

Spis treści

OŚWIATA SAMORZĄDOWA

- ▷ Ewa Łowkiel — Gdyńska edukacja w liczbach 3

EDUKACJA REGIONALNA

- ▷ Jolanta Sarzyńska — Urodziny Gdyni — scenariusz uroczystości dla dzieci młodszych 6
- ▷ Jolanta Sarzyńska — Chrzest na małego marynarza — scenariusz imprezy dla przedszkolaków 12
- ▷ Jolanta Sarzyńska — Gdynia leży na Kaszubach — przygotowanie do wycieczki do Gdyni 14
- ▷ Żanetta Gugala — Jestem mieszkańcem Trójmiasta — program edukacyjny dla klas I–III szkoły podstawowej .. 17
- ▷ Magdalena Miksa — Wakacje w Gdyni — scenariusz przedstawienia 31
- ▷ Małgorzata Kuksinowicz — Moja Gdynia 38
- ▷ Ewa Bohdanowicz, Renata Zamorowska — „Cudze chwalicie, swego nie znacie...” — scenariusz lekcji języka polskiego dla szkoły podstawowej 40
- ▷ Ewa Bohdanowicz, Renata Zamorowska — Niezwykli ludzie w niezwykłym mieście — scenariusz lekcji języka polskiego dla szkoły podstawowej 43
- ▷ Ewa Bohdanowicz, Renata Zamorowska — Oni budowali nasze miasto — scenariusz lekcji języka polskiego dla szkoły podstawowej 46
- ▷ Stanisław Kudławiec — Moje gdyńskie korzenie — scenariusz lekcji historii dla szkoły podstawowej 49
- ▷ Stanisław Kudławiec — Gdynia na ilustracjach — scenariusz lekcji historii lub zajęć koła historycznego dla szkoły podstawowej 51
- ▷ Małgorzata Adamczuk, Halina Grzegorzczak, Barbara Mielewczyk, Izabela Niezgoda, Ewa Siewert, Danuta Styk — Co wiemy o historii Gdyni? — scenariusz godziny wychowawczej dla szkoły podstawowej 53
- ▷ Barbara Mielewczyk — 80-lecie Gdyni — przygotowanie bibliografii załącznikowej — scenariusz lekcji z zakresu edukacji czytelniczo-medialnej dla gimnazjum 56
- ▷ Grażyna Szotrowska — Za co kocham (lubię) Gdynię? — scenariusz lekcji historii dla gimnazjum 58
- ▷ Grażyna Szotrowska — Gdyńskie korzenie mojej rodziny — scenariusz lekcji historii dla gimnazjum 61
- ▷ Małgorzata Balsewicz — Gdynia — miasto z morza — scenariusz lekcji historii lub zajęć koła historycznego dla gimnazjum 66
- ▷ Joanna Bienia-Fijas — Gdynia — miasto z przyszłością? — scenariusz lekcji WOS dla gimnazjum 74
- ▷ Joanna Bienia-Fijas — Dzielnice Gdyni — scenariusz godziny wychowawczej dla gimnazjum 79
- ▷ Olga Wierszko-Hoffman — Oksywie — wczoraj i dziś — scenariusz lekcji historii dla gimnazjum 82
- ▷ Wioletta Mierzejewska — Moja dzielnica — Karwiny i Mały Kack — quiz wiedzy o dzielnicy 95
- ▷ Anna Kulińska — Gdynia — moje miasto — cykl lekcji języka angielskiego dla szkoły ponadgimnazjalnej 101
- ▷ Teresa Kaczyńska — Gdynia — zestawienie bibliograficzne w wyborze 104

Gdyński Kwartalnik Oświatowy

Wydawca: Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, ul. Słowackiego 53, 81–392 Gdynia, tel./fax 058 620 53 46, e-mail: godn@sni.edu.pl, strona internetowa: www.sni.edu.pl/godn

Adres redakcji: Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, ul. Słowackiego 53, 81–392 Gdynia, tel./fax 058 620 53 46, e-mail: godn@sni.edu.pl, strona internetowa: www.sni.edu.pl/godn

Redaktor naczelny: Elżbieta Wójcik

Zespół redakcyjny: Teresa Kaczyńska, Elżbieta Mazurek, Daniela Maćkiewicz, Maria Piórkowska, Tadeusz Bury, Iwona Chojnacka, Joanna Gawron, Elżbieta Cymerys, Renata Wolińska, Krystyna Ciesielska, Anna Janich-Kilian, Ryszard Szubartowski, Anna Kulińska, Krystyna Skalska, Waldemar Kotowski, Alicja Smolik, Ewa Madziąg, Dorota Markstein, Grażyna Szotrowska, Małgorzata Zygmunt, Wiesława Krysztofowicz, Aleksandra Błażęberg

Okładka: Anna Tarasiewicz

Druk: PHU ATUT s.c., R. Przydatek J. Strahl, al. Zwycięstwa 30, 81–402 Gdynia, tel./fax 058 622 14 56

Skład: Zbigniew Mielewczyk, tel. (58) 711 27 93, e-mail: mielewczyk@gmail.com

Redakcja zastrzega sobie prawo redagowania i skracania tekstów oraz zmiany ich tytułów. Nie zwraca tekstów artykułów niezamówionych.

Ewa Łowkiel

Gdyńska edukacja w liczbach

I.

Ze statystycznej — i nie tylko — ciekawości warto spojrzeć na gdyńską edukację z perspektywy liczb. Obrazują one dynamikę procesów i skłaniać mogą do różnorodnych refleksji. Przedstawione niżej zestawienie obejmuje placówki samorządowe w ciągu 2 lat szkolnych. Ilustruje kształtowanie się liczby uczniów i oddziałów.

rok szkolny	szkoły podstawowe	oddziały	uczniowie
2004/2005	31	592	14.043
2005/2006	31	572	13.481
		-20	-562

rok szkolny	gimnazja	oddziały	uczniowie
2004/2005	22	317	8.191
2005/2006	22	308	8.060
		-9	-131

Na poziomie kształcenia objętego obowiązkiem szkolnym (szkoły podstawowe i gimnazja) uczy się 21.541 uczniów i w ciągu jednego roku szkolnego jest ich mniej o 693, co spowodowało zmniejszenie o 29 liczby oddziałów i równocześnie mniejszą o 66,46 liczbę etatów kalkulacyjnych. Więcej jest natomiast oddziałów integracyjnych (54 w szkołach podstawowych i gimnazjach), dlatego proporcjonalnie mniej ubyło oddziałów i etatów nauczycieli. W ciągu najbliższych 3 lat ubywać będzie w szkołach podstawowych około 300–400 uczniów rocznie, następnie sytuacja powinna ustabilizować się, gdyż od 7 lat rodzi się w Gdyni około 2200–2000 dzieci rocznie.

rok szkolny	licea ogólnokształcące	oddziały	uczniowie
2004/2005	15	222	6.640
2005/2006	15	211	6.398
		-11	-242

rok szkolny	licea profilowane	oddziały	uczniowie
2004/2005	7	41	1.158
2005/2006	7	33	951

-8 -207

rok szkolny	szkoły zawodowe	oddziały	uczniowie
2004/2005	11	207	5.756
2005/2006	11	189	5.257

-18 -499

W szkolnictwie ponadgimnazjalnym procesy demograficzne mają większą dynamikę, uczniów jest mniej o 948. Nowym zjawiskiem jest zmniejszenie liczby uczniów w liceach ogólnokształcących, co jest wynikiem opuszczania szkół ponadgimnazjalnych przez liczne jeszcze roczniki uczniów. Warto też zauważyć, że w ubiegłym roku zakończyli edukację uczniowie kształcący się w 5-letnich technikach, tak więc dopiero w obecnym odczuwalne jest skrócenie cyklu kształcenia w szkołach zawodowych.

W bieżącym roku szkolnym do 30% z 25% zwiększyła się liczba uczniów spoza Gdyni, którzy kształcą się w naszych szkołach ponadgimnazjalnych. Zakładamy, że w roku szkolnym 2006/2007 podejmie naukę w gdyńskich szkołach ponadgimnazjalnych porównywalna do obecnego roku liczba absolwentów gimnazjów.

II.

W Gdyni mamy 140 (wraz z przedszkolami) samorządowych placówek oświatowych, z których wiele funkcjonuje w zespole, i 53 niepubliczne placówki. Wśród placówek niepublicznych zdecydowana większość (36) to szkoły ponadgimnazjalne.

Wg sprawozdania na dzień 10.09.2005 r., które dotyczy placówek objętych subwencją oświatową, liczba etatów kalkulacyjnych wg stopni awansu zawodowego nauczycieli kształtuje się następująco:

nauczyciele:	stażyści	150,91
	kontraktowi	530,63
	mianowani	1.719,43
	dyplomowani	857,35

Daje to 3.258,32 etatów kalkulacyjnych, a wraz z etatami nauczycieli w przedszkolach 3.598,04 etatów, natomiast 1.280,73 to etaty administracji i obsługi. W sumie w placówkach oświatowych mamy 4.878,77 etatów. Pracowników edukacji jest powyżej 5 tys., gdyż nie wszyscy pracują w wymiarze pełnego etatu.

III.

Godne uwagi są średnie liczby punktów uzyskane przez gdyńskie szkoły w sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych w 2005 roku.

Sprawdzian szóstoklasistów:

Gdynia 32,3
Woj. 29,3
Kraj 29,4

Egzamin gimnazjalny — część humanistyczna:

Gdynia 36,28
Woj. 32,83
Okręg 32,83

Egzamin gimnazjalny — część przyrodniczo-matematyczna:

Gdynia 28,37
Woj. 24,41
Okręg 24,08

Matura 2005 część podstawowa — egzaminy pisemne:

	Gdynia	woj.	okręg	kraj
j.polski	57,9	53,4	54,1	54,9
j.angielski	83,0	78,1	77,5	76,4
matematyka	56,4	51,9	52,9	52,7
historia	56,8	51,7	51,9	52,6

Powyższe zestawienie potwierdza wysoki poziom kształcenia w gdyńskich szkołach i nie jest to sukces jednorazowy, gdyż szkoły podstawowe i gimnazja od początku istnienia zewnętrznych sprawdzianów uzyskują najlepsze wyniki w Trójmieście, województwie i okręgu. Nie ma więc powodów, by wątpić, że podobnie będzie i w tym roku. Honorując osiągnięcia nauczycieli, Prezydent Gdyni przyznał im w 2005 roku 86 nagród.

IV.

Prezentując edukację w liczbach, nie sposób na zakończenie nie przywołać tych, które związane są z budżetem gdyńskiej oświaty. I tak w 2005 roku wydatki ogółem zamknęły się kwotą 223.405.436 zł, z czego środki zewnętrzne (subwencje oświatowe i dotacje) wynosiły 131.058.071 zł, zaś środki własne miasta 92.347.365 zł, co stanowiło 41,3% wydatków. Ufam, że dodatkowe 92 mln zł kształtuje gdyński standard edukacyjny i wśród także innych czynników jest gwarantem wysokiego poziomu kształcenia w gdyńskich szkołach.

Ewa Łowkiel
wiceprezydent miasta Gdyni

Jolanta Sarzyńska

Urodziny Gdyni

scenariusz uroczystości dla dzieci młodszych

Punkt wyjścia:

- poznanie historii miasta Gdyni, wycieczka do Muzeum Miasta Gdyni.

Cele prezentacji:

główne:

- zaprezentowanie swoich umiejętności i wiadomości,
- kultywowanie tradycji regionalnych,
- budzenie więzi wychowanków z „Małą Ojczyzną”;

szczegółowe:

dziecko:

- zna wiersze i piosenki o tematyce morskiej i regionalnej — kaszubskiej,
- recytuje wiersze indywidualnie i grupowo,
- łączy śpiew z układem tanecznym,
- jest twórcze, chętnie prezentuje swoje umiejętności.

Środki dydaktyczne: makiety statku i żaglowca wykonane samodzielnie przez dzieci, instrumenty perkusyjne, odświętna dekoracja sali pracami plastycznymi.

Metoda: uroczystość.

Przebieg prezentacji

Dzieci odświętnie ubrane prezentują swoje umiejętności wokalnie-recytatorskie przed dziećmi z młodszych grup oraz przed zaproszonymi gośćmi i rodzicami.

1. Powitanie zebranych gości.
2. Przedstawienie celu prezentacji.
3. Prezentacja.

I. GDYŃSKI KRASNOLUDEK — piosenka

Jestem gdyński krasnoludek
 Posłuchajcie, dzieci.
 Mieszkam pod Kamienną Górą
 Krzak dwudziesty trzeci.
 Znają mnie i mych poddanych

Stocznie, port, rybacy,
 Bo im chętnie pomagamy
 W ich codziennej pracy.
 Ref.: Nazywam się Bursztynek i brodę mam po pas.
 Czy już takiego króla widziało któreś z was?
 A choć koronę noszę, nie jestem wcale leń,
 Pracuję z krasnalkami przez cały, cały dzień.
 Z krasnalkami zbieram muszle
 Latem, tu, dla dzieci,
 A rybakom czyszcę łodzie i ceruję sieci.
 Białe piórka śmigłym mewom
 Szczotką wyczyścimy,
 Ochronimy przed zniszczeniem wydmy i rośliny.
 Ref.: Nazywam się Bursztynek i brodę mam po pas.
 Do pilnej pracy, dzieci, zapraszam dzisiaj was.
 Bo choć koronę noszę, nie jestem wcale leń,
 Wy także więc wesoło pracujcie choć w ten dzień.

II. GDYNIA — wiersz

J. Stępowski

Tyle wieków daleka, nikomu nieznana,
 Byłaś wioską rybacką
 I w słonecznym blasku wstydziłaś się,
 Żeś mała i biednie odziana w szarą suknię,
 Uszytą z nadmorskiego piasku.

III. MOLO RYBNE — wiersz

W. Chotomska

Płynie kuter, a na burcie
 Siedzi wiatr w rybackiej kurcie.
 Skubie rozwichrzoną brodę,
 Wącha nosem morską wodę.
 Póty wietrzy, aż wywietrzy
 Tłustych śledzi tony ze trzy.
 Wtedy zaraz, proszę dzieci,
 Wszystkie śledzie łapie w sieci.
 Zgarnia je warstwami w skrzynie
 I do Gdyni prędko płynie.
 W porcie na rybackim moło
 Śledzia w śledzia soli solą.
 Gdy posoli wszystkie śledzie,
 To na nowy połów jedzie.

IV. HEJ, ŻEGLARZU... — stara piosenka rybacka

Hej, żeglarzu, żeglujże
 Całąnockę po morzu.
 Hej, hej, tralala,
 Całąnockę po morzu.

Jakże ja mam żeglować,
 Kiedy idzie ciemna noc?
 Hej, hej, tralala,
 Kiedy idzie ciemna noc?
 Zapal świeczkę albo dwie,
 Przyżeglujże tu do mnie.
 Hej, hej, tralala,
 Przyżeglujże tu do mnie.

V. BAŁTYKU, BAŁTYKU — *wiersz*

B. Lewandowska

Bałtyku, Bałtyku,
 W głąb fal twoich szybkich
 Rzucamy swe sieci,
 Napędzaj w nie rybki.
 Chcemy ich nałowić
 Dużo, bardzo dużo.
 Bałtyku, Bałtyku,
 Nie przeszkodź nam burzą!

VI. WELE, WELE, WETKA — *piosenka kaszubska*

Wele, wele, wetka, gdzież te beła?
 Wele, wele, wetka, u stareszki.
 Wele, wele, wetka, coś dostała?
 Wele, wele, wetka, miska peszci.
 Wele, wele, wetka, tata przeniós,
 Wele, wele, wetka, ful miech śledziów.
 Wele, wele, wetka, smakowało?
 Wele, wele, wetka, jo, jo, jo!

VII. BĘDĘ MARYNARZEM — *wiersz*

J. Papiernik

Muszę być mocny, mądry i duży,
 Pracować muszę zawzięcie.
 Chcę marynarzem zostać,
 Chcę służyć na naszym okręcie.
 Nie będzie straszył mnie wiatr północny,
 Mróz, upał ani głębina.
 Muszę być dzielny, muszę być mocny,
 Ja, przyszły polski marynarz!

VIII. JESTEM MARYNARZEM — *piosenka*

Ja jestem marynarzem,
 Białą czapeczkę mam
 I granatowy kołnierz,
 I wszystkie morza znam!
 Niczego się nie boję,
 Daleko płynę w świat.
 Marynarz, dzieci moje,
 To chwat, to chwat, to chwat!

IX. KIEDY MÓWISZ: MORZE — *wiersz**P. Łoskowski*

Kiedy mówisz: Morze, słyszysz jego poszum,
 Który mądre wiatry na ramionach noszą.

Kiedy mówisz: Morze, widzisz tłum na plaży
 I galowy mundur dzielnych marynarzy...

Ale Morze,

To wiele więcej, to dokera spękane ręce,

To spocona koszula rybaka,

Kiedy z rejsu strudzony powraca.

To tęsknota i długie listy

Z końca świata do ludzi bliskich...

Więc, gdy mówisz: Morze,

Zawsze to pamiętaj,

Morze — to morze pracy,

Co jest codzienna i ciężka.

X. SPOTKANIE NA PEŁNYM MORZU — *inscenizacja**L. J. Kern*

NARRATOR Bardzo daleko od lądu,

W kierunku na wyspy Azory,

Spotkał się:

„Dar Pomorza” ze „Stefanem Batorym”,

Wymienili syreny, jak morski obyczaj każe,

I krótko pogadali:

BATORY Co słyszeć, drogi „Darze”?

DAR Dziękuję, wszystko w porządku. Płynę z chłopcami, aby pokazać im trochę świata. Tylko wiatr mam słaby...

BATORY Bardzo dobrze, że słaby. Gdy wiatr wieje, to mnie się znowu płynie niedobrze. Pasażerów swych muszę dowieźć do Gdyni w zdrowiu i z wielką paradą, bo tam z całej Polski rodziny na przywitanie ich zjadą...

DAR Ano właśnie.

NARRATOR „Dar Pomorza” załopotał żaglami.

DAR Zasadniczą różnicę widzę między nami. Ty wolisz gładkie morza, spokojne oceany, a ja — z wichrami serdecznie jestem zbratany. Gdy wieje — żyję, płynę jak wielka mewa, wiatr w mych linach wesoło wtedy śpiewa... Niestety, trzeba się rozstać, bo rejs przede mną spory. No więc płyn spokojnie, mój „Stefanie Batory”.

NARRATOR Znów syreny zagrały. Statki się rozjechały.

I w oddali malały...

Malały...

Malały...

XI. TANIEC NENKA

Dzieci tańczą układ zaproponowany przez panią rytmiczkę.

XII. GDYNIA — wiersz*W. Chotomska*

Blżej — domy jak pudełka,
 Dalej — las jak dywan,
 A w oddali,
 Hen po fali biały okręt pływa.
 Za okrętem,
 W srebrnej mgiełce horyzontu kreska,
 A dokoła
 Tafla morza zielononiebieska.
 Morze kolor ma jak niebo.
 Niebo się zieleni.
 Nie mówimy ani słowa
 Olśnieni, wpatrzeni.
 A tu jeszcze port
 Dźwigami cały najeżony,
 A tu jeszcze statki,
 Kutry, jachty, falochrony...
 A wiatr śmieje się z uciechy,
 W ramionach nas ściska
 I powiada:
 Chodźcie ze mną port obejrzyć z bliska.

XIII. MORZE, NASZE MORZE — piosenka*A. Kowalski*

Chociaż każdy z nas jest młody,
 Lecz go starym wilkiem zwą.
 My strażnicy Wielkiej Wody,
 Marynarze polscy to.
 Ref.: Morze, nasze morze!
 Będziem ciebie wiernie strzec.
 Mamy rozkaz cię utrzymać
 Albo na dnie, na dnie twoim lec,
 Albo na dnie, z honorem
 Lec, z honorem lec, z honorem lec!
 Żadna siła, żadna burza,
 Nie odbierze Gdyni nam.
 Nasza flota, choć nieduża,
 Wiernie strzeże portu bram.
 Ref.: Morze, nasze morze!
 Będziem ciebie wiernie strzec.
 Mamy rozkaz cię utrzymać
 Albo na dnie, na dnie twoim lec,
 Albo na dnie z honorem
 Lec, z honorem lec, z honorem lec!

Bibliografia

LITERATURA DLA NAUCZYCIELA:

- Biskupski S.: *Jak powstaje statek*. Warszawa 1964.
- Brańska E., Usiecka-Ptaszek H.: *O programach dla przedszkoli*. „Wychowanie w Przedszkolu” 2001 nr 1.
- Edukacja morska w systemie oświaty szkolnej*. Gdańsk 1986.
- Edukacja morska w systemie oświaty szkolnej*. Gdańsk 1993.
- Kitowski S., Sokołowska M.: *Ulice Gdyni*. Gdynia 2001.
- Koczorowski E., Koziarski J., Pluta R.: *Zwyczaj i ceremoniał morski*. Gdańsk 1972.
- Morze Bałtyckie — o tym warto wiedzieć*. Gdańsk 1998.
- Przyborowska-Wynimko R., Zaborowska K.: *Ptaki, drobne zwierzęta i rośliny wybrzeża Bałtyku*. Gdynia 2000.
- Rau K., Ziętkiewicz E.: *Jak aktywizować uczniów*. Poznań 2000.
- Teliga L., *Samotny rejs „Opty”*. Gdańsk 1973.
- Woda. Pakiet edukacyjny*. Kraków 2000.
- Pakiet edukacyjny. Zarządzanie projektem „Błękitny Kciuk”. Orle 2001.

LITERATURA DZIECIĘCA:

- Bańkowska A.: *Bursztynowy okręcik*. Warszawa 1960.
- Baśnie polskie*. Warszawa 1985.
- Bourne H.: *Nazywam się muszelka*. Warszawa 1966.
- Carson R.: *Morze wokół nas*. Warszawa 1970.
- Chomka F., Zimecka K.: *Wędrówki Kuby po bursztynowym wybrzeżu*. Warszawa 1998.
- Dobrowolski K.: *Jak pływają zwierzęta*. Warszawa 1973.
- Encyklopedia — świat dziecka. O ziemi*. Łódź 1991.
- Fleszarowa St., Śluszkiewicz B., Krzemieniewski J.: *Morskie ABC*. Sopot 2002.
- Hanzak J.: *Wielki atlas ptaków*. Warszawa 1974.
- Kostyrko H., *Klechy domowe. Podania i legendy polskie*. Wrocław 2001.
- Kujawa S.: *Spacerkiem po głębinach*. Gdańsk 1973.
- Lewandowska B.: *Mokry łakomczuch*. Warszawa 1986.
- Łosowski P.: *Bursztynowe rejsy*. Szczecin 1986.
- Młynek na dnie morza. Baśnie duńskie*. Poznań 1986.
- Nad morzem. Przewodnik młodego Robinsona*. Warszawa 1998.
- Nagel A.: *Matka przyroda i jej dzieci*. Gdańsk 1981.
- Ostrowska E.: *Opowieść o bursztynie*. Szczecin 1987.
- Plum*. Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Krakowie.
- Podbielkowski Z.: *Rośliny wydmy — atlas*. Warszawa 1968.
- Ringer J.: *Latarnie polskiego wybrzeża*. Warszawa 1969.
- Ringer Z.: *Rośliny Bałtyku*. Warszawa 1972.
- Sędzicki F.: *Baśnie kaszubskie*. Gdańsk 1987.
- Szczepaniak Z.: *Abecadło w morze wpadło*. Łódź 1998.
- Ścisłowski Wł.: *Dlaczego morze jest słone?* Szczecin 1987.
- Wójcicki K.: *Bajki i baśnie gdyńskie*. Gdynia 2000.
- Żmudziński J.: *Świat zwierzęcy Bałtyku*. Warszawa 1975.

Jolanta Sarzyńska
Przedszkole nr 27 w Gdyni

Jolanta Sarzyńska

Chrzest na małego marynarza

scenariusz imprezy dla przedszkolaków

Punkt wyjścia:

Wywieszone na tydzień przed uroczystością zaproszenia na chrzest.

„Ja, król mórz — Neptun, ogłaszam wszem i wobec, i każdemu z osobna, że historycznego dnia roku o godzinie w morskim grodzie — Gdynią zwanym — małe istotki przedszkolakami zwane — muszą pokonać osobiście szereg niebezpiecznych prób. Kto wyjdzie z nich zwycięsko, złoży przyrzeczenie na mój trójząb i na marynarza pasowanym będzie”.

Pomoce dydaktyczne:

- kolorowe szarfy,
- odpowiednie akcesoria do przeprowadzenia zabaw,
- słodki poczęstunek.

Cele zajęć:

ogólne:

- poznanie jednej z form obrzędowości morskiej,
- utrwalenie zdobytych wiadomości i sprawności,
- kształcenie umiejętności współpracy w zespole;

szczegółowe:

dziecko:

- wymienia nazwę poznanej tradycji morskiej,
- zna imiona króla mórz i jego żony,
- jest twórcze i aktywne,
- bezpiecznie porusza się po statku,
- zdaje sobie sprawę, że od zgodnej współpracy w grupie zależy sukces całego zespołu.

Metoda: zabawa tropiąca.

Przebieg zajęć

- Powitanie zebranych dzieci i gości przez Neptuna i jego świtę.
 - Do orszaku należą trzy diabły, żona Prozerpina i jej damy dworu — wszyscy w wymyślnych strojach. Neptun ubrany jest w strój królewski z kolorowych wodorostów, z trójzębem w rękę.

- Podział dzieci na IV zespoły oznaczone innym kolorem szarfy: Bosmanów, Marynarzy, Żeglarzy, Rybaków. Przydzielenie każdemu zespołowi osoby odpowiedzialnej za dzieci (członek statku, rodzic). Omówienie celu spotkania.
- Zwiedzanie statku pod opieką członka załogi.
 - Kierunek zwiedzania dla każdego zespołu oznaczony jest strzałką innego koloru.
- Na trasie zwiedzania znajdują się listy z zadaniami do wykonania:

Zadanie I

ZESPÓŁ I — odszukuje bosmana na statku i dowiaduje się, jakie są jego obowiązki,

ZESPÓŁ II — odszukuje I oficera i dowiaduje się, jakie są jego obowiązki na statku,

ZESPÓŁ III — znajduje sterówkę i dowiaduje się o pracy sternika na statku,

ZESPÓŁ IV — dowiaduje się, jak nazywa się kucharz na statku i co należy do jego obowiązków.

Zadanie II

Umieszczone jest na trasie zwiedzania, w butelce „wyrzuconej do morza przez rozbitków”.

- Wydobyć z butelki listu napisanego znakami alfabetu Morse’a, do listu dostarczony jest kod literowy odpowiadający znakom alfabetu Morse’a (w odczytaniu listu pomaga członek załogi).

... / . - - - / - - - / - / - - - / . - / - . / . . / . //

- . / . - // . - . / . - . / . - . / . . / . //

. - - - / - - - / - . . // - . . . / . - / - . / - . . / . . / . - //

(w tłumaczeniu: **Spotkanie na rufie pod banderą**)

- Na rufie zespoły składają Neptunowi sprawozdanie z wykonanych zadań.
- Dzieci przechodzą do prób sprawnościowych — toru przeszkód.

Zadanie III

Zadania do wykonania:

- próba zręczności — rozplątanie wężła marynarskiego,
- próba wysokości — wchodzenie po drabinie i zjeżdżanie po linie,
- próba zręcznego oka — rzut kołem ratunkowym do tonącego,
- próba mądrości — odpowiadanie na pytania.

Każdy zespół odpowiada na jedno pytanie dotyczące wiedzy o morzu, np.:

- Jakie ryby żyją w Bałtyku — podaj ich nazwy.
- Co to za skarb Neptuna, który potarty przyciąga kawałki papieru?
- Zaśpiewaj piosenkę o tematyce morskiej.
- Wymień miasta leżące nad Bałtykiem.

Zadanie IV

- Degustacja neptunowego napoju (woda słona) i neptunowych kanapek z wodorostami.

- Po pokonaniu wszystkich przeszkód i przejściu kolejnych prób zespoły przechodzą do uroczystego pasowania na marynarza. Klęczą trójkami przed królem.

- Neptun wygłasza następujący tekst: „Ja, Neptun — władca mórz i oceanów, pasuję cię na marynarza”, po czym uderza każde dziecko w prawe ramię trzymanym w ręku trójzębem, dokonując aktu pasowania.
- Prozerpina — żona króla — wręcza dzieciom imienny akt chrztu na marynarza.
- Świeżo mianowani marynarze odciskają znak swojego nosa na kartce z informacją o przeprowadzonej ceremonii. Diabły zabierają kartkę, wkładają ją do butelki, następnie wszyscy uczestnicy udają się na burtę statku i zatapiają butelkę.
- Na zakończenie z radością i słowami ulubionej piosenki uczestnicy imprezy przechodzą do mesy na słodki poczęstunek zorganizowany przez rodziców.

Uwagi do realizacji:

Chrzest na małego marynarza powinien odbyć się pod koniec roku szkolnego. Dzieci w tym czasie powinny osiąść sporo umiejętności i wiadomości marynistycznych, znać różne piosenki, zawołania i zabawy o tematyce morskiej. Najlepiej byłoby przeprowadzić pasowanie na marynarza wśród zaprzyjaźnionej załogi na statku. Ostatecznie zabawy można przeprowadzić na świeżym powietrzu, w ogrodzie przedszkolnym, przy aktywnej współpracy rodziców.

*Jolanta Sarzyńska
Przedszkole nr 27 w Gdyni*

Jolanta Sarzyńska

Gdynia leży na Kaszubach

przygotowanie do wycieczki do Gdyni

Punkt wyjścia: Zbliżająca się rocznica nadania praw miejskich Gdyni.

Pomoce dydaktyczne:

- historyjka obrazkowa,
- serwetki, obrusy wyszywane haftem kaszubskim,
- sprzęt gospodarstwa domowego ozdobiony wzorami kaszubskimi,
- album „Gdynia”,
- zdjęcia dostarczone przez rodziców.

Cele zajęć:

ogólne:

- budzenie zainteresowania dzieci własną miejscowością,

- zachęcanie do obserwacji zmian zachodzących w pobliżu miejsca zamieszkania,
- przybliżenie dzieciom, ważnej dla naszego regionu, postaci Antoniego Abrahama;

szczegółowe:

dziecko:

- poprawnie nazywa własną miejscowość,
- wskazuje Gdynię na mapie Polski,
- zna herb miasta,
- nazywa region, w którym mieszka,
- opowiada historię Gdyni,
- poprawnie wymienia barwy haftu kaszubskiego,
- śpiewa piosenkę po kaszubsku,
- odpowiednio zachowuje się podczas zwiedzania muzeum.

Metody:

- wycieczka edukacyjna,
- opowiadanie.

Przebieg zajęć:

- Wysłuchanie przez dzieci opowiadania F. Szczęsnego pt. „Siedem kolorów”.

Dawno, bardzo dawno temu, w starym domku, nad brzegiem morza mieszkała mała dziewczynka. Kiedy jej ojciec, dzielny rybak, wypływał na połow ryb, a matka tkala płótno na krosnach, ona chodziła z kąta w kąt wciąż smutna. Nie lubiła bawić się z dziećmi, bo hałasują, nie chodziła na plażę, bo bała się morskich fal. Do lasu po jagody też się bała chodzić, bo wydawało się jej, że za każdym krzaczkiem siedzi wilk. Martwiła się matka, martwił się ojciec:

— Co też wyrośnie z naszej córeczki?

Kiedys matka włożyła jej do fartuszka trzy kurze jaja i powiedziała:

— Zanieś te jajka staruszce, która mieszka przy zagajniku, niedaleko jeziora.

— Dobrze, mamusiu — szepnęła dziewczynka i powoli poszła tam, gdzie matka kazała. A tak jej ciężko było, tak wdychała, że aż krowa na łące zdziwiona uniosła głowę.

— Babciu, przyniosłam ci jajka — cicho powiedziała dziewczynka i dwie łezki stoczyły się jej po rumianych policzkach.

— Czemu płaczesz, dziewczynko? — zapytała staruszka. — Czy ktoś cię skrzywdził?

— Bo wszystko jest takie smutne, zapłakane i szare jak... mój fartuszek — odpowiedziała dziewczynka.

Mądra staruszka pokiwała głową, wytarła chusteczką zapłakane oczy i mokry nasek.

— Upiększymy twój fartuszek! Przygotujemy kolorowe nici. Jakie lubisz kolory? — zapytała staruszka dziewczynkę.

— Czarny — odpowiedziała dziewczynka, bo wciąż była smutna.

— Dobrze, może być trochę czarnego. Czarna jest ziemia i noc. Ale są też jaśniejsze kolory. Na przykład czerwony. Czerwień to miłość — wyjaśniła staruszka.

— Dlaczego? — zapytała dziewczynka.

— Bo czerwona jest krew, która płynie w sercach twoich rodziców. A rodzice cię kochają — powiedziała staruszka.

— Tak? — ucieszyła się dziewczynka i przestała pociągać noskiem.

— Popatrz na piasek na plaży. Jest żółty. Prawda? Jak słońce.

— No tak — zgodziła się dziewczynka.

— Rozejrzyj się dookoła, jakiego koloru widzisz najwięcej? — zapytała staruszka.

— Zielonego! — odgadła dziewczynka, a staruszka na to:

— Zieleń to kolor życia. Zielone są liście na drzewach, trawa i wiele innych roślin. Więc i my zieloną nić dodamy do twojego fartuszka. Dobrze?

— O tak! — ucieszyła się dziewczynka.

— Jaki kolor jeszcze sobie wybierzesz?

— Taki jak niebo i woda — klasnęła w dłonie dziewczynka.

— Zgoda! — staruszka skinęła głową. — Ta błękitna nić przypomina niebo, ta niebieska — wodę w jeziorze. I mam tu jeszcze jedną nić — granatową. To będzie morze przed burzą — powiedziała staruszka.

Igła z coraz to inną nicią tak zgrabnie tańczyła w palcach staruszki, aż na płótnie ukazały się łodygi, liście, kwiaty i owoce. W ten sposób dziewczynka dostała piękny fartuszek i nauczyła się siedmiokolorowego haftu. Od tej pory wszystkie kaszubskie dziewczynki takim właśnie haftem ozdabiały fartuszki, bluzki, serwetki.

- Oglądanie zebranych kaszubskich rekwizytów, omówienie ich zastosowania, zwrócenie uwagi na kolorystykę haftu.
- Odwołanie się do opowiadania — zwrócenie uwagi na trud pracy rybaka związany ze zmiennością stanu morza (bogacenie słownika czynnego dzieci o wyrazy *szkwał*, *sztorm*).
- Oglądanie albumów o Gdyni przedstawiających Gdynię z czasów, gdy była małą wioską rybacką. Zwrócenie uwagi na wystrój chat wiejskich, ubiór gospodarzy i na prace przez nich wykonywane.
- Zaznajomienie dzieci z piosenką w oryginalnej wersji kaszubskiej „Żeglorz”.

Żeglorz

autorzy nieznani

Oj, żeglorzu, żeglajże

Całą nocke po morze.

Ref.: Hej, hej, la, la, la, całą nocke po morze.

Jakże jo mom żeglować,

Cze nadchodzi cemno noc

Ref.: Hej, hej, la, la, la, cze nadchodzi...

Zapol swieczke albo dwie,

Przeżeglojże tu do mnie.

Ref.: Hej, hej, la, la, la, przeżeglojże tu do mnie.

Jak jo do nij przeplewol,

Na okienko zaklepol.

Ref.: Hej, hej, la, la, la, na okienko zaklepol.

Weszła do mni staro tesc,

Prosła do jizbe wlesc.

Ref.: Hej, hej, la, la, la, prosła do jizbe wlesc.

- Przygotowanie gazetki tematycznej i wystawki zgromadzonych pomocy.
- Wycieczka do Gdyni.
 - omówienie celu wycieczki,
 - zwiedzenie Muzeum Miasta — Domku Abrahama, rozmowa z kustoszem,
 - spacer nad morze, wyszukiwanie w otoczeniu morza kolorów wyeksponowanych w opowiadaniu F. Szczęsnego,
 - uwiecznienie widoków miasta i morza na fotografii,
 - umieszczenie na gazetce zdjęć (wykonanych przez dzieci) przedstawiających nowoczesną Gdynię obok pamiątek po starej Gdyni — wioski rybackiej, wykonanie albumu „Gdynia”.
- Po powrocie z wycieczki zachęcenie wychowanków do aktywności plastycznej. Przedstawienie wrażeń z wycieczki w rysunku i w malarstwie.

Jolanta Sarzyńska
Przedszkole nr 27 w Gdyni

Żanetta Gugąła

Jestem mieszkańcem Trójmiasta

program edukacyjny dla klas I–III szkoły podstawowej

Źródło inspiracji programu

Każdy człowiek, Polak czy cudzoziemiec, odwiedzający Trójmiasto już na zawsze pozostaje pod jego urokiem. To miejsce ma w sobie magiczną moc. Przyciąga swoim pięknem i niepowtarzalnym urokiem. Trójmiasto — a w nim Gdynia — najlepsze miejsce na ziemi.

Nie jestem Pomorzanką, ale kiedy wiele lat temu przyjechałam do Gdyni, już nigdy się z nią nie rozstałam. Zawładnęła moim sercem na zawsze. Tutaj urodziły się moje dzieci, tu mieszkają także moi uczniowie. Właśnie z myślą o nich opracowałam **program edukacyjny „Jestem mieszkańcem Trójmiasta”**, który realizuję w mojej klasie. Zdaję sobie bowiem sprawę z faktu, iż cechą charakterystyczną szkoły jest jej przynależność do szerszego środowiska społecznego: miasta, regionu, państwa.

To tu dzieci uczą się miłości do swojej małej Ojczyzny, to tu poznają, czym jest przywiązanie i szacunek dla dziedzictwa kulturowego, tu zaczynają poszukiwać swoich korzeni.

W programie zawarte są treści historyczne, geograficzne, przyrodnicze, ekologiczne, społeczno-kulturowe i inne powiązane ze sobą naturalnymi zależnościami.

Pragnę, aby moi uczniowie poznali swoje miasto, region i okolice, aby swoją wiedzę uzupełnili o zwyczaje regionalne, tradycje, by poznali historię Gdyni oraz najnowsze dzieje Trójmiasta. Zależy mi na tym, aby wskazywali walory turystyczno-krajoznawcze Pomorza, by w niekonwencjonalny sposób uczcili 80 urodziny swojego miasta.

W ramach programu popularyzuję baśnie i legendy gdyńskie poprzez cykliczne **„Spotkania z baśnią gdyńską”**, w których uczestniczą rodzice, nauczyciele, dyrekcja szkoły. Po każdym spotkaniu, w ramach ewaluacji, uczniowie wypełniają przygotowane przeze mnie karty pracy.

Opracowałam również **Test wiedzy o Trójmieście**, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących Gdyni, który stanowi podsumowanie trzyletniej pracy nad programem.

Mam nadzieję, że podjęte przeze mnie działania przyczynią się do rozbudzania patriotyzmu lokalnego, wzrostu odpowiedzialności za swoje miasto, a także zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego w zjednoczonej Europie.

Cele programu:

1. Kształtowanie poczucia przynależności do środowiska lokalnego i regionalnego.
2. Budzenie potrzeby utożsamiania się ze wspólnotą lokalną i regionalną.
3. Zapoznanie uczniów z cechami regionu, jego językiem, historią, architekturą.
4. Poznawanie literatury regionalnej, m.in. czytanie „Baśni gdyńskich”.
5. Rozbudzanie zainteresowań walorami turystyczno-krajoznawczymi Pomorza.
6. Wdrażanie do ochrony środowiska naturalnego.
7. Rozbudzanie potrzeby kontaktu z przyrodą.
8. Kształtowanie wrażliwości na potrzeby otoczenia i troski o jego dalsze losy.
9. Nabywanie umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów poetów i pisarzy naszego regionu.
10. Kształtowanie nawyku selekcji zgromadzonego materiału.

Cele szczegółowe:

uczeń:

- opowiada historię Gdyni,
- rozpoznaje i charakteryzuje postacie legendarne i historyczne związane z naszym miastem,
- podaje charakterystyczne obiekty kulturalne i przemysłowe współczesnej Gdyni,
- wymienia elementy środowiska przyrodniczego Gdyni,
- zachowuje się proekologicznie.

Metody pracy:

- **słowne**: rozmowa, pogadanka, praca z tekstem, zabawy dydaktyczne,
- **oglądowe**: pokaz, obserwacja, wycieczka, inscenizacje,
- **werbalno-wizualne**: wizualizacja prezentowanych treści, materiał źródłowy,
- **działania praktyczne**: integracja sensoryczna, uzupełnianie kart pracy.

Formy pracy:

- **zbiorowa:** jednolita, zróżnicowana,
- **grupowa:** zróżnicowana,
- **indywidualna:** zróżnicowana.

Zagadnienia do realizacji wokół tematu „Trójmiasto i okolice” w klasach I–III

Lp.	Zagadnienie	Procedury osiągnięcia celów	Kryteria sukcesu/osiągnięcia	Klasa I	Klasa II	Klasa III
1.	Ogólne wiadomości o Gdyni ➤ Powstanie miasta ➤ Ważniejsze daty z dziejów Gdyni ➤ Symbole Gdyni ➤ Gdynia w czasie II wojny światowej	– praca z mapą (położenie geograficzne, krajobraz), – symbole Gdyni: herb, flaga, logo, – praca z materiałami źródłowymi, – gdyńskie kalendarium, – oglądanie albumów, – lekcja w muzeum, – poznanie baśni i legend związanych z Gdynią, – udział w apelach organizowanych z okazji rocznicy nadania praw miejskich;	Uczeń: – wskazuje na mapie położenie Gdyni, – wymienia elementy i barwy herbu, flagi, logo, – nazywa swoje województwo, – kojarzy daty z odpowiadającymi im faktami;	❖	❖	❖
2.	Ulice naszego miasta, patroni naszych ulic – ludzie zasłużeni dla miasta ➤ Ulice Śródmieścia ➤ Pozostałe dzielnice	– wycieczka szlakiem starej Gdyni, – poznanie biografii sławnych gdyńian, – ulice naszego miasta – konkurs fotograficzny;	– wymienia nazwy ulic, – zna biografie ich patronów;	❖	❖ ❖	❖ ❖
3.	Dzielnice Gdyni (nazwy, powstanie)	– czytanie baśni i legend o powstaniu kolejnych dzielnic, – wypełnianie kart pracy, – sporządzanie mapki lub monografii swojej dzielnicy, – wykonywanie prac plastycznych;	– opowiada baśnie i legendy gdyńskie, – czyta ze zrozumieniem, – samodzielnie wypełnia karty pracy;	❖	❖	❖
4.	Gdyńskie zabytki	– zwiedzanie zabytków Gdyni: · Domku Antoniego Abrahama, · domu wójta Radtkego, · kościoła św. Michała Archanioła na Oksywiu, – lekcja muzealna;	– opisuje wygląd dawnej Gdyni, – poznaje architekturę z XIII wieku, – poznaje nowe fakty i ciekawostki z życia Abrahama, Wendy, – właściwie zachowuje się w muzeum, – z zainteresowaniem ogląda eksponaty muzealne;		❖	❖

5.	Gdyńskie pomniki i tablice pamiątkowe	- wycieczka „Śladem pomników Gdyni”, - wykonanie mapy okolicy, - wykonanie planu wycieczki, sporządzenie legendy, - samodzielne redagowanie sprawozdania z wycieczki, - wykonanie ciekawych prac plastycznych, form przestrzennych, rzeźb;	- wymienia nazwy ulic Śródmieścia, opowiada o ich patronach, - identyfikuje postacie przedstawione na gdyńskich pomnikach;	❖	❖	❖
6.	Miejsca pamięci narodowej w naszym środowisku i wydarzenia, które one upamiętniają	- wycieczka szlakiem miejsc pamięci narodowej, - opisywanie wyglądu dawnej Gdyni na podstawie starych fotografii, współczesnych albumów, - zwiedzanie okrętu-muzeum „Błyskawica”;	- uwaga słucha o wydarzeniach z przeszłości, - wymienia miejsca pamięci, - właściwie zachowuje się w miejscach pamięci narodowej;	❖	❖	❖
7.	Port ➤ Początki gdyńskiego portu ➤ Dzień dzisiejszy	- poznanie genezy powstania portu, - zapoznanie z biografią Tadeusza Wendy i Eugeniusza Kwiatkowskiego, - wycieczka statkiem po porcie;	- podaje genezę powstania portu, - wymienia ludzi związanych z budową portu, - wyjaśnia znaczenie słów: <i>nabrzeże, keja, pirsy, drobnica</i>;			❖
8.	Pierwszy gdyński kościół	- wycieczka i zwiedzanie kościoła pw. św. Michała Archanioła, - odwiedzenie miejsca spoczynku Antoniego Abrahama na pobliskim cmentarzu;	- opowiada legendę o Oksywiu pt. „Adam i Ewa”, - wyjaśnia genezę powstania Oksywiu, - rozpoznaje postaci związane z historią Gdyni;			❖
9.	Gdynia – miasto nad Bałtykiem ➤ Żegluga ➤ Biała Flota ➤ Marynarka Wojenna	- praca z mapą i planem miasta, - wskazywanie granic miasta oraz województwa na mapie, - wycieczka na Skwer Kościuszki, - zwiedzanie „Daru Pomorza”, - wizyta w Porcie Marynarki Wojennej, - zwiedzanie okrętu ratownictwa morskiego „Lech” i ORP „Błyskawica”, - prace plastyczne „Gdynia – miasto portowe”;	- wymienia nazwy żaglowców i statków cumujących przy Nabrzeżu Pomorskim: („Dar Pomorza”, „Dar Młodzieży”), - podaje zadania okrętów ratownictwa morskiego;	❖	❖	❖

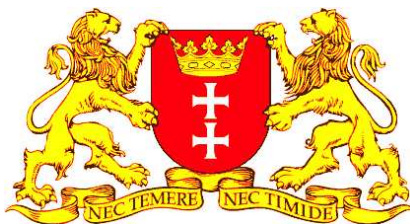
10.	Zakłady przemysłowe i przedsiębiorstwa Gdyni	– sporządzenie wykazu największych zakładów i przedsiębiorstw w Gdyni, – wycieczka do wybranych zakładów, np. Dalmor, piekarnia „Karpatka” itp.;	– wymienia zakłady pracy swoich rodziców, – podaje przykłady zakładów i przedsiębiorstw Gdyni, – wykazuje szacunek dla pracy innych;		❖	❖
11.	Zagadnienia kulturalne Gdyni ➤Teatry, kina ➤Muzea ➤Wydarzenia kulturalne	– zwiedzanie obiektów kulturalnych: – Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej – Teatr Miejski im. W. Gombrowicza – Centrum „Gemini” – systematyczny udział w seansach filmowych i przedstawieniach teatralnych, – wizyty w muzeach, zwiedzanie wystaw, galerii, – udział w koncertach muzycznych, – wizyta w Desie, Cepelii, – wizyta w Towarzystwie Miłośników Gdyni;	– poznaje pracę ludzi związanych z teatrem: sufler, scenarzysta, inspicjent, reżyser, – bierze udział w spektaklach teatralnych i seansach filmowych;	❖	❖	❖
12.	80 rocznica powstania Gdyni	– udział w imprezach miejskich, wystawach fotograficznych, – wykonanie albumu o swoim mieście, – klasowy konkurs wiedzy o Gdyni, – udział w szkolnym konkursie wiedzy o Gdyni, – spotkania z ciekawymi ludźmi, – udział w debacie na temat przyszłości Gdyni, – tworzenie swobodnych tekstów o swoim mieście, – pisanie legendy umiejscowionej w Gdyni;	– aktywnie uczestniczy w imprezach lokalnych, – rozpoznaje ważne obiekty użyteczności publicznej podczas udziału w wystawach fotograficznych, – wykonuje album o swoim mieście, – bierze aktywny udział w konkursach o Gdyni, – czynnie uczestniczy w debacie na temat swojego miasta, – śpiewa piosenki o Gdyni;			❖
13.	Środowisko przyrodnicze miasta. Ciekawe miejsca przyrodnicze: – Trójmiejski Park Krajobrazowy, – rezerwat przyrody: · Kacze Łęgi, · Kępa Redłowska, – Kamienna Góra.	– ulubione miejsca wypoczynku gdynian, – wycieczki turystyczno-krajoznawcze, – walory turystyczne Gdyni, – pomniki przyrody;	– wskazuje ciekawe miejsca przyrodnicze, – wyjaśnia zasady ochrony przyrody, – wymienia roślinność charakterystyczną dla terenu nadmorskiego, – wskazuje różnicę między parkiem narodowym, parkiem krajobrazowym, rezerwatem przyrody i pomnikiem przyrody;	❖	❖	❖

14.	Ochrona środowiska naturalnego	– znaczenie ochrony środowiska naturalnego, – udział w akcjach: Sprzątania Świata i Dniu Ziemi, – segregowanie odpadów, – znaczenie recyklingu, – udział w szkolnej akcji zbierania makulatury, – udział w quizie ekologicznym gdyńskiego Ekoludka.	– wyjaśnia powody, dla których należy chronić środowisko, – segreguje odpady, – zbiera makulaturę, – bierze czynny udział w szkolnych akcjach ekologicznych.	❖	❖	❖
-----	--------------------------------	--	---	---	---	---

Żanetta Gugąła
Szkoła Podstawowa nr 21 w Gdyni

1.

2.

3.

Test podsumowujący wiadomości i umiejętności uczniów po trzech latach udziału w programie:

„Jestem mieszkańcem Trójmiasta”

.....

Imię i nazwisko, klasa

1. Dokończ zdanie:

Jestem mieszkańcem

2. Zaznacz krzyżykiem na mapie Polski swoje miasto. Kolorem żółtym pomaluj województwo, w którym leży Trójmiasto. Zapisz obok jego nazwę.

.....

3. Trójmiasto stanowią następujące miasta:

- Gdynia, Sopot, Wejherowo
- Gdynia, Sopot, Gdańsk
- Sopot, Gdańsk, Tczew

4. Przyporządkuj numery herbów właściwym miastom.

Gdynia nr , Gdańsk nr , Sopot nr

5. Przeczytaj poniższe zdania. Zaznacz krzyżykiem, czy są prawdziwe, czy fałszywe.

Lp.	Zdanie	prawda	fałsz
1.	Gdynia powstała z małej wioski rybackiej.		
2.	Prawa miejskie uzyskała w 1026 roku.		
3.	Jan Radtke był pierwszym wójtem Gdyni.		
4.	Najstarszy kościół w Gdyni znajduje się na Oksywiu.		
5.	Sopot ma ponad 100 lat.		
6.	Sopot to miasto uzdrowiskowe.		
7.	Gdańsk powstał na terenach bagnistych.		
8.	Wszystkie kamieniczki przy ulicy Długiej są jednakowe.		
9.	Ulica ze sławnymi przedprożami to ulica Mariacka.		

6. Wymień 6 dzielnic Gdyni:

. , , ,
 , ,

7. Budowniczymi Gdyni byli:

- Eugeniusz Kwiatkowski i Tadeusz Wenda
- Antoni Abraham i Tadeusz Wenda
- Jan z Kolna i Eugeniusz Kwiatkowski

8. Port w Gdyni wybudowano w roku:

- 1922
- 1923
- 1921

9. Od kogo pochodzi nazwa ulicy Świętojańskiej? Napisz, co wiesz o tej postaci.

.

10. Wymień pomniki znajdujące się na Skwerze Kościuszki:

.....

11. Jakim zawodom związanym z morzem poświęcony jest pomnik „Ludziom morza”?

.....

12. Jerzy Haffner był:

- weterynarzem
- lekarzem
- rzeźbiarzem

13. Do czego kiedyś służył Żuraw?

- do wyciągania piasku z dna Motławy
- do rozładunku towarów
- do zamykania w nim więźniów

14. Z jaką legendą związany jest herb Gdańska? Podkreśl właściwą odpowiedź.

- „Legenda o złotej kaczce i dwóch lwach”
- „Lwy z Gdańskiego Ratusza”
- „Król lew”

15. W hafcie kaszubskim występują następujące kolory:

- 7 kolorów, w tym odcienie błękitu i fioletowy
- 7 kolorów, w tym odcienie błękitu i żółty
- 7 kolorów, w tym odcienie różowego i zielony

16. Kaszubi zajmowali się głównie:

- wyrobem jachtów i rybołówstwem
- rolnictwem i rybołówstwem
- garncarstwem i rolnictwem

17. Skansen, czyli muzeum etnograficzne, znajduje się w:

- Kartuzach
- Kościerzynie
- Wdzydzach Kiszewskich

Gdynia — moje miasto

karta pracy kl. III

GDYNIA

1. Przeczytaj uważnie tekst. Wypisz 5 czasowników, 5 rzeczowników i 5 przymiotników.

Dusza Piotra znów pojawiła się w tym samym miejscu i przywołała Piotra z morskiej głębin.

— Znów mnie wołasz? Jakaś ty uparta.

— Ruszajmy! Mam wielką nowinę. Nie ma już w tym miejscu naszej wioski!... Tam gdzie stały rybackie domki, zostało usypane molo, do którego podpływają statki. Drewniany pomost prosto jak strzała wchodzi w morze, a jest przedłużeniem ulicy 10 Lutego, która prowadzi do dworca kolejowego. To jest główna arteria naszego miasta. Prawda, że piękna? A tej starej kolejarskiej budy z napisem „Gdynia” już dawno nie ma. W miejscu wiejskiej chaty, która była kiedyś Twoją szkołą, gdzie przy lampie naftowej uczyłeś się pisać, czytać i rachować u szkolnego Jana Kamrowskiego, stoi nowa szkoła... Wejdźmy na Kamienną Górę. Stamtąd najlepiej podziwiać miasto, słyszysz, Pioter? Miasto! To już nie mała rybacka wioska, lecz miasto, jak marzenie.)*

.....

czasowniki

rzeczowniki

przymiotniki

2. Odpowiedz na pytanie:

Z jakiego miejsca najlepiej podziwiać miasto?

.....

Dokąd prowadzi ulica 10 Lutego?

.....

3. Napisz, kto jest autorem przedstawionego fragmentu baśni?

*) K. Wójcicki: *Bajki i baśnie gdyńskie*.

4. Podane rzeczowniki uporządkuj według rodzajów:

Nereida, Pieter, słońce, Gdynia, dworzec, dusza, morze, Nereus, rybak, miasto, plaża, światło

rodzaj żeński	rodzaj męski	rodzaj nijaki

5. Wymień nazwy pięciu ulic znajdujących się w centrum Gdyni.

.....

6. Jakie miejsca w Gdyni chciałbyś pokazać przyjezdnemu?

.....

Gdynia — moje miasto

karta pracy kl. III

REDŁOWO

1. Uzupełnij luki w zdaniach:

Radomysł był Mieszkał w Codziennie przytracał woły do, by spulchnić ziemię, która przyjąć miała ziarno. Kiedyś spostrzegł piękną błękitnooką dziewczynę imieniem Przyплыnęła dużym korabem. Jej szyję zdobiły czerwone Wyglądały jak maleńkie, ale to nie była Ingrid przed odjazdem korale i podarowała Radomysłowi. W czasie zmagania z wołami ciągnącymi radło pękł jarzębinowy naszyjnik. Na wiosnę wyrosły z kuleczek silne, szlachetne Nazwane zostały

2. Na podstawie wysłuchanej baśni „Redłowo” odpowiedz na pytania:

Z jakiego kraju przybyła piękna Ingrid?

.....

Wyjaśnij pochodzenie słowa „Redłowo”.

.....

.....

3. Uzasadnij pisownię podanych wyrazów:

jarzębina	drzewo
bliżej	pielgrzymi
rządzić	morze
brzeg	ujrzał

4. Dopisz brakujące wyrazy według wzoru:

Liczba, czas

ja zaczęłam, stanęłam, wyciągnęłam, odpoczęłam**ty****on****ona****ono**

Liczba

my**wy****oni****one**

5. Narysuj na następnej stronie piękną Ingrid.

6. Jakie obiekty znajdują się obecnie w Gdyni — Redłowie?

.....

Gdynia — moje miasto

karta pracy kl. III

OBŁUŻE

1. Przeczytaj dokładnie tekst.

Praca Kuby i jego ojca Janucha przyczyniła się do rozwinięcia rzemiosła w tej części Gdyni. Przyjrzyjcie się samym nazwom ulic na Obłuzu. Świadczą one o pracowitości rzemieślników, których usługi rozwijać się mogły w oparciu o wydobywaną z ziemi rudę, przetwarzaną na żelazo. Wszyscy oni pracowali narzędziami wyrabianymi z żelaza. Znacie ulicę Frezerów, którzy zajmują się obróbką metalu lub drewna przy pomocy frezarki. Znacie ulicę Tokarską czy też ulicę Traczy, ręcznie piłujących drewno piłą tracką. Znacie Bednarską, przy której wytwarzano beczki, wzmacniane

metalowymi obręczami. Znacie Ciesielską i Stolarską, znacie Snycerską z artystami rzeźbiącymi w drewnie, czy Szkutniczą, przy której powstały łodzie, jachty i kutry. Znacie Flisaków, którzy robili tratwy. Metalowych narzędzi wymagali rymarze wytwarzający różne przedmioty ze skóry przy ulicy Rymarskiej, kuśnierze szyjący futra przy Kuśnierskiej, czy krawcy, mający swoje szwalnie przy Krawieckiej, nie mówiąc już o Brukarskiej, gdzie poprzez ciosanie kamieni powstawał bruk, po którym toczyły się koła, wytwarzane przy ulicy Kołodziejskiej.

Wszyscy ci rzemieślnicy rozwinać mogli swój fach dzięki pracy Kubu i jego ojca Janucha, wypalających żelazo z czerwonego ługu, odkrytego na Obłuzu.)*

2. Napisz, czym zajmowali się gdyńscy rzemieślnicy:

- frezer —
- tracz —
- bednarz —
- stolarz —
- snycerz —
- szkutnik —
- flisak —
- rymarz —
- kuśnierz —
- brukarz —
- kołodziej —

3. Jak powstaje żelazo? Ponumeruj zdania.

- Wypalanie rudy w prymitywnych piecach, dymiących okrutnie, czyli dymarkach.
- Wydobywanie przy pomocy łopaty.
- Otrzymywanie żelaza, służącego bezpośrednio do produkcji zbrojnego oręża.
- Szukanie na terenie Obłuzu czerwonego rudawego bagna, czyli złoża ługu.

4. to nazwa dzielnicy Gdyni.

*) K. Wójcicki: *Bajki i baśnie gdyńskie*.

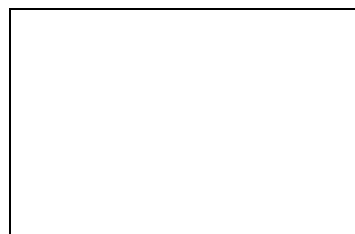
Gdynia — moje miasto

karta pracy

Trochę historii

1. Rozwiąż zagadki, w ramce wykonaj rysunek do dowolnego wiersza.

Miasto dość młode	Hej ho, tu las i morze,
sławy nam przyczynia.	i plaży złota linia.
Port tam nowoczesny,	Bulwar i Kamienna Góra,
To jest nasza	To jest właśnie

2. Uzupełnij zdania o historii naszego miasta:
- Pierwsza wzmianka o istnieniu naszego miasta pojawiła się w
- Pierwotna nazwa naszego miasta to Położona była nad potokiem Prawa miejskie uzyskała W przyszłym roku będzie obchodzić swoje urodziny. W herbie naszego miasta są
- Pomysłodawcą i projektantem portu w Gdyni był
- Budowniczym portu w Gdyni był
3. Podaj dwa zabytki Gdyni:
4. Wymień dwa nowe obiekty Gdyni:
5. Podaj nazwy czterech pomników w centrum Gdyni:
-
-
6. Wymień teatry znajdujące się w centrum Gdyni:
-
7. Jakie zawody są typowe dla Gdyni, podaj co najmniej cztery:
-
8. Jaki jest krajobraz naszej miejscowości?
-
9. Podaj po dwie nazwy najbliższych miast i wsi leżących koło Gdyni:
- miasta:
- wsie:
10. W jakim województwie leży Gdynia, w jakiej części Polski?
-

11. Gdybyś był przewodnikiem, jakie miejsca, oprócz wymienionych wyżej, poka-
załbyś przyjeźdnym?

Pokazałbym:

.....

Klucz odpowiedzi do testu

Numery odpowiedzi	Liczba punktów	Prawidłowa odpowiedź																																								
1.	1	Trójmiasta (Gdyni)																																								
2.	3	 pomorskie																																								
3.	1	Gdynia, Sopot, Gdańsk																																								
4.	3	Gdynia nr 3, Gdańsk nr 2, Sopot nr 1																																								
5.	9	<table><tr><th>Lp.</th><th>Zdanie</th><th>prawda</th><th>fałsz</th></tr><tr><td>1.</td><td>Gdynia powstała z małej wioski rybackiej.</td><td>×</td><td></td></tr><tr><td>2.</td><td>Prawa miejskie uzyskała w 1026 roku.</td><td></td><td>×</td></tr><tr><td>3.</td><td>Jan Radtke był pierwszym wójtem Gdyni.</td><td>×</td><td></td></tr><tr><td>4.</td><td>Najstarszy kościół w Gdyni znajduje się na Oksywiu.</td><td>×</td><td></td></tr><tr><td>5.</td><td>Sopot ma ponad 100 lat.</td><td></td><td>×</td></tr><tr><td>6.</td><td>Sopot to miasto uzdrowiskowe.</td><td>×</td><td></td></tr><tr><td>7.</td><td>Gdańsk powstał na terenach bagnistych.</td><td>×</td><td></td></tr><tr><td>8.</td><td>Wszystkie kamieniczki przy ulicy Długiej są jednakowe.</td><td></td><td>×</td></tr><tr><td>9.</td><td>Ulica ze sławnymi przedprożami to ulica Mariacka.</td><td>×</td><td></td></tr></table>	Lp.	Zdanie	prawda	fałsz	1.	Gdynia powstała z małej wioski rybackiej.	×		2.	Prawa miejskie uzyskała w 1026 roku.		×	3.	Jan Radtke był pierwszym wójtem Gdyni.	×		4.	Najstarszy kościół w Gdyni znajduje się na Oksywiu.	×		5.	Sopot ma ponad 100 lat.		×	6.	Sopot to miasto uzdrowiskowe.	×		7.	Gdańsk powstał na terenach bagnistych.	×		8.	Wszystkie kamieniczki przy ulicy Długiej są jednakowe.		×	9.	Ulica ze sławnymi przedprożami to ulica Mariacka.	×	
Lp.	Zdanie	prawda	fałsz																																							
1.	Gdynia powstała z małej wioski rybackiej.	×																																								
2.	Prawa miejskie uzyskała w 1026 roku.		×																																							
3.	Jan Radtke był pierwszym wójtem Gdyni.	×																																								
4.	Najstarszy kościół w Gdyni znajduje się na Oksywiu.	×																																								
5.	Sopot ma ponad 100 lat.		×																																							
6.	Sopot to miasto uzdrowiskowe.	×																																								
7.	Gdańsk powstał na terenach bagnistych.	×																																								
8.	Wszystkie kamieniczki przy ulicy Długiej są jednakowe.		×																																							
9.	Ulica ze sławnymi przedprożami to ulica Mariacka.	×																																								
6.	6	Np. Śródmieście, Chylonia, Oksywie, Grabówek, Cisowa, Obłuże																																								
7.	1	Eugeniusz Kwiatkowski, Tadeusz Wenda																																								
8.	1	1923																																								
9.	3	Nazwa pochodzi od czeskiego biskupa św. Jana Nepomucena, który był patronem podróżników i pielgrzymów. Uwięziony z rozkazu króla czeskiego Wacława IV Luksemburczyka za odmowę ujawnienia tajemnicy spowiedzi królowej, był torturowany i utopiony w rzece Wełtawie. Jego kapliczka znajduje się na Wzgórzu św. Maksymiliana.																																								
10.	5	Conrada Korzeniowskiego, Trzech Krzyży, Marynarza Polskiego, Żołnierzom Armii Krajowej, Żołnierzom poległym na Zachodzie — walczącym na lądzie, w powietrzu i na wodzie																																								
11.	4	portowcom, stoczniovcóm, marynarzóm, rybakóm																																								
12.	1	lekarzem																																								
13.	1	do rozładunków towaru																																								
14.	1	„Lwy z Gdańskiego Ratusza”																																								
15.	1	7 kolorów, w tym odcienie błękitu i żółty																																								
16.	1	rolnictwem i rybołówstwem																																								
17.	1	Wdzydzach Kiszewskich																																								

Magdalena Miksa

Wakacje w Gdyni

scenariusz przedstawienia

Osoby:

Dziecko 1 Asia
Dziecko 2 Julka
Dziecko 3 Adam
Dziecko 4 Bartek
Dziecko 5 Filip
Rybak
Żona rybaka
Eugeniusz Kwiatkowski
Tadeusz Wenda

I SCENA

Dzieci spotykają się na podwórku po zakończonym roku szkolnym.

Scenografia — typowe osiedlowe podwórko.

Adam Cześć!

Bartek Cześć! Nareszcie wakacje!

Adam Czy twoja mama cieszyła się ze świadectwa? Bo moja bardzo. Otrzymałem świadectwo z czerwonym paskiem. Ciężko na to pracowałem i w nagrodę pojadę z rodzicami na wczasy do Zakopanego.

Bartek *(bardzo smutny)* Ee..., ja to chyba zasługuję na czerwony ślad po pasku, bo...

Do chłopców podchodzą dwie dziewczynki.

Asia Cześć! Co tak siedzicie, przecież są wakacje, trzeba się cieszyć. Za trzy dni wyjeżdżam z koleżanką na obóz na Mazury.

Bartek Julka, a ty jak spędzisz wakacje?

Julka Przyjeżdża do mnie kuzyn, który jeszcze nigdy nie był nad morzem. Mama mówiła, że mam zaplanować wakacje dla Filipa. W ogóle nie mam pomysłu na to, co ja z nim będę

robić. Wolałabym już chodzić do szkoły, niż organizować wakacje nieznanej osobie.

- Adam Ja to mam dobrze, wyjeżdżam z rodzicami i na pewno będzie super.
- Bartek *(bardzo wesoły)* Wiesz co, Julka, nie martw się. Mam świetny pomysł! Przecież wiesz, że bardzo lubię organizować wycieczki i różne imprezy. W tym jestem naprawdę dobry *(ścisząc głos)*, gorzej z nauką. Mam świetny plan. Jeżeli twój kuzyn jeszcze nigdy nie był w Gdyni, to zabawimy się w przewodników.
- Julka Nie wiem, czy to jest dobry pomysł. Ja nie mam takich zdolności organizatorskich jak ty.
- Asia Julka! To jest świetny plan! Bartek potrafi wywiązać się z takiego zadania na ocenę celującą. Zaczynam żałować, że wyjeżdżam na obóz.
- Bartek Chcecie posłuchać mojego planu? Jeżeli Julka pozwoli, to ja będę pełnił rolę przewodnika po naszej pięknej Gdyni. Zapoznamy Filipa z historią miasta, pokażemy jak powstało oraz jak wygląda dzisiaj. Julka, czy zgadzasz się na taką wycieczkę?

Dzieci śpiewają piosenkę pt. „Wędrówki smak”.

1. Kiedy lato wyruszyło z Gdyni w drogę,
Zamówiło dla nas wszystkich tę pogodę,
Co maluje nam na niebie tylko błękit
I z gitarą wiatr układa jej piosenki,
Bo na szlaku są otwarte skrzydła ptaków,
Białych mew i jaskółek poematów.
Ref. Wędrówki smak — czekajmy na Bulwarze.
Wędrówki smak — na Skwerze też pomarzę.
Wędrówki smak — gdzie dumny „Dar Pomorza”.
Wędrówki smak — rozwiewa zapach morza.
2. Kiedy Gdynię dobrze poznasz osobiście,
Jej uroki opisz potem w pięknym liście,
Jeśli ktoś z was tego jeszcze nie potrafi,
Niech od życia bierze lekcje geografii,
Bo na szlaku są otwarte skrzydła ptaków,
Białych mew i jaskółek poematów.

- Julka *(bardzo zadowolona)* Myślę, że moja mama będzie zachwycona! Biegnę szybko do domu, aby o wszystkim jej opowiedzieć. *(Zwraca się do Bartka)* Kiedy przyjedzie Filip, to do ciebie zadzwonię! Cześć wszystkim, życzę miłych wakacji.

Wszyscy się rozchodzą, żegnając się i życząc sobie nawzajem miłego odpoczynku.

Koniec sceny pierwszej.

SCENA II

Scena podzielona na trzy części:

— po prawej stronie — siedzi stary rybak z żoną na tle starej kaszubskiej chaty,

— na środku — przedstawienie budowy portu gdyńskiego,

— po lewej stronie — widok współczesnego miasta.

Na scenę wchodzi dzieci: Julka, Bartek i Filip.

Podchodzą do rybaka i jego żony.

Bartek Od tego miejsca zaczniemy naszą wycieczkę, przenosimy się do roku 1926.
Dzień dobry, rybaku!

Rybak Dzień dobry, drogie dzieci, co was tu sprowadza? Dawno już z żoną nie mieliśmy gości.

Julka Dzień dobry, dziadku. Przyprowadziliśmy mojego kuzyna, aby dowiedział się, jak powstało nasze miasto.

Żona rybaka Siadajcie. Zaraz wam opowiemy.
To miejsce, gdzie teraz jesteśmy, nazywa się Oksywie. Jest to najstarsza część wioski rybackiej. Utrzymujemy się z połowu i sprzedaży ryb. Dzieje Gdyni są krótkie. Po 1921 roku ustalono, że między Kępą Oksywską a Kamienną Górą, w kotlinie, na miejscu wioski powstanie port. I, jak widzisz, tak się stało. Gdynia, jako miasto, istnieje od 10 lutego 1926 roku.

Filip Tutaj był ugór, pusty brzeg,
na którym rosły liche zboża,
skubały trawę stadka kóz
i dął, zawodził wiatr od morza.
Wspólnym wysiłkiem wielu rąk,
i serc, i mózgów wielu
wyrosła Gdynia z piasków tych
(jedność nie chybia celu).
Zniknęły checze — wielki port
ramiona swe rozkłada,
by wpływał w nie, wypływał z nich
okrętów huf nie lada.¹⁾

Julka (*bardzo zaskoczona*) Skąd znasz ten wiersz?

Filip Ja także przygotowałem się do tej wycieczki.

¹⁾ E. Szelburg-Zarembina: *Powrót*.

Dzieci wstają, żegnają się z rybakim oraz jego żoną i przechodzą do budującego się portu. Tam stoją dwie postacie: Eugeniusz Kwiatkowski i Tadeusz Wenda.

Eugeniusz Kwiatkowski Nazywam się Eugeniusz Kwiatkowski, a to mój kolega, Tadeusz Wenda. Jesteśmy budowniczymi portu gdyńskiego, który tu widzicie. W 1926 roku oddano do użytku pierwszy element nowoczesnego portu, nadbrzeże do przeładunku węgla w basenie węglowym. Gdynia stała się główną bazą polskiej Marynarki Wojennej. Na Oksywiu ulokowało się dowództwo floty.

Tadeusz Wenda ...Tu spełniło się hasło Wielkiego Żołnierza,
który, jak gdyńskie piaski, mundur nosił szary,
i zabrzmiał łoskot młotów na pustych nabrzeżach,
głos dźwigów i stuk maszyn zatętnił rozgwarem.
Chór syren okrętowych uniósł się w przestworza,
huk i hurkot, wsłuchany w te echa wśród morza,
już kształty twoje, Gdynio, snuł w wizji marzeniach...²⁾

Bartek Julka, może zaśpiewamy piosenkę? Pamiętasz, uczyliśmy się jej w szkole.

Julka Tę o marynarzu?

Bartek Tak.

Dzieci śpiewają piosenkę pt. „A ja chcę być marynarzem”.

1. W Gdyni zostawi swoje sprawunki,
Małe supelki, wielkie rachunki,
Słońcu rozpisze nowe przymierze,
Kiedy przywdzieje mundur z kołnierzem.
Ref. A ja chcę być marynarzem,
Wodnych otchłani malarzem,
Bo ja się burzy nie boję,
Kiedy się w mundur przystroję.
Bo on chce być marynarzem,
Wodnych bałwanów rzeźbiarzem,
Morzu wciąż śpiewać wesoło,
Tego go naucz — szkoło.
2. Miastu zadzwoni na pożegnanie,
Stojąc na mostku przy kapitanie,
Bulwar przeleci kołem okienka,
Z brzegiem nas złączy tylko piosenka.

Dzieci przechodzą do scenografii przedstawiającą współczesną Gdynię i jednocześnie żegnają się z Eugeniuszem Kwiatkowskim i Tadeuszem Wendą.

²⁾ J. Stępowski: *Gdynia*.

Filip *(patrzy na współczesną Gdynię i jest nią oczarowany)*
Jaka ta Gdynia piękna!

Julka Jest wiele pięknych miejsc w Gdyni, ale ja opowiem ci o Hali Targowej. Ona także należy do historii miasta. Otwarta została w 1937 roku. Wcześniej targowisko znajdowało się przy ulicy Batorego, gdzie obecnie mieści się dom towarowy w kształcie statku.

Filip jest bardzo zadowolony.

Bartek No właśnie. A najstarsza gdyńska hala targowa znajdowała się na początku ulicy Starowiejskiej, na placu zwanym Kaszubskim Rynkiem, w pobliżu dworca kolejowego.

Julka *(pokazując w tle)* Tutaj widać dom Abrahama. Walczył on o to, by Kaszubi byli złączeni z Polską.

Filip Tak, wiem, pani na kółku historycznym nam o tym opowiadała. To ludność, która od wieków mieszkała na tych terenach. Do dzisiaj mają swój język, który nazywamy gwara kaszubską.

Bartek To bardzo miłe, że to zapamiętałeś. Julka, może pokażemy Filipowi panoramę z Kamiennej Góry?

Julka Dobry pomysł. Stamtąd zobaczy cały port, bazę kontenerową i prawie wszystkie dzielnice Gdyni. To piękne miejsce. I znowu odrobina historii. Pierwsza jej nazwa to...

Bartek Wiem, wiem! Najpierw nazywano ją Gdyńską Górą. Nazwa Kamienna Góra powstała w 1809 roku.

Julka Wiesz, Filip, razem z Bartkiem mamy dla ciebie prezent! Jest to książka o Gdyni. Z tej książki dowiesz się tego, czego nie zdążyliśmy ci pokazać i opowiedzieć, gdyż czas wracać do domu. Mama na nas czeka i zapewne się martwi, że długo nas nie ma.

Filip *(bardzo ucieszony z podarunku)* Jaka piękna, ile ma kolorowych obrazków. Dziękuję wam bardzo. Wiele dowiedziałem się o waszym pięknym mieście, jesteście bardzo dobrymi przewodnikami. Jeszcze raz dziękuję.

Julka Wracając do domu, zaśpiewamy ci piosenkę.

Dzieci śpiewają piosenkę pt. „Do Gdyni przyjeżdżaj z piosenką”.

Listonosz ten
To jest lipcowy dzień,
To zmierzchu ćma,
Co jak gitara gra.

Listonosz ten
 To jest twój sen.
 On wszystko wie,
 Gdy list ci taki śle.
 Ref. Do Gdyni przyjeżdżaj z piosenką
 I serca tu otwórz okienko.
 Przyjeżdżaj z najdalszej oddali,
 Na słońca ogromnej fali.
 Do Gdyni przyjeżdżaj co lato
 I ukoń się ludziom i kwiatom.
 I zapleć twym smutkom warkoczyk,
 Gdy niebo niebieskie ma oczy.

KONIEC

W montażu wykorzystano następujące utwory:

1. „Powrót” — Ewa Szelburg-Zarembina
2. „Gdynia” — Janusz Stępowski — fragmenty
3. Piosenki:
 „Wędrówki smak”
 „A ja chcę być marynarzem”
 „Do Gdyni przyjeżdżaj z piosenką” — sł. Jerzy Stachurski, muz. Kazimierz Koszykowski

Magdalena Miksa
Szkoła Podstawowa nr 16 w Gdyni

Piosenka

Spacerkiem po Gdyni

Sł. i muz. Magdalena Miksa

1. Chociaż miasto jest to młode, to historię swoją ma,
 Z małej wioski rybackiej powstała Gdynia ma.
 Morze ludziom tu sprzyjało, z morza ludzie żyli ci,
 Przy swej pracy poławiając, budowali piękne dni.
 Ref. Gdynia — to miasto z morza i marzeń,
 Gdynia — swe bramy otwiera wciąż.
 Gdynia ukoi ból twoich pragnień,

G^7 Bo tutaj wszystko G^7 zawdzięczasz C dniom.

C Gdynia — to miasto G^7 z morza i marzeń,

C Gdynia — to serce G^7 bijące C wciąż.

C Gdynia — to karta G^7 różnych C wydarzeń,

G^7 Które G^7 zapisujesz C ręką C swą.

2. Dziś jest pięknym młodym miastem, gdzie atrakcji wiele jest,
Kino, teatr, kapitanat i splot ulic w wielką sieć.
Tutaj ludzie uśmiechnięci spacerują skwerkiem swym,
Bo gdynianie są szczęśliwi, że mieszkają w mieście tym.

Ref. Gdynia — to miasto...

Cho - ciaż mia - sto jest to mło - de, to his - to - rię swo - ją ma, z ma - tej
wio - ski ry - bac - kiej pow - sta - ła Gdy - nia ma. Mo - rze
lu - dziom tu sprzy - ja - ło, z mo - rza lu - dzie ży - li ci, przy swej
pra - cy po - ła - wia - jąc, bu - do - wa - li pięk - ne dni.
Ref. Gdy - nia — to mias - to z mo - rza i ma - rzeń. Gdy - nia — swe bra - my
o - twie - ra wciąż. Gdy - nia u - ko - i ból two - ich prag - nień,
bo tu - taj wszyst - ko zaw - dzię - czasz dniom. Gdy - nia — to mias - to
z mo - rza i ma - rzeń. Gdy - nia — to ser - ce bi - ją - ce wciąż.
Gdy - nia — to kar - ta róż - nych wy - da - rzeń, któ - re za - pi - su - jesz rę - ką swą.

Małgorzata Kuksinowicz

Moja Gdynia

Nie urodziłam się i nie wychowałam w Gdyni. Przyjechałam, zamieszkałam i zaczęłam tutaj pracować 15 lat temu. Mogę śmiało powiedzieć, że co roku poznaję to miasto dokładniej. Dokonuje się to na lekcjach języka polskiego, a nauczycielami są moi uczniowie. Lekcje te niewątpliwie należą do ciekawych i kształcących, gdyż tacy są mali nauczyciele.

Swoją pracę na języku polskim staram się organizować wokół tematów, które ułożone są w bloki. Te z kolei rozwijane są w kolejnych latach, poszerzane o tematy dostosowane do wiedzy i umiejętności oraz zainteresowań dorastających uczniów.

Dlatego w klasie IV zaczynam od najbliższego środowiska uczniów: od domu, podwórka, poprzez dzielnicę dochodząc do miasta — Gdyni. Ponieważ w szkole, w której pracuję, realizowane są zajęcia z edukacji regionalnej, staram się tak prowadzić lekcje, aby utrwalić wiedzę wcześniej zdobytą i wykorzystać ją w nowych sytuacjach.

Pamiętając, że to, co najbliższe, jest zawsze dla uczniów miłe i przyjazne, proponuję taki sposób poznawania i odkrywania Gdyni.

Poniżej prezentuję pomysły na realizację zagadnień związanych z edukacją regionalną możliwych do zrealizowania po omówieniu haseł: dom, podwórko.

Świat wokół nas

Etapy pracy:

1. Rozdanie fiszek zadaniowych do opracowania w domu. Zazwyczaj czas na ich wykonanie wynosi od 7 do 10 dni. Uczniowie gromadzą materiały, selekcionują je i opracowują według wskazówek, wzbogacając o własną lub grupową inwencję.

Świat wokół nas F.1	Materiał	Świat wokół nas F.2	Materiał
Moja dzielnica to... — przygotuj reklamę najładniejszego miejsca w twojej dzielnicy. Forma pracy dowolna może być słowna, może być krótką informacją reklamującą lub bogatszym w treść folderem.	Widokówki, zdjęcia, rysunki, rozmowa, wywiad, wycinki z prasy itp.	Odwiedź moją dzielnicę. To warto zobaczyć — zaprezentuj najciekawsze miejsca w swojej dzielnicy. Możesz przygotować plakat reklamujący miejsca warte obejrzenia.	Widokówki, rysunki, zdjęcia.

Świat wokół nas F.3	Materiał	Świat wokół nas F.4	Materiał
Napisz artykuł do gazetki klasowej na temat: <i>Dla czego warto mieszkać w mojej dzielnicy?</i>	Wywiad, artykuł prasowy.	Moja dzielnica na ilustracji — wykonaj kilka rysunków prezentujących wybrane przez siebie miejsca w dzielnicy.	Rysunki, collage.

2. Zaplanowanie wycieczki:

- przyniesienie folderów, widokówek, zdjęć miejsc przedstawiających wybrane zakątki Gdyni,
- zareklamowanie kolegom i koleżankom wybranych miejsc wartych obejrzenia,
- przekonanie innych do własnego stanowiska,
- wybór miejsca, które najbardziej się spodobało, zaciekało lub zaintrygowało większość uczniów klasy,
- zaplanowanie trasy wędrowki z uwzględnieniem miejsc postoju i pikniku.

3. Wycieczka klasowa — odkrywanie ciekawych miejsc Gdyni.

W planie ujęto także odwiedzenie dowolnego biura podróży w celu zapoznania się z formą jego pracy.

4. Teksty swobodne inspirowane przeżyciami z wycieczki — mogą powstawać w trakcie wędrowki (np. nad brzegiem morza) lub na lekcji po odwołaniu się do minionych przeżyć (ułatwieniem może być wizualizacja na tle nagrania szumu morza).

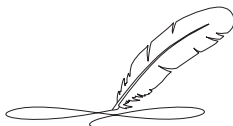
5. Przygotowanie prezentacji materiałów zgromadzonych na wycieczce oraz opracowanych na podstawie fiszek zadaniowych. Forma prezentacji to wystawa prac pod wspólnym tytułem „Podróż za jeden uśmiech”. Sala lekcyjna zamienia się na ten czas w biura podróży, które zachęcają do odwiedzenia wybranego miejsca w Gdyni. Najczęściej są one przedstawione i opisane w katalogach, na planszach, makietach. Każdy potencjalny klient biura otrzymuje też ulotkę reklamującą odwiedzane biuro z ofertą wycieczki.

A trzeba dodać, że proponowane wycieczki są na każdą kieszeń, gdyż kosztują tylko „jeden uśmiech”.

Myślę, że Gdynia w ten sposób odkrywana pozostaje na długo w pamięci i staje się bliższa jej małym mieszkańcom.

Do zobaczenia więc, Gdynio, na spacerowym szlaku, wszak właśnie rozpoczynamy wiosenne wędrowki.

Małgorzata Kuksinowicz
Szkola Podstawowa nr 6 w Gdyni

Ewa Bohdanowicz, Renata Zamorowska

„Cudze chwalicie, swego nie znacie...”

scenariusz lekcji języka polskiego dla szkoły podstawowej

Cele:

główny:

- zapoznanie ucznia z historią i dniem dzisiejszym własnego miasta i regionu;

szczegółowe:

uczeń:

- aktywnie czyta różne teksty kultury,
- wyszukuje informacje na zadany temat,
- korzysta z mapy i atlasu,
- redaguje plan ramowy wydarzeń,
- odróżnia fikcję od prawdy,
- zaznacza wydarzenia na osi czasu,
- selekcjonuje potrzebne informacje,
- tworzy gazetkę ścienną.

Metody:

- praca z tekstem,
- przekład intersemiotyczny,
- metoda projektu.

Formy: praca w grupach i z całym zespołem uczniowskim.

Środki dydaktyczne:

- mapa Polski,
- atlas geograficzny,
- kserokopie mappek przygotowane przez nauczyciela,
- tekst baśni,
- duże arkusze brystolu,
- kredki, nożyczki, klej,
- oś czasu,
- materiały przeznaczone na gazetkę (wycinki prasowe, fragmenty tekstów literackich i informacyjnych, zdjęcia, pocztówki, rysunki),
- kalendarium wydarzeń historycznych.

Przewidywany czas realizacji: 2 jednostki lekcyjne.

Przebieg lekcji

I. Wprowadzenie

Uczniowie otrzymują kserokopię mapy Polski z zaznaczonym obszarem Kaszub oraz kartki z nazwami większych miejscowości, leżących na tym terytorium. Zadaniem uczniów jest wklejenie właściwych nazw w odpowiednim miejscu na mapie. Po zakończeniu ćwiczenia uczniowie porównują efekty swojej pracy z mapą zamieszczoną w atlasie geograficznym.

Wynikiem tej konfrontacji powinien być wniosek: *Na mapce otrzymanej od nauczyciela brakuje nazwy Gdynia*. Uczniowie wpisują kolorowym flamastrem nazwę Gdynia.

Nauczyciel określa tematykę cyklu lekcji.

Zapis tematu.

II. Rozwinięcie

1. Podział klasy na grupy. Uczniowie losują różnokolorowe kartki, a następnie łączą się w zespoły według wylosowanego koloru.
2. Rozdanie zadań i instrukcji dla grup. Każda grupa otrzymuje duży arkusz brystolu oraz koperty z zadaniami i tekstami, w których znajdują się potrzebne informacje. Efektem pracy grupy ma być notatka sporządzona w odpowiedniej formie i zapisana na arkuszu brystolu. Grupa wybiera sprawozdawcę, sekretarza i kontrolującego czas realizacji zadania.

Przewidywany czas wykonania pracy — 20 minut.

Zadania dla grup:

GRUPA I

Umieśćcie na osi czasu najważniejsze wydarzenia z historii naszego miasta.

GRUPA II

Na podstawie informacji zawartych w tekście narysujcie i pokolorujcie herb oraz flagę Gdyni.

GRUPA III

Przedstawcie w formie diagramu najważniejsze etapy budowy portu gdyńskiego.

GRUPA IV

Przeczytajcie baśń pt. „Gdynia”. Ułóżcie plan wydarzeń, według którego opowiecie tę historię kolegom.

GRUPA V

Wykorzystując otrzymane materiały, zredagujcie gazetkę ścienną na temat: „Najpiękniejsze zakątki naszego miasta”.

GRUPA VI

Na podstawie otrzymanych tekstów przygotujcie gazetkę na temat: „Gdynia miastem europejskim”. Uwzględnijcie informacje o tym, jak Gdynia promuje Unię Europejską (*konkursy, festyny*).

3. Każda grupa prezentuje wyniki swojej pracy. Następnie umieszcza planszę we wskazanym miejscu.

III. Podsumowanie

1. Nauczyciel i uczniowie oceniają wykonane zadania, biorąc pod uwagę:
- zawartość treściową,
 - jasność i czytelność sformułowań,
 - estetykę pracy.

Za każdy element grupa otrzymuje od **0** do **5** punktów.

Skala ocen:

15–14 pkt ocena **bardzo dobra**

13–11 pkt ocena **dobra**

10–8 pkt ocena **dostateczna**

7–6 pkt ocena **dopuszczająca**

5–0 pkt ocena **niedostateczna**

2. Próba dokończenia tematu lekcji. Spośród podanych sformułowań wybierz najwłaściwsze określenie, którym mógłbyś uzupełnić temat lekcji:
- a) Cudze chwalicie, swego nie znacie — dlatego innych wciąż podziwiacie.
 - b) Cudze chwalicie, swego nie znacie — sami nie wiecie, co posiadacie.
 - c) Cudze chwalicie, swego nie znacie — to, co rodzime, wciąż odrzucacie.
 - d) Cudze chwalicie, swego nie znacie — to, co zachodnie, tylko kochacie.

Uzupełnienie tematu lekcji poprawnym określeniem. Wyjaśnienie uczniom pochodzenia cytatu: Stanisław Jachowicz (1796–1857), bajkopisarz, pedagog, pionier polskiej literatury dziecięcej; autor znanego tekstu „Chory kotek”. Cytat pochodzi z utworu „Wieś”.

Uwagi

Nauczyciel przygotowuje teksty dla grup, korzystając z następujących publikacji:

Pawlik Izabela, Kudławiec Stanisław: *Mała historia Gdyni*. Gdynia 2001

Małkowski Kazimierz: *Bedeker gdyński*. Gdańsk 1995

Gdyńska Informacja Europejska 2002. Urząd Miasta Gdyni, 2002

Kitowski Sławomir: *Gdynia — miasto z morza i marzeń*. Gdynia 1997

Wójcicki Krzysztof: *Bajki i baśnie gdyńskie*. Gdynia 2000

Ewa Bohdanowicz — Zespół Szkół nr 6 w Gdyni
Renata Zamorowska — Szkoła Podstawowa nr 23 w Gdyni

Ewa Bohdanowicz, Renata Zamorowska

Niezwykli ludzie w niezwykłym mieście

scenariusz lekcji języka polskiego dla szkoły podstawowej

Cele:

główny:

- kształtowanie postaw patriotycznych na przykładzie biografii ludzi związanych z Gdynią;

szczegółowe:

uczeń:

- aktywnie słucha,
- określa motywy postępowania postaci,
- wnioskuje na podstawie uzyskanych informacji,
- dyskutuje na zadany temat,
- formułuje opinie i potrafi je uzasadnić,
- rozumie pojęcie *być patriotą*,
- stosuje wyraz *patriota* w zdaniu złożonym,
- odmienia rzeczownik przez przypadki.

Metody:

- problemowa,
- dyskusja.

Formy:

- indywidualna,
- w parach,
- z całym zespołem.

Środki dydaktyczne:

- kserokopie tabeli,
- słownik języka polskiego,
- notatki przygotowane przez uczniów.

Przewidywany czas realizacji: 1 godzina.

Przebieg lekcji

I. Wprowadzenie

Uczniowie odczytują pracę domową, w której zawarli informacje o E. Kwiatkowskim, T. Wendzie, A. Abrahamie, J. Radtkem. Słuchający wypowiedzi kolegów uzupełniają swoje notatki o brakujące treści.

II. Rozwinięcie

1. Zapis tematu lekcji.
2. Rozdanie kserokopii tabeli. Uczniowie pracują w parach. Uzupełniają drugą i trzecią rubrykę tabeli, korzystając z wiadomości zdobytych na lekcjach oraz z notatek przygotowanych w domu.

Dzieci zastanawiają się nad tym, co nasze miasto zawdzięcza wymienionym w tabeli postaciom. Ustalają też, co kierowało ich działaniami.

Celem tego ćwiczenia jest ustalenie elementów wspólnych dla działań E. Kwiatkowskiego, T. Wendy, A. Abrahama, J. Radtkiego oraz zdefiniowanie pojęć *patriota*, *patriotyzm*.

Czas wykonania zadania — 15 minut.

Przykładowe wypełnienie tabeli.

Postać	Co Gdynia mu zawdzięcza?	Co nim kierowało?
Eugeniusz Kwiatkowski — inicjator budowy portu w Gdyni	— pomysł budowy portu, — powstanie nowoczesnego portu, — związanie Śląska z Wybrzeżem magistralą kolejową Katowice–Gdynia, — powstanie floty handlowej, — nadzorowanie przebiegu budowy portu i miasta, — kierowanie odbudową Wybrzeża po II wojnie światowej;	— miłość do własnego kraju, — pragnienie wyeksponowania Polski w świecie, — dążenie do niezależności gospodarczej, — umiłowanie Gdyni;
Tadeusz Wenda — budowniczy portu gdyńskiego	— wybór Gdyni jako najlepszego miejsca do budowy portu, — stworzenie projektu portu morskiego w Gdyni, — nadzorowanie budowy portu;	— troska o Polskę, — chęć rozsławienia Gdyni, nie tylko jako letniska nadmorskiego, ale też miejsca budowy portu, — dbałość o niezależność gospodarczą kraju;
Antoni Abraham — „król Kaszubów”	— żarliwe popieranie inicjatyw budowy portu handlowego, — zabieganie o przekształcenie wsi w miasto;	— umiłowanie Kaszub, a szczególnie Gdyni;

Jan Radtke — pierwszy wójt Gdyni	— zorganizowanie komunikacji autobusowej, — zabieganie o budowę portu handlowego, — walka o poszerzenie granic wsi (Gdyni), — starania o przekształcenie wsi w miasto i powołanie miejskich władz samorządowych.	— patriotyzm, — dobro miasta i regionu.
--	---	--

3. Uczniowie odczytują informacje zapisane w tabeli.
4. Ustalenie, co łączy te postacie (umiłowanie Gdyni).
5. Jak nazywamy człowieka, który kocha swój kraj? (*patriota*)
6. Odmiana rzeczownika *patriota* przez przypadki w liczbie pojedynczej i mnogiej.
Zwrócenie uwagi na poprawność ortograficzną zapisu.
7. Uczniowie układają zdanie złożone z rzeczownikiem *patriota*.

III. Podsumowanie

Dyskusja na temat: „Na czym współcześnie polega patriotyzm?”

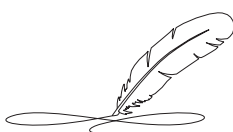
Zadanie domowe

W jaki sposób chcielibyście rozpowszechnić zdobyte na lekcjach informacje?
Zastanówcie się, które miejsca Gdyni chcielibyście rozsławić. Przynieście zdjęcia, pocztówki, wycinki prasowe.

Uwagi

Ciekawym — naszym zdaniem — zakończeniem cyklu lekcji z zakresu edukacji regionalnej jest zredagowanie gazetki tematycznej. Możemy wyeksponować prace uczniów, umieszczając gazetkę na tablicy samorządu. Pozwoli to dzieciom dostrzec społeczną funkcję pracy i zachęci do działania.

Ewa Bohdanowicz — Zespół Szkół nr 6 w Gdyni
Renata Zamorowska — Szkoła Podstawowa nr 23 w Gdyni

Ewa Bohdanowicz, Renata Zamorowska

Oni budowali nasze miasto

scenariusz lekcji języka polskiego dla szkoły podstawowej

Cele:

główny:

- zapoznanie uczniów z postaciami budowniczych Gdyni;

szczegółowe:

uczeń:

- rozumie, czym jest wyraz pokrewny i synonim,
- określa pola semantyczne wyrazów,
- wymienia postacie wybitnych Polaków związanych z Gdynią,
- wyszukuje w różnych źródłach potrzebne informacje,
- rozwiązuje zadania logiczne.

Metody:

- metoda zajęć praktycznych,
- podająca.

Formy:

- indywidualna i zespołowa.

Środki dydaktyczne:

- krzyżówki, rebusy,
- kserokopie zdjęć — E. Kwiatkowskiego, T. Wendy, A. Abrahama, J. Radtkego,
- encyklopedia,
- Kazimierz Małkowski: *Bedeker gdyński*, Gdańsk 1995.

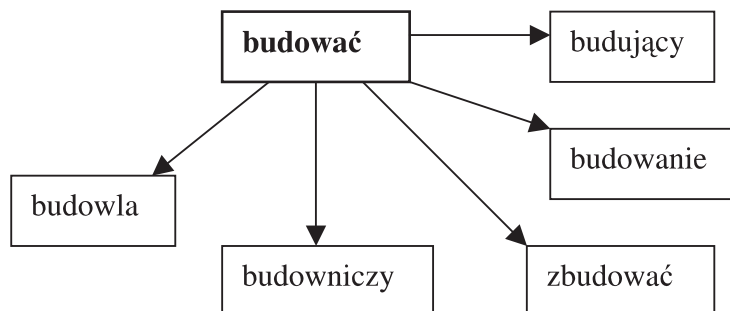
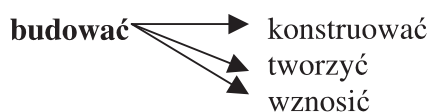
Przewidywany czas realizacji: 1 godzina

Przebieg lekcji

I. Wprowadzenie

1. Nauczyciel rozdaje dzieciom rozsypankę wyrazową. Uczniowie wykonują ćwiczenie słownikowe, dobierając wyrazy bliskoznaczne i pokrewne do słowa *budować*.

Rozsypanka wyrazowa: *budowniczy, wznosić, budowla, budowanie, konstruować, budujący, zbudować, tworzyć.*

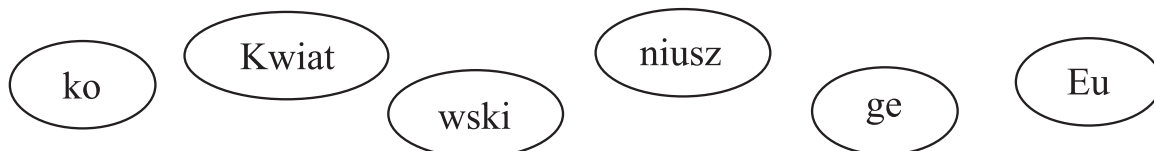

II. Rozwinięcie

1. Punktem łączącym ogniwa lekcji jest analiza wyrazu *pokrewny*.
Krewni, czyli połączeni więzami.
Uzmysłowienie uczniom, że są w historii naszego miasta postacie, które stworzyły z nim więzy.
2. Podział klasy na 4 grupy w zależności od zajmowanego miejsca. Rozwiązywanie zadań, których hasła brzmią: *Eugeniusz Kwiatkowski, Tadeusz Wenda, Antoni Abraham, Jan Radtke*.

Każdy uczeń otrzymuje:

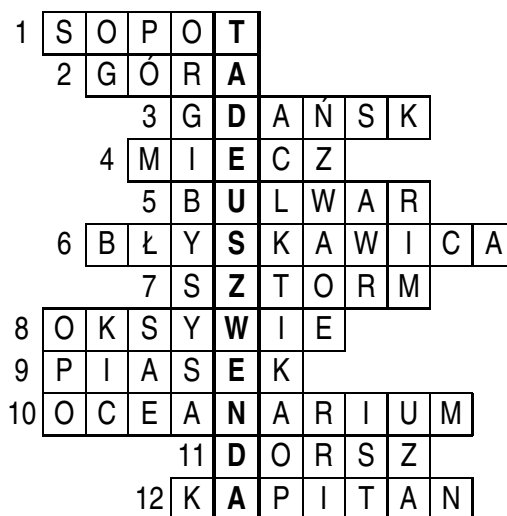
a) **rozsypankę sylabową**

Rozwiązanie:

b) **krzyżówkę**

1. Miasto graniczące z Gdynią.
2. Kamienna...
3. Najstarsza miejscowość Trójmiasta.
4. W herbie Gdyni.
5. ... Nadmorski — miejsce częstych spacerów gdynian.
6. Okręt — muzeum.
7. Burza morska wywołana przez silny wiatr.
8. Najstarsza dzielnica Gdyni.
9. Złocisty na plaży.
10. Tam zobaczysz niezwykle okazałe mor-
skie.
11. Popularny gatunek ryb żyjący w Bał-
tyku.
12. Dowodzi na statku.

Rozwiązanie:

c) **wykreślanke**

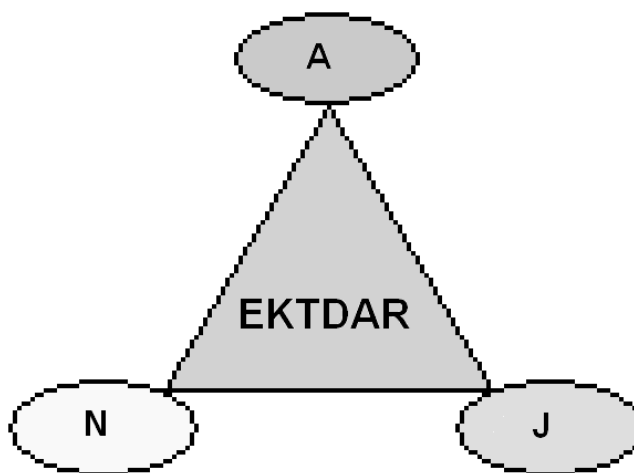
Z podanego zbioru liter wykreśl hasło: *Zasłużeni dla Gdyni*. Pozostałe litery utworzą rozwiązanie.

A	Z	A	N	S	T
Ł	U	O	Ż	N	E
N	I	I	A	D	B
L	A	R	A	G	H
D	Y	A	M	N	I

Rozwiązanie:

d) **łamigłówkę**

Jeśli ułożysz litery w odpowiedniej kolejności, odgadniesz imię i nazwisko postaci zasłużonej dla naszego miasta.

Rozwiązanie:

Uczniowie podają rozwiązania zadań. Nauczyciel wyjaśnia, kim byli — E. Kwiatkowski, T. Wenda, A. Abraham, J. Radtke.

Zapis tematu.

III. Podsumowanie

Uczniowie otrzymują fotografie postaci, podpisują je i wklejają do zeszytu.

Zadanie domowe

Zbierz informacje na temat postaci, o których mówiliśmy na lekcji.

*Ewa Bohdanowicz — Zespół Szkół nr 6 w Gdyni
Renata Zamorowska — Szkoła Podstawowa nr 23 w Gdyni*

Stanisław Kudławiec

Moje gdyńskie korzenie

scenariusz lekcji historii dla szkoły podstawowej

Cele:

ogólny:

- wzbogacanie wiedzy historycznej poprzez poszukiwanie i odkrywanie własnych „korzeni”;

szczegółowe:

uczeń:

- prezentuje graficznie dzieje rodziny (drzewko genealogiczne),
- systematyzuje pamiątki pod względem rodzaju źródła i czasu ich powstania,
- posługuje się pojęciem „pamiątka rodzinna”.

Środki dydaktyczne:

- plansze z drzewkami genealogicznymi,
- albumy,
- zdjęcia,
- pamiętniki.

Metody i formy pracy:

- praca z tekstem kultury,
- mapa pamięci.

Przewidywany czas zajęć — 1 godzina lekcyjna.

Struktura i przebieg zajęć

Wprowadzenie

1. Nawiązanie do ostatnich zajęć.
„Mam na imię ... Lubię swoje miasto, ponieważ ...” — można też, modyfikując to ćwiczenie, wprowadzić zabawę w „głuchy telefon”.
2. Prezentacja przygotowanych przez uczniów materiałów. Uczniowie pokazują przyniesione przez siebie pamiątki. Wszyscy uczestniczą w podziale źródeł i próbują określić czas, z którego rzecz pochodzi.

Rozwinięcie

1. W to warto się pobawić.

Praca z przygotowanym przez uczniów źródłem — drzewem genealogicznym. Wyobraź sobie, że jesteś urzędnikiem Urzędu Stanu Cywilnego i prowadzisz księgę narodzin, ślubów i zgonów. Na podstawie drzewa genealogicznego swojego rodu dokonaj w niej kilka zapisów opatrzonych datami, imionami i nazwiskami.

2. Analiza zebranych materiałów — arkusz pytań i odpowiedzi.

Nauczyciel przygotowuje kartki z pytaniami, które dotyczą zebranych przez uczniów informacji, np.:

- Od kiedy twoja rodzina zamieszkuje w Gdyni?
- Czym zajmowali się twoi dziadkowie?
- Jakie wykonywali zawody?
- W jakich obecnie zawodach pracują wasi rodzice, wujkowie itd.?
- Czy w twojej rodzinie istnieje tradycja związana z dziedziczeniem zawodów?

Gotowe kartki z pytaniami przekazuje uczniom. Po chwili zastanowienia się uczniowie odpowiadają na pytania.

Jeśli nie wszystkie informacje są w zasięgu ucznia podczas tych zajęć, można zaproponować mu wykonanie zadania domowego „wywiad” (patrz poniżej).

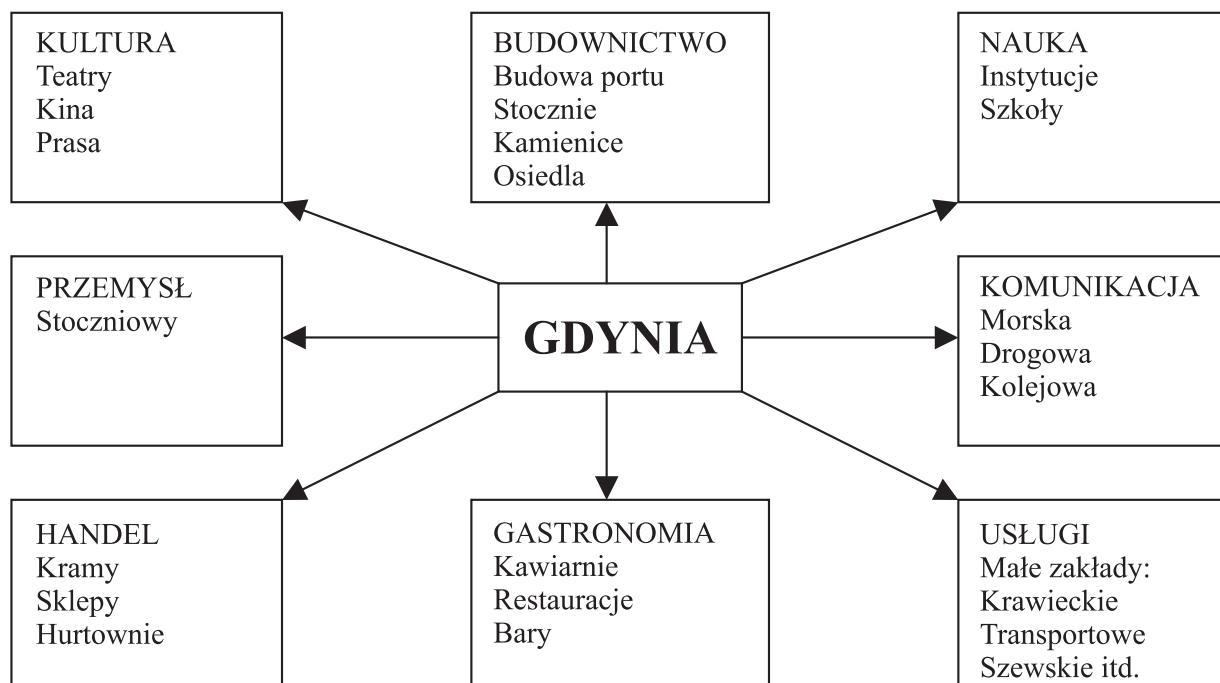
3. „Wyrośliśmy z tym miastem...” — uzupełnianie schematu.

Mapa pamięci.

Jaki wkład wniosła twoja rodzina w budowę i rozwój Gdyni?

Uczniowie wybierają dziedziny wypisane na dużej planszy (tablicy) i dopisują zawody i rodzaj pracy wykonywanej przez ich rodziców i starsze pokolenia.

Schemat

Zakończenie

1. Podsumowanie — „Co już wiem?”, „Czego nie wiem?”
2. Ewaluacja — sporządzenie krótkiej notatki biograficznej na temat swojej rodziny i jej związków z Gdynią (*wpis do gdyńskiej encyklopedii*).

Zadanie domowe

Przeprowadź wywiad z najstarszą osobą w rodzinie i uzupełnij zapisy dokonane przez ciebie o informacje związane z ustaleniem miejsca zamieszkania i charakteru pracy (wykonywanego zawodu) twoich przodków i obecnie żyjących członków rodziny.

Stanisław Kudławiec
Szkoła Podstawowa nr 40 w Gdyni

Stanisław Kudławiec

Gdynia na ilustracjach

scenariusz lekcji historii lub zajęć koła historycznego
dla szkoły podstawowej

Cele:**ogólny:**

- rozwijanie zainteresowań historycznych poprzez kształtowanie postawy czujnego obserwatora architektury, przyrody i ludzi;

szczegółowe:

uczeń:

- wymienia najważniejsze i najciekawsze miejsca, obiekty, ulice miasta,
- przedstawia ciekawostki turystyczne i przyrodnicze,
- wyjaśnia pochodzenie nazwy miasta,
- posługuje się mapą i planem miasta.

Metody i formy pracy:

- praca z tekstem kultury: dzieło ikonograficzne, praca z mapą,
- „burza mózgów”,
- praca w grupie.

Środki dydaktyczne:

- pocztówki,
- zdjęcia (w tym fotografie zamieszczone w pracach „Mali — wielcy budowniczowie Gdyni”),

— albumy: „Gdynia — miasto z morza i marzeń” i „Słoneczna Gdynia”,
 — publikacje I. Pawlik, S. Kudławiec: „Mała historia Gdyni”, „Moje miasto Gdynia”.
 Stare fotografie Gdyni znajdziesz na stronie internetowej <http://villasart.pl>

Przewidywany czas zajęć: 2 godziny.

Struktura i przebieg zajęć

Wprowadzenie

Prezentacja przygotowanych przez uczniów i nauczyciela materiałów (pocztówki, foliogramy, albumy).

Rozwinięcie

1. Analiza fotografii:

- a) rozpoznanie obiektów i określenie ich położenia na planie miasta,
- b) szczegółowy opis wybranych budynków, ulic, skwerów — datowanie, określenie celu powstania fotografii (polecana metoda pracy uczniów w kilkunastu osobowych grupach).
- c) ukazanie zaprezentowanych obiektów i miejsc na przestrzeni czasu w fotografiach — układanka chronologiczna (wykorzystanie techniki komputerowej).

Nauczyciel powinien wybrać trzy dowolne miejsca w Gdyni, które można ukazać w trzech odsłonach czasowych (np. dworzec, Skwer Kościuszki, ul. Świętojańska). Klasę należy podzielić na trzy zespoły i rozsypać przed nimi dziewięć bądź więcej fotografii (nie wszystkie muszą być właściwe), które każdy zespół musi ułożyć w chronologiczną układankę wybranego obiektu. Należy oczywiście poinformować wcześniej uczniów, że przed nimi są trzy wybrane obiekty architektury gdyńskiej.

- d) powrót do historii — zabawa w skojarzenia.

Wyjaśnienie (na zasadzie skojarzeń) nazw historycznych niektórych charakterystycznych dla miasta miejsc, obiektów zaprezentowanych przez uczniów na fotografiach.

W trakcie zabawy w skojarzenia jedna osoba zapisuje na tablicy — po jednej stronie daty, nazwiska postaci historycznie związanych z miastem, regionem, po drugiej zaś — nazwy, nazwiska powszechnie znane, np. Tadeusz Kościuszko (Skwer Kościuszki), Jerzy Waszyngton, św. Jan, 10 lutego 1920, 10 lutego 1926 itd.

2. „Zostań kronikarzem”.

Polecenie (praca w grupach):

Wyobraź sobie, że jesteś miejskim kronikarzem. Dowiedz się, jak wyglądały miejsca poznane wcześniej i jakie związki z naszym miastem mają obecne ich nazwy? Sięgnij do ilustracji ukazujących Gdynię dawną i obecną. Zawarte są one w albumach Sławomira Kitowskiego „Gdynia — miasto z morza i marzeń” oraz „Słoneczna Gdynia”. Dodatkowe informacje znajdziesz również w publikacjach Izabeli Pawlik i Stanisława Kudławca „Mała historia Gdyni” lub „Moje miasto Gdynia”.

Porównaj widoki tych samych miejsc, obiektów i dokonaj zapisu, uwzględniając nazwę bądź funkcję dawną i obecną tego miejsca, np.:
Skwer Kościuszki — dawniej Przystań Rybacka.

Zakończenie

To warto narysować.

Polecenie a)

Zebrało się już nieco rzeczy, do których warto użyć kredki i ołówka. Spróbuj nakreślić prostą mapę głównej części miasta. Możesz wykorzystać plan miasta. Zwróć uwagę na to, co mogło mieć wpływ na powstanie miasta.

Polecenie b)

Zaznacz na mapce miejsca, budowle, o których była mowa.

Zadanie domowe

Udaj się wraz z rodzicami na spacer po centrum ze swoim planem, kartką i ołówkiem. Zaznacz na nim inne obiekty i miejsca, o których nie było mowy na lekcji. Porównaj swój plan z planem obecnym i dawnym miasta. Zaprezentuj nowe obiekty, miejsca za pomocą plakatu i wskaż na przyszłe zajęcia różnice w zabudowie dawnej i obecnej Gdyni.

*Stanisław Kudławiec
Szkoła Podstawowa nr 40 w Gdyni*

Małgorzata Adamczuk, Halina Grzegorzczuk,
Barbara Mielewczyk, Izabela Niezgoda,
Ewa Siewert, Danuta Styk

Co wiemy o historii Gdyni?

scenariusz godziny wychowawczej dla szkoły podstawowej

Cele:

ogólne:

- utożsamianie się młodzieży z rodzinnym miastem,
- kształtowanie uczuć patriotycznych,
- poznanie historii własnego regionu;

szczegółowe:

uczeń:

- opowiada historię własnej dzielnicy i miasta,
- opisuje sylwetki zasłużonych gdynian,

- wymienia ważne wydarzenia w dziejach Gdyni,
- korzysta z mapy,
- wymienia nazwy dzielnic,
- odszukuje dzielnice Gdyni na mapie,
- nazywa kierunki geograficzne,
- łączy ze sobą wybrane informacje,
- układa daty w układzie chronologicznym,
- korzysta z różnych źródeł informacji,
- pracuje w grupie.

Metody:

- PODAJĄCE I OGLĄDOWE: rozmowa kontrolowana, pokaz,
- PRAKTYCZNA: poszukiwanie informacji w źródłach, łączenie haseł w rozsypankach, ćwiczenia praktyczne z mapą.

Środki dydaktyczne:

- „Mała historia Gdyni” lub inna przystępna publikacja na temat Gdyni,
- plan miasta Gdyni.

Formy pracy:

- praca w grupach.

Przewidywany czas zajęć: 1 godzina.

Tok lekcji**I. Część wstępna**

1. Sprawy organizacyjne.
2. Podanie powodu wyboru takiego tematu spotkania — 80 rocznica powstania Gdyni.

II. Część główna

1. Jak nazywa się dzielnica, w której mieszkamy?
2. Ile lat ma nasza dzielnica, co wiecie o jej historii?
3. Ile dzielnic znajduje się w Gdyni?
4. Spróbujmy wymienić wszystkie.
5. Zapisujemy wymieniane nazwy na paskach papieru.
6. Gdzie można sprawdzić, ile jest dzielnic w Gdyni?
 - *informatory lub książki o Gdyni,*
 - *książka kodowa,*
 - *plan Gdyni.*
7. Na planie przypinamy kartki z nazwami dzielnic.
8. Ćwiczymy kierunki geograficzne.
9. Do czego jeszcze można wykorzystać plan miasta? — *do odszukania ulicy.*
10. Podajcie nazwy ulic związane z zasłużonymi gdynianami.

11. Rozsypanka. Uczniowie poprawnie łączą nazwiska z funkcjami.

Gdynianin	Pełniona funkcja
Antoni Abraham	bojownik o polskość Pomorza
Franciszka Cegielska	prezydent miasta
Wojciech Szczurek	obecny prezydent miasta
Danuta Baduszkowa	twórca Teatru Muzycznego w Gdyni
Eugeniusz Kwiatkowski	autor koncepcji rozwoju handlu morskiego i budowniczego miasta Gdyni.
Tadeusz Wenda	projektant i budowniczy portu
Jadwiga Titz-Kosko	twórca „Domu za Falochronem”
płk Dąbek	dowódca obrony Kępy Oksywskiej
Jan Radtke	pierwszy wójt i sołtys
Karol Olgierd Borchardt	pisarz gdyński

12. Gdzie szukać szczegółowych informacji o tych osobach? — *w książkach o historii Gdyni.*

13. Ile lat ma Gdynia?

14. Podajcie ważne wydarzenia, które miały miejsce w Gdyni.

15. Rozsypanka. Uczniowie dopasowują daty do opisów wydarzeń.

Data	Wydarzenie
1209	pierwsza wzmianka o wsi podarowanej zakonowi norbertanek z Żukowa
1253	pierwsza wzmianka o Gdyni
1920	zaślubiny z morzem
1921	rozpoczęcie budowy portu i miasta
1926	nadanie Gdyni praw miejskich
28 III 1945	wyzwolenie Gdyni
1946	powstanie herbu Gdyni
1953	uruchomienie SKM
1970	wydarzenia grudniowe
2000	otwarcie węzła komunikacyjnego im. Franciszki Cegielskiej

16. Ułożyć w porządku chronologicznym zgromadzone fakty historyczne.

17. Jaką nazwę nosi takie zestawienie? — *kalendarium.*

18. Gdzie można uzyskać informacje na temat historii Gdyni? — *w bibliotece, w muzeach.*

19. Podajcie nazwy muzeów istniejących w Gdyni.

20. Wypiszemy je na tablicy.

21. Głosowanie, do którego chcecie pójść na wycieczkę, żeby poszerzyć wasze wiadomości o Gdyni.

III. Część kończąca

Podsumowanie: Czego dowiedzieliśmy się na dzisiejszej lekcji?

- o historii Gdyni,
- gdzie szukać informacji,
- do czego wykorzystać plan miasta,
- skąd się biorą nazwy ulic,
- co warto zwiedzać w Gdyni.

Małgorzata Adamczuk — ZS nr 12 w Gdyni

Halina Grzegorzczuk — SP nr 33 w Gdyni

Barbara Mielewczyk — ZS nr 7 w Gdyni

Izabela Niezgoda — V LO w Gdyni

Ewa Siewert — SP nr 33 w Gdyni

Danuta Styk — ZS nr 7 w Gdyni

Barbara Mielewczyk

80-lecie Gdyni — przygotowanie bibliografii załącznikowej

scenariusz lekcji z zakresu edukacji czytelniczo-medialnej
dla gimnazjum

Cele:

ogólne:

- rozwijanie wiedzy na temat poszukiwania informacji w bibliotece,
- zapoznanie z publikacjami poświęconymi Gdyni;

szczegółowe:

uczeń:

- wyszukuje publikacje poświęcone Gdyni na odpowiednich regałach w czytelnii,
- wymienia istotne elementy opisu bibliograficznego,
- wykonuje bibliografię załącznikową,
- korzysta z wyszukiwarki w programie MOL — Katalog,
- dostrzega różnice między typami opisu bibliograficznego różnych dokumentów,
- określa kolejność czynności przy wykorzystaniu wyszukiwarki w programie MOL — Katalog,
- ustala kolejność wykonywanych działań potrzebnych do przygotowania zestawienia bibliograficznego na określony temat,
- wykonuje z wykorzystaniem wzoru opis bibliograficzny typowych publikacji,

- sporządza zestawienie bibliograficzne z wykorzystaniem programu MOL — Katalog,
- zapisuje bibliografię w układzie alfabetycznym,
- dokonuje selekcji zgromadzonego materiału,
- przekształca opisy z komputerowej kartoteki zagadnieniowej na opisy bibliograficzne,
- sprawdza poprawność wykonanego zestawienia.

Metody:

- **podające i oglądowe:** pogadanka, rozmowa kierowana, pokaz;
- **praktyczna:** wyszukiwanie książek na półkach, wykorzystanie katalogu komputerowego MOL do poszukiwania książek na określony temat, korzystanie z kartoteki zagadnieniowej katalogu komputerowego;
- **problemowa:** wykonanie bibliografii załącznikowej, przekształcanie opisów bibliograficznych.

Formy pracy:

- praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- tablice z zakresu edukacji czytelniczo-medialnej: opis bibliograficzny książki, artykułu z książki, artykułu z czasopisma;
- książki z zakresu edukacji regionalnej poświęcone Gdyni,
- komputery z programem bibliotecznym MOL — Katalog wraz z podłączoną drukarką,
- hasła w kartotece zagadnieniowej zbieżne z zaproponowanymi do opracowania przez uczniów.

Czas: 1 godzina.

Tok lekcji

Część wstępna

1. Przypomnienie wiadomości z lekcji poprzedniej, na której uczniowie ćwiczyli tworzenie różnego rodzaju opisów bibliograficznych (książka jednego autora, artykuł z książki, z pracy zbiorowej, antologia, artykuł z czasopisma).
2. Wymienienie istotnych elementów każdego opisu bibliograficznego.
3. Wywieszenie tablic zawierających wzory opisów bibliograficznych.

Część główna

1. Podział klasy na zespoły, przydzielenie zadań.
2. Przygotowanie bibliografii załącznikowej na sześć tematów:
 - Historia Gdyni
 - Sławni gdynianie
 - Pomniki Gdyni

- Gdyńskie muzea
 - Ulice Gdyni
 - Gdynia w czasie II wojny światowej
3. Wybranie przez uczniów odpowiednich publikacji książkowych z regału poświęconego edukacji regionalnej.
 4. Wykonanie opisów bibliograficznych tych publikacji.
 5. Sprawdzenie w katalogu komputerowym, czy istnieją jeszcze jakieś inne wydawnictwa na podany temat.
 6. Przypomnienie o sposobie korzystania z kartoteki zagadnieniowej w programie komputerowym obsługi biblioteki MOL.
 7. Wykorzystanie wyszukiwarki i możliwości drukowania do zgromadzenia odpowiedniego materiału z kartoteki zagadnieniowej.
 8. Przekształcenie zgromadzonych danych na poprawne opisy bibliograficzne artykułów z czasopism.
 9. Uporządkowanie zgromadzonego materiału w porządku alfabetycznym i zakończenie pracy.

Część końcowa

1. Grupy zamieniają się pracami i sprawdzają ich poprawność od strony merytorycznej (zgodność z tematem, poprawność opisów bibliograficznych, układ alfabetyczny).
2. Wybrana grupa omawia kolejność wykonywanych czynności.
3. Zgromadzenie wykonanych prac w banku danych poświęconych 80-leciu Gdyni.

Barbara Mielewczyk
Zespół Szkół Nr 7 w Gdyni

Grażyna Szotrowska

Za co kocham (lubię) Gdynię?

scenariusz lekcji historii dla gimnazjum

Cele zajęć:

ogólny:

- rozwijanie postaw patriotycznych wobec własnego regionu i miasta;

szczegółowe:

uczeń:

- wyjaśnia termin „mała Ojczyzna”,
- dokonuje interpretacji źródeł ikonograficznych i pisanych,
- wskazuje najważniejsze osiągnięcia Gdyni współczesnej.

Metody i formy pracy:

- „burza mózgów”,
- kula śnieżna,
- analiza tekstu źródłowego.

Środki dydaktyczne:

- Sławomir Kitowski „Gdynia — miasto z morza i marzeń”,
- zdjęcia, pocztówki, foliogramy starej i współczesnej Gdyni,
- fragment tekstu z książki Ewy Ostrowskiej „Gdynia. Miasto i ludzie”.

Czas zajęć: 2 godziny lekcyjne (można wybrać elementy scenariusza i zmieścić się w 1 godzinie).

Struktura i opis lekcji**I. Wprowadzenie**

1. Na początku lekcji przeprowadzamy burzę mózgów, której celem jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Czym dla Ciebie jest Gdynia? Zgłaszane propozycje zapisujemy na tablicy, na ich podstawie definiujemy odpowiedź na zadane pytanie.
„Gdynia to miejsce mojego urodzenia i zamieszkania, z którym związane są losy moje i mojej rodziny. Tu dorastam w gronie swoich przyjaciół, uczę się i odpoczywam. Gdynia to moje miejsce na ziemi.”
2. Wykorzystując metodę rozmowy nauczającej, wprowadzamy (lub przypominamy) termin **małej ojczyzny**. W zależności od poziomu wiekowego poświęcamy temu zagadnieniu tyle uwagi, ile potrzeba.

II. Rozwinięcie

1. Zwracamy uwagę uczniów na to, że jest wiele pięknych miejsc w Polsce, na świecie. Odwołujemy się do wrażeń z wakacji. Prowokujemy do ocen i porównań między Gdynią a... (dowolnie wybranym miejscem na świecie).
2. Pytamy o uczucia, emocje, jakie towarzyszyły nam w tej dyskusji, prosimy o określenie tych uczuć (np.: *Nasz stosunek do Gdyni jest wyjątkowy, ponieważ to jest nasze miasto, ponieważ jesteśmy z nią emocjonalnie związani, lubimy to miasto, kochamy jego zakątki i miejsca dla nas szczególnie ważne*).

Uwaga: Nie wszyscy uczniowie muszą wykazywać emocjonalne zaangażowanie i się z nami zgadzać, należy uszanować każdą opinię, wysłuchać uzasadnienia.

3. Analiza tekstu źródłowego:
 - jaki typ gdynianina wykształcił się w ciągu 80 lat istnienia miasta?
 - jaki jest według autorki stosunek mieszkańców Gdyni do tego miasta?
 - w czym należy upatrywać przyczyn takich zachowań?
4. Jeśli zgadzamy się z opinią Ewy Ostrowskiej, że jesteśmy zakochani w Gdyni i nie wyobrażamy sobie życia poza nią, to zastanówmy się, **za co kochamy Gdynię**.

To ćwiczenie proponuję wykonać metodą KULI ŚNIEŻNEJ.

Uczniowie odpowiadają najpierw w parach wpisując na kartkach argumenty wspólnie ustalone, potem łączą się w czwórki, na końcu pracują w grupach ośmioosobowych. Każdy zespół wybiera przedstawiciela i prezentuje swoją listę „plusów” naszego miasta. W klasach młodszych ćwiczenie można zakończyć wypisaniem tych argumentów na tablicy. W klasach starszych proponuję dokonać także zapisu na tablicy, ale dodatkowo klasyfikując argumenty (*przykładowy podział*).

polityka	gospodarka	nauka	kultura	sport

Nauczyciel także prezentuje listę swoich argumentów.

III. Zakończenie

Prosimy każdego z uczestników lekcji o zaprezentowanie swojego ulubionego miejsca w Gdyni i uzasadnienie tego wyboru. *Przed prezentacjami uczniowskimi nauczyciel może przedstawić foliogramy ukazujące starą i współczesną Gdynię i opowiedzieć o swoim ulubionym miejscu.*

IV. Ewaluacja

W wybranej przez nauczyciela i uczniów formie każdy przygotowuje kartkę do albumu o Gdyni. Karta ma prezentować wybrane miejsce w Gdyni (zdjęcie, pocztówka, rysunek) z opisem i z krótkim uzasadnieniem wyboru.

Komentarz do lekcji

- Należy poinformować uczniów o przygotowaniu na zajęcia fotografii (najlepiej duży format) ulubionego zakątka Gdyni oraz uzasadnienia swojego wyboru.
- Nauczyciel powinien także przygotować zestaw foliogramów prezentujących fotografie starej i nowej Gdyni. *(Warto raz nad tym „posiedzieć”, by potem wielokrotnie móc korzystać z tych materiałów.)*
- Należy przed zajęciami wykonać kserokopie tekstu źródłowego.

Materiał dla nauczyciela — tekst źródłowy

...Wypada zauważyć, że przez 80 lat istnienia miasta wykształcił się typ gdynianina — lokalnego patrioty, zakochanego w swoim mieście i nie wyobrażającego sobie życia poza Gdynią. I co ważne — nowi mieszkańcy Gdyni bardzo szybko dostosowują się do panującej w mieście atmosfery, a niekiedy z gorliwością neofity, starają się nadrobić swoją wcześniejszą nieobecność. Do czasów współczesnych w gdyńskiej społeczności dotrwał duch przodków — pionierów budujących miasto, który gdynianom pozwala podejmować trudne wyzwania i osiągać sukcesy niemal w każdej dziedzinie życia społecznego.

Ewa Ostrowska: *Gdynia. Miasto i ludzie*. Gdynia 2003, s. 38.

Grażyna Szotrowska
doradca metodyczny historii

Grażyna Szotrowska

Gdyńskie korzenie mojej rodziny

scenariusz lekcji historii dla gimnazjum

Cele zajęć:

ogólny:

- rozwijanie wiedzy o historii regionu w powiązaniu z tradycjami własnej rodziny;

szczegółowe:

uczeń:

- wskazuje najważniejsze wydarzenie w historii Gdyni,
- krytycznie selekcjonuje zdobyte informacje,
- określa ramy chronologiczne migracji gdyńskiego społeczeństwa,
- interpretuje teksty kultury.

Metody i formy pracy:

- praca z tekstami kultury, praca z mapą, praca z tekstem źródłowym, praca z materiałem ikonograficznym (stare fotografie rodzinne),
- elementy wykładu,
- metoda projektów (patrz uwagi).

Środki dydaktyczne:

- mapa ścienna ukazująca Pomorze Gdańskie w czasach zaboru pruskiego, II Rzeczypospolitej, po II wojnie światowej,
- tekst źródłowy,
- projekty indywidualne uczniów: drzewo genealogiczne (patrz uwagi).

Czas pracy: 2 godziny lekcyjne.

Przebieg zajęć

Wprowadzenie

1. Elementy wykładu nauczyciela na temat zmian terytorialnych Pomorza od czasów zaborów po czasy współczesne. (Mapa ścienna, jeśli jest taka możliwość, to najlepiej wyeksponować trzy mapy, tak aby uczeń mógł na bieżąco dokonywać porównania, obserwować zmiany.) Należy zwrócić szczególną uwagę na dostęp Polski do morza po odzyskaniu niepodległości. Poprosić uczniów o wyrażenie własnej opinii na temat przyjętych na konferencji paryskiej rozwiązań

oraz ukazać stosunki polsko-niemieckie panujące w Wolnym Mieście Gdańsku, i w tym aspekcie zapytać o sens budowy portu w Gdyni.

- Praca indywidualna ucznia, której celem jest rekapitulacja pierwotna, uczniowie wykonują polecenia ćwiczeniowe (materiał pomocniczy nr 1).

Rozwinięcie

- Analiza tekstu źródłowego (materiał pomocniczy nr 2).
 - Określ ramy chronologiczne trzech wielkich migracji w Gdyni.
 - Co skłaniało i co skłania obecnie ludzi do osiedlania się w Gdyni?
 - Kim jest według autorki rodowity gdynianin?
 - Kogo można nazwać gdyńską arystokracją rodową?
 (Pytanie spoza tekstu, ćwiczenie na interpretację — właściwa odpowiedź: 1 i 2 grupa.)
- Prezentacje uczniów.

Uczeń prezentuje swoje drzewo genealogiczne, wskazując na gdyńskie korzenie, tzn. wskazuje moment, w którym jego rodzina stała się częścią gdyńskiej społeczności. Każda prezentacja, oprócz słownego komentarza ubarwionego pokazem starych fotografii, powinna składać się także z pracy plastycznej (drzewko genealogiczne). Wskazane byłoby wymienienie zawodów, jeśli w rodzinie jest pewna tradycja z tym związana. W tym czasie reszta uczniów wypełnia kartę pracy (materiał pomocniczy nr 3). Swoje gdyńskie korzenie powinien też odkryć prowadzący zajęcia lub zaproszony gość (np. dyrektor szkoły).

Podsumowanie

Komentarz nauczyciela omawiający wszystkie prezentacje, ze szczególnym wyróżnieniem tych, które były wykonane bardzo dokładnie, starannie. Ponowna analiza przyniesionych przez uczniów fotografii, zwrócenie uwagi na fryzury, strój osób przedstawionych na zdjęciach, wygląd ulic i domów, jakość wykonywanych zdjęć. Wypełnienie kart pracy przez uczniów. Na zakończenie zajęć nauczyciel może przeczytać lub opowiedzieć historię jednego ze starych rodów gdyńskich.

Źródło: Obertyński Edward: *Saga rodów gdyńskich*. Gdańsk 2004 (dostępne w bibliotekach miejskich, w sprzedaży w księgarniach i w TMG) — gorąco polecam tę pozycję książkową.

Ewaluacja

Sprawdzanie i podsumowanie kart pracy pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy zajęcia efektywnie przyczyniły do opanowania wiedzy i umiejętności z zakresu realizowanej tematyki. Wyniki należy omówić na następnych zajęciach.

Materiał dla nauczyciela

Materiał pomocniczy nr 1, 2, 3.

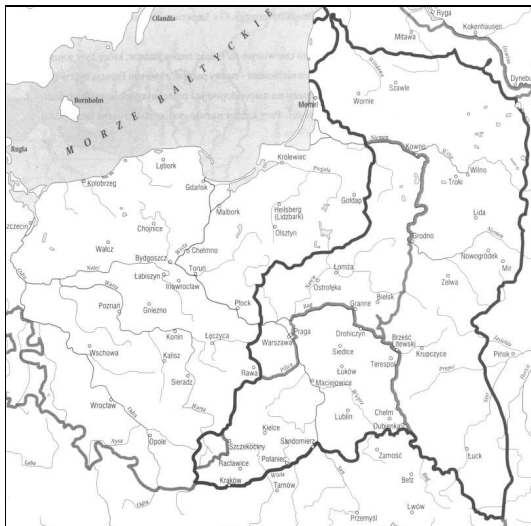
Komentarz do zajęć

- Przed wszystkim należy przygotować uczniów do tematyki zajęć i wcześniej poinformować o wykonaniu drzew genealogicznych i ich omówieniu pod kątem gdyńskich korzeni. Prosić o przyniesienie starych rodzinnych fotografii.
- Należy też wcześniej zapoznać się z książką E. Obertyńskiego „Saga rodów gdyńskich” (*ułatwi to wybór, pozwoli na sprawne poprowadzenie zajęć*).

Materiał pomocniczy nr 1

Źródło: Chybowski Włodzimierz: *Historia. Gimnazjum. Zeszyt do ćwiczeń na mapach konturowych*. Wydawnictwo DEMART

mapa nr 1

mapa nr 2

mapa nr 3

Polecenia do pracy z mapą

1. Nadaj tytuły mapom.
2. Zaznacz Gdynię na mapie 1 i 3.
3. Zaznacz na mapie 2:
 - a) teren Wolnego Miasta Gdańska ///
 - b) teren Prus Wschodnich \\\
 - c) teren państwa niemieckiego |||
 - d) teren Pomorza Gdańskiego zaznacz dowolnym kolorem

4. Uzupełnij tekst.

Pomorze Gdańskie zostało zabrane w rozbiórce Polski, w roku
 Rdzenna ludność została poddana Gorącym
 zwolennikiem powrotu Pomorzan do Macierzy był Antoni
 Polska odzyskała niepodległość w Zaślubiny Polski z morzem odbyły
 się Gdynia otrzymała prawa miejskie w

Materiał pomocniczy nr 2

...Przybywali ludzie, którzy widzieli swoją życiową szansę, jaką tworzyło powstające miasto portowe, i chcieli uczestniczyć w czymś wielkim lub zwyczajnie — otrzymać dobrze płatną pracę. Jechali do Gdyni, niekiedy wydając ostatnie grosze, inni szli pieszo... Gdynia ciągnęła jak magnes... W latach wojny gdynianie zapłacili wysoką cenę za swoje przywiązanie do miasta i walkę w jego obronie. Akcja wysiedlenia dotknęła ponad 50 tysięcy gdynian... A ci, którzy wrócili, już wkrótce zostali poddani kolejnym szykanom [...] W pierwszej linii wysiedlano lekarzy, adwokatów, restauratorów, właścicieli kamienic... Za to masowo i bez ograniczeń napływali z różnych stron Polski robotnicy, najczęściej niewykwalifikowani. Część tych osób, po zdobyciu zawodu, założeniu rodziny, otrzymaniu mieszkania, związała się na stałe z miastem [...] Na szczęście tamte czasy minęły, ale Gdynia, która ciągle jest atrakcyjna, przyciąga ludzi, którzy widzą dla siebie szansę w zamieszkaniu tutaj [...]

Kompleksowy — acz nieformalny — podział mieszkańców Gdyni przedstawia się następująco:

- urodzeni w Gdyni potomkowie starych rodów kaszubskich zamieszkujących Gdynię, zanim stała się miastem,
- urodzeni w Gdyni potomkowie budowniczych portu i miasta, a także innych osób przybyłych z różnych stron kraju i mieszkających w Gdyni przed wojną,
- urodzone w Gdyni dzieci i wnuki mieszkańców przybyłych do miasta po drugiej wojnie światowej, wśród nich wyróżniająca się grupa osób przybyłych z Kresów,
- osoby urodzone poza Gdynią, tzw. gdynianie z wyboru.

Źródło: Ostrowska Ewa: „Gdynia. Miasto i ludzie”. Gdynia 2003

Materiał pomocniczy nr 3

Karta Pracy

Klasyfikacja migracji:

1. Stare rody gdyńskie lub okolicznych wsi
2. Ludność przybyła w latach 1919–1939
3. Migracje po II wojnie światowej
4. Nowi mieszkańcy Gdyni

Imię i nazwisko prezentującego	Ocena prezentacji						Klasyfikacje migracji			
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										
12										
13										
14										
15										
16										
17										
18										
19										
20										
21										
22										
23										
24										
25										
26										
27										
28										

Uzupełnij zdania:

Decyzję o budowie portu w Gdyni podjęto, ponieważ
 Zanim w Gdyni zbudowano port, mieszkała tu ludność
 zajmująca się
 Etapy budowy mojego miasta to etap, etap i
 po 1989 roku. Gdyńskie korzenie mojej rodziny sięgają czasów

Grażyna Szotrowska
doradca metodyczny historii

Małgorzata Balsewicz

Gdynia — miasto z morza

scenariusz lekcji historii lub zajęć koła historycznego
dla gimnazjum

Komentarz do zajęć

Zainteresowanie uczniów dziejami rodzinnego miasta jest dziś rzeczą trudną. Przed takim dylematem stanęłam z okazji 75 urodzin Gdyni.

Pamiętam, jak wielkie wrażenie robiła na moich uczniach wystawa „Gdynia — miasto z morza i marzeń” pomieszczona w latach 90. w pawilonie wystawienniczym Muzeum Miasta Gdyni, ukazująca ogromną dynamikę zmian towarzyszących budowie miasta. Wielkie zdziwienie wywoływał fakt, że w tak krótkim czasie i właściwie „na pustym polu” wyrosło duże, nowoczesne miasto — „okno na świat” II Rzeczypospolitej. Postanowiłam pokazać uczniom te zmiany. Oczywiście wiem, że ich percepcja jest ograniczona i trzeba na nią oddziaływać wieloma bodźcami. Nie może to być tylko suchy przekaz. Przygotowałam do tej swoistej lekcji historii folie, które poprzez obrazy z rzutnika ilustrowały kolejno przekazywane treści. Młodzież nie tylko słuchała opowieści, ale tak jak w starym iluzjonie oglądała czarno-białe obrazy starej Gdyni. Ponieważ dla młodych są to zazwyczaj nowe treści, zdecydowałam się na **metodę rozmowy nauczającej** ilustrowaną obrazami z foliogramów. Oczywiście poprowadzonej barwnym językiem z ciekawostkami wyszperanymi podczas przygotowań. Poniżej znajdują Państwo propozycję opowieści dla uczniów.

Tak opowiedziana historia może być początkiem pracy z uczniami zainteresowanymi tą tematyką. Możemy bowiem w ramach koła historycznego czy Koła Młodych Miłośników Gdyni organizować wycieczki, poprzez które uczniowie będą odkrywać liczne przecież ślady dawnej Gdyni.

Cele:

ogólny:

- propagowanie wśród uczniów wiedzy na temat historii rodzinnego miasta;

szczegółowe:

uczeń:

- podaje kilka najważniejszych faktów z historii Gdyni mających wpływ na jej powstanie i rozwój,
- rozumie związek między budową portu w Gdyni a rozwojem miasta,
- pamięta nazwiska mężów opatrnościowych Gdyni oraz rozpoznaje ich na ilustracjach,
- zaznacza na planie miasta omawiane miejsca i budynki oraz rozpoznaje je podczas wycieczki poznawczej.

Metody i środki realizacji:

- rozmowa nauczająca z użyciem foliogramów lub ilustracji,
- praca z planem Gdyni,
- wycieczka poznawcza.

Struktura i przebieg zajęć**Wprowadzenie:**

- Prezentacja I części wykładu: Zanim stała się miastem.
- Pokaz ilustracji dotyczących przedstawianych zagadnień.
- Praca z mapą starej Gdyni, nanoszenie zabudowań na terenie dzisiejszego centrum, a niegdyś wsi, Gdyni.

Rozwinięcie

- Prezentacja II części wykładu: Dynamika urbanizacji miasta w latach dwudziestych i trzydziestych.
- Porównanie zabudowy Skweru Kościuszki (stara i współczesna fotografia).
- Dyskusja na temat najpiękniejszych zakątków architektonicznych naszego miasta.

Zakończenie — podsumowanie

- Prezentacja III części wykładu: Obrazy ze starej Gdyni lat dwudziestych przed „epoką wielkich przemian”.
- Podsumowanie najważniejszych informacji, wspólne ułożenie krzyżówki do hasła Gdynia.

Część I**ZANIM STAŁA SIĘ MIASTEM**

Nazwa „Gdynia” po raz pierwszy pojawiła się w 1253 r. i została zapisana w dokumencie biskupa Wolimira jako „Gdina”. Jej terytorium sięgało wtedy prawdopodobnie aż do Kępy Oksywskiej. Możemy przypuszczać, że w delcie Potoku Chyłońskiego istniała wówczas wieś o charakterze rolniczo-rybackim.

Obfitsze wiadomości o samej wsi pochodzą z drugiej połowy XIV w. W 1362 r. Jan z Różęcina (dziś Rusocin) osadził tę wieś na prawie chełmińskim, a wkrótce nadał jej szerokie uprawnienia w zakresie rybołówstwa, przesądzając tym samym o rybackim charakterze osady. Dwadzieścia lat później, w roku 1382, wieś stała się własnością klasztoru kartuzów. Osiedli oni co prawda w Kartuzach — w miejscowości, która swą nazwę wzięła od tego zakonu, ale Gdynia została nadana jako uposażenie klasztoru. Wkrótce zapobiegliwy przeor kartuzów, ojciec Jan Deterhaus, nabywa też wieś Grabówek. Od roku 1429 Grabówek jest już włączony w granice Gdyni. W owym czasie Gdynia jest już sporą wsią z karczmą, własnym sołtysem i ponad 200 mieszkańcami.

Jej dogodne położenie nad wodami Zatoki Gdańskiej, przy drodze do Pucka i Lęborka, zdecydowało o dalszym rozwoju. Podczas wojen ze Szwedami o ujście Wisły hetman Stanisław Koniecpolski wysunął projekt założenia w Gdyni portu wojennego, który uniezależniłby Rzeczpospolitą od Gdańska. Już więc około roku 1634 zwrócono uwagę na walory Gdyni jako portu — dużą głębokość wód przybrzeżnych i osłonięcie zatoki z dwóch stron.

Aż do I rozbioru Gdynia była spokojną wsią, rozwijającą się pod opieką zapobiegliwych mnichów z Kartuz. Jakże pasują do tego etapu jej historii słowa:

Tutaj był ugór, pusty brzeg,
na którym rosły liche zboża.
Skubały trawę stadka kóz.
I dął, zawodził wiatr od morza.

(ilustracja nr 1 — Przystań gdyńskich rybaków; początek lat dwudziestych)

W roku 1772 po I rozbiorze Polski wieś znalazła się pod panowaniem pruskich urzędników. Wiemy, że wtedy w Gdyni mieszkało zaledwie 71 osób. Ludniejszy był Grabówek ze 183 mieszkańcami. Areał obu wsi nie przekraczał 405 hektarów.

W Gdyni i jej okolicach zaczęli osiedlać się niemieccy osadnicy. Większość z nich szybko zasymilowała się z ludnością miejscową. Rody Blumhoffów, Hilderbrandów, Kroftów poczuły się wkrótce synami tej ziemi. To, że w czasach nasilonej polityki germanizacyjnej ludność Gdyni nie uległa presji pruskich urzędników, jest dziełem ówczesnej inteligencji, szczególnie księży, a także niestrudzonych kolporterów polskich gazet, takich jak Antoni Abraham.

(ilustracja nr 2 — Portret Antoniego Abrahama)

Nowy rozdział w dziejach Gdyni otworzyło wybudowanie w roku 1870 linii kolejowej z Gdańska, przez Gdynię i Wejherowo, na zachód. Nastąpiło wtedy tak znaczne ożywienie gospodarcze, że gdyńscy rybacy zaczęli zabiegać u rządu pruskiego o możliwość budowy portu. Niestety, inicjatywa ta nie znalazła zrozumienia. W pierwszych latach XX w. wieś zaczęła nabierać charakteru miejscowości letniskowej. Miała stać się konkurencją dla ekskluzywnego Sopotu, miejscem wypoczynku dla tych, którzy cenią sobie nade wszystko ciszę oraz proste, wiejskie jadło. Jedni mogli cieszyć się życzliwym przyjęciem w kaszubskich checzach, inni korzystali z luksusowego wypoczynku w Domu Zdrojowym, któremu towarzyszyły park i łazienki. Ów dom dla zamożnych kuracjuszy, tzw. Kurhaus, u stóp Kamiennej Góry wybudowało założone w 1902 r. Towarzystwo Kąpielowe „Wisła”.

W tym czasie Gdynia jest jeszcze niewielką, liczącą 641 hektarów, gminą wiejską ze 101 domami i 895 mieszkańcami.

(ilustracja nr 3 — Jeszcze spokojna letniskowa wieś z krętą piaszczystą wiejską drogą, późniejszą ulicą Starowiejską)

Po I wojnie światowej, na mocy traktatu wersalskiego podpisanego w 1919 r., część Pomorza wróciła do Polski. Wróciła i Gdynia. Jedyne port na tym terenie znalazł się poza granicami odrodzonej Polski, w Wolnym Mieście Gdańsku. Jego władze utrudniały Polsce korzystanie z gdańskiego portu. Dlatego rząd II Rzeczypospolitej podjął ważne dla rozwoju Gdyni postanowienie. Decyzję o budowie nowego portu — polskiego okna na świat. Był to rok 1920. Za najbardziej odpowiednie miejsce pod budowę dużego portu morskiego uznano dolinę położoną między Kępą Oksywską a Kamienną Górą.

(ilustracja nr 4 — Na placu budowy portu gdyńskiego; na zdjęciu legitymacji — twórca portu T. Wenda)

Sejm, zajęty wieloma pilnymi sprawami wynikającymi z odradzania się Rzeczypospolitej, zwlekał z przygotowaniem odpowiedniej uchwały, za którą poszłyby potrzebne środki finansowe. Taka ustawa ujrzała światło dzienne dopiero w 1922 r. Ale port powstawał od 1920 r. Już wtedy inżynier Tadeusz Wenda, przemierzając przybrzeżne torfowiska, na desce kreślarskiej planował wielki port. Wkrótce plany te przynosił na plac budowy, gdzie spełniało się jego marzenie o największym porcie nad Bałtykiem.

(ilustracja nr 5 — Portret Tadeusza Apolinarego Wendy)

Już w roku 1923 gdyński port przyjął pierwsze statki (**ilustracja nr 6 — Gdyński port przyjmuje pierwsze statki**), w 1938 przodował wśród bałtyckich portów w przeładunkach.

Od początku budowie portu i miasta sekundował minister Eugeniusz Kwiatkowski (**ilustracja nr 7 — Portret Eugeniusza Kwiatkowskiego**), ale po roku 1926 Gdynia zyskała w nim prawdziwego męża opatrnościowego. Ten wielki mąż stanu szansę gospodarczą i polityczną dla Polski widział w ożywieniu granicy morskiej, dlatego na forum Sejmu i rządu nieustannie, jako priorytetową, przedstawiał budowę portu w Gdyni. Dewizą jego działalności stało się powiedzenie: „Gdynia i Polska to jedno”. Nieugięta postawa Eugeniusza Kwiatkowskiego przyniosła nadspodziewane rezultaty. W 1938 r. port w Gdyni był największym, pod względem przeładunków, portem nad Bałtykiem.

Decyzja o budowie portu gdyńskiego i tempo jej realizacji odegrały rolę głównych czynników sprawczych w rozwoju Gdyni, jako ośrodka miejskiego. Pod względem znaczenia i charakteru zabudowy Gdynia już była miastem, ale w sensie prawnym jeszcze nie. Wójt gminy, Jan Radtke, wytrwale zabiegał o nadanie Gdyni praw miejskich. Rada Ministrów nadała takie prawa 10 lutego 1926 r. (**ilustracja nr 8 — Portret wójta Gdyni Jana Radtkego**).

Część II

DYNAMIKA URBANIZACJI MIASTA W LATACH DWUDZIESTYCH I TRZYDZIESTYCH

Do roku 1920 Gdynia liczyła zaledwie 400 mieszkańców i zajmowała obszar około 640 hektarów. Od 1925 r. w granice najpierw gminy, a potem miasta, zaczęto włączać okoliczne wsie i obszary. Najpierw w 1925 r. Oksywie. Następnie w krótkim czasie rozrastająca i zaludniająca się Gdynia wchłonęła również inne okoliczne wsie: Chylonię (1930 r.), Obłuże, Działki Leśne oraz Witomino (1933 r.), Orłowo Morskie, Cisowę, Pogórze oraz lasy chyłońskie i witomińskie (1935 r.). Wówczas w granicach miasta znajdowało się już 6580 hektarów (tak poważny przyrost terytorium nastąpił jeszcze raz — 40 lat później w latach 1970–1973 — gdy, po włączeniu m.in. Chwarzna, Wiczlina i Kolonii, Gdynia uzyskała nowych 500 hektarów).

Budujący się port i miasto stały się magnesem przyciągającym do Gdyni przede wszystkim ludzi poszukujących zatrudnienia. W pierwszych latach budowy portu,

gdy brakowało rąk do pracy, prasa ogólnokrajowa zamieszczała artykuły informujące o budowie portu, zachęcające jednocześnie do przyjazdu do Gdyni, gdzie Polska budowała swój Nowy Jork. Liczba mieszkańców szybko więc wzrastała. Gdy w 1921 r. wynosiła 1300, to pięć lat później już 12 tysięcy. W latach trzydziestych było tak wielu chętnych do zamieszkania w rozwijającym się mieście, że liczba jego mieszkańców przekroczyła 127 tysięcy (1938 r.). Ponad 86% mieszkańców Gdyni stanowiła ludność napływowa.

Ogromne zróżnicowanie społeczne, a przy tym majątkowe, mieszkańców Gdyni wpłynęło także na kształt zabudowy przestrzennej.

Śródmieście, Kamienna Góra i Orłowo skupiło najzamożniejszych, których stać było na drogie mieszkania w kamienicach czynszowych lub budowę willi.

Robotnicy zamieszkiwali przeważnie dzielnice znacznie oddalone od centrum, takie jak: Grabówek, Chylonia, Obłuże, Demptowo, Cisowa, Mały Kack.

Były to typowe dzielnice robotnicze, w większości o prowizorycznej zabudowie. W ich ramach bardzo szybko powstawały skupiska zabudowań, stawiane bez zezwolenia władz budowlanych, tzw. dzikie osiedla, którym ludność nadała oryginalne nazwy: „Pekin”, „Meksyk”, „Budapeszt”, „Drewniana Warszawa”. Dominowały tam drewniane baraczki, ziemianki czy blaszanki z prawie wiejskim otoczeniem. Ulice, a właściwie wiejskie drogi, nawet w centrum pełne były kurzu, którego tumany stanowiły prawdziwe utrapienie dla mieszkańców. „Dzikie osiedla” bardzo mocno ograniczały racjonalną i planową zabudowę miasta. W tym momencie Gdynia na nikim nie robiła wrażenia (**ilustracja nr 9 — Skrzyżowanie ulic 10 Lutego i Świętojańskiej w początkach lat dwudziestych; na pierwszym planie dom wójta Radtkego**).

Dopiero w 1926 r. został opracowany pierwszy plan urbanistyczny. Podstawą tego planu była arteria łącząca Dworzec Kolejowy z Dworcem Morskim. Główną oś miasta stanowić miała ul. Mościckich (dziś ul. Wójta Radtkego) zakończona Placem Nadmorskim. W wyniku realizacji tego planu powstały ulice: Starowiejska, 10 Lutego i Świętojańska. Jej przedłużeniem była ulica Portowa, łącząca miasto z portem (**ilustracja nr 10 — Ulica Świętojańska w roku 1929**).

Od roku 1928, obok wielu domów prywatnych, wybudowano m.in. Urząd Pocztowy, Szkołę Podstawową nr 1, Magistrat i Urząd Morski.

W roku 1930 rozbudowa Gdyni nabiera rozpędu. Budowane są wodociągi i kanalizacja. Powstają pierwsze instalacje centralnego ogrzewania. Wykańczane są ulice Śródmieścia (układane są pierwsze chodniki, powstają skwery i trawniki). Dynamika rozwoju miasta była wówczas tak wielka, że wyprzedzała wszelkie śmiałe planowe założenia.

W 1931 r. powstał nowy projekt zabudowy Gdyni zakładający wzrost liczby mieszkańców do 150 tysięcy. Główna oś miasta oparta została na ul. 10 Lutego. Jedyne ta ulica wiązała miasto z morzem (**ilustracja nr 11 — Centrum Gdyni — lata trzydzieste**). Już wtedy w Gdyni jest ponad 2350 budynków, czyli dwudziestokrotnie więcej niż na początku lat dwudziestych. Gdynia awansowała do II kategorii miast i stanęła w szeregu obok m.in. Krakowa, Łodzi, Poznania i Lwowa. Nowo wznoszone w centrum budynki posiadały wysoki standard wyposażenia mieszkań: kompletną instalację sanitarną — wodę, kanalizację, ciepłą wodę — gaz oraz centralne ogrzewanie. Wielopokojowe apartamenty przy ul. Świętojańskiej, 10 Lutego do

dziś mogą stanowić przykład funkcjonalnej śródmiejskiej zabudowy. Domy jednorodzinne o równie wysokim standardzie budowano na Kamiennej Górze i Działkach Leśnych.

Wraz z Orłowem była też Gdynia w tym czasie „perłą polskiego wybrzeża” — modnym kąpieliskiem, do którego chętnie zjeżdżali letnicy. Na początku lat trzydziestych opisywano Gdynię jako miejscowość klimatyczną, z największym i najpiękniejszym kąpieliskiem na polskim wybrzeżu, w którym sezon trwał od 1 czerwca do 1 października. Chlubą Gdyni stawała się Kamienna Góra z pięknymi willami i pensjonatami (**ilustracja nr 12 — Przełom lat dwudziestych i trzydziestych plaża w Gdyni; w głębi hotel Polska Riwiera, na drugim planie zabudowana Kamienna Góra z widocznym Krzyżem w miejscu, gdzie miała powstać Bazylika Morska**).

Wielki rozkwit Gdynia przeżywała w latach 1935–1939, a ówczesne tempo i zakres prac architektonicznych nie miały sobie równych w całej Polsce. W 1937 r. z inspiracji Eugeniusza Kwiatkowskiego opracowano specjalny projekt dzielnicy reprezentacyjnej Gdyni, położonej między Kamienną Górą a Skwerem Kościuszki. Ulica 10 Lutego wejść miała na Molo Południowe, na końcu którego miał stanąć gigantyczny pomnik Zjednoczenia Ziemi Polskich. Nad morzem miało stanąć forum obudowane z trzech stron, a otwarte jedną ścianą na basen żeglarski i morze. Wokół placu powstać miały reprezentacyjne gmachy, m.in.: teatr i ratusz. Plac ten miał być powiązany z mniejszym placem, położonym u stóp Kamiennej Góry, przewidzianym na uroczystości o charakterze kościelnym (wiele z opisanych elementów bez trudu odnaleźć można w dzisiejszej zabudowie Skweru Kościuszki (**można pokazać współczesne zdjęcie Skweru Kościuszki z albumu S. Kitowskiego „Słoneczna Gdynia”**)).

Jak na drożdżach powstawały nowe osiedla i wspaniałe gmachy użyteczności publicznej. Miasto i port stały się prawdziwą perłą modernizmu lat trzydziestych. Ale Gdynia miała wtedy swój niepowtarzalny styl nawiązujący do morskiego charakteru miasta. Zaokrąglone narożniki gmachów przypominały nadbudówki statków. Gdynia też nazywana była „białym miastem”, ze względu na dominujące jasne ściany budynków, pokryte jasnym tynkiem lub okładzinami elewacyjnymi.

Ówczesny komisarz rządu Franciszek Sokół napisał, że: *Gdynia to największy interes, jaki kiedykolwiek nasza Rzeczpospolita zrobiła.*

Szkoda, iż ten dynamiczny rozwój miasta przerwała II wojna światowa i na kolejny złoty okres Gdynia musiała czekać do lat dziewięćdziesiątych XX wieku.

Na tak szybki rozwój naszego miasta złożyła się codzienna praca zwykłych i niezwykłych ludzi. Może i w waszych rodzinach są budowniczowie Gdyni. Zachęcam do wywiadów ze starszym pokoleniem. Może uda się wam opisać wasz ślad w Gdyni. I wcale nie musi to być odległa historia. Gdynia buduje się i pięknieje przecież każdego dnia.

Jeżeli możemy przeznaczyć więcej czasu, a uczniowie są zainteresowani, proponuję wykorzystać dalszy materiał. Może to być praca na kółku historycznym z planem Gdyni i książką „Gdynia — miasto z morza i marzeń”, gdzie odnajdą Państwo większość opisywanych budynków. Bardzo też ciekawie wypadają zajęcia w terenie śladami dawnej Gdyni.

Część III

OBRAZY ZE STAREJ GDYNI LAT DWUDZIESTYCH PRZED „EPOKĄ WIELKICH PRZEMIAN”

Gdynia na początku lat dwudziestych dzieliła się na dwie odrębne części: wieś gburów, czyli posiadaczy ziemi i robotników pracujących u nich na gospodarstwach, oraz wioskę wzdłuż wybrzeża zasiedloną przez rybaków.

Wzdłuż lesistych wzgórz Witomina i Grabówka biegła szeroka szosa, zwana Traktem Królewskim, a potem Szosą Gdańską (łączyła Gdańsk i Wejherowo). W jej sąsiedztwie przebiegała linia kolejowa. Od szosy, w kierunku morza, biegły dwie drogi. Jedna, kręta, wijąca się między rozrzuconymi domami osady, zwana początkowo Drogą Panieńską (wiodła bowiem ponoć przez las aż do klasztoru Panien Zakonnych). Przez Niemców nazwana ona była Altdorf Strasse, co później po spolszczeniu dało dzisiejszą nazwę Starowiejska. Druga, droga polna, z czasem poszerzona, otrzymała nazwę Alei Kuracyjnej. To dzisiejsza ulica 10 Lutego. Obie przecinały drogę prowadzącą z Orłowa do Oksywia, przebiegającą wzdłuż brzegu morskiego i w czasie sztormów często zalewaną falami, aż po znajdujące się tu torfowe bagniska. Od figury św. Jana Neponucena, patrona podróżnych, pielgrzymów i wodnych przepraw, nazywana drogą Św.-Jańską.

Główna droga — Starowiejska, przy której skupiała się większość zabudowy — wiała się kręto po śladzie dawnej drogi polnej, otoczona po obu stronach biało pomalowanymi domami z kwietnymi ogródkami przed frontem. U jej początku, na skrzyżowaniu z drogą Św.-Jańską, pod numerem 2 znajdowało się małe gospodarstwo należące do Elżbiety Skwierz, członka rodziny najdawniej osiadłej w Gdyni, bo jak zapisano w kronikach rodzinnych „od około 600 lat”. Dalej przy Starowiejskiej stały mniej i bardziej okazałe budynki. Wiele z nich możecie odnaleźć jeszcze dzisiaj. Choćby dom zakonny, kaplicę i szpital, zbudowany dla sióstr ze zgromadzenia św. Wincentego à Paulo. Budynki te powstały na parceli przekazanej siostrom przez Elżbietę Skwierz. Niemal naprzeciw stanęła (i stoi do dziś) okazała, pierwsza dwupiętrowa willa kapitana Schmidta oraz dom jednego z bogatszych gospodarzy w Gdyni, Franciszka Schroedera. Jego ziemie ciągnęły się przez torfiaste łąki aż po same Wzgórza Oksywskie. Niestety, dziś dom ten zasłonięty jest przez budynek, na parterze którego znajduje się obecnie drogeria Rossman. Niełatwo więc wypatrzeć tę „perełkę” dawnej zabudowy Gdyni. Bez trudu natomiast odnajdziecie dom z czerwonej cegły, należący do rodziny Skwierzów. To Domek Abrahama (dziś siedziba Muzeum Miasta Gdyni). Nazwa wzięła się stąd, iż Skwierzowie udzielili mieszkania Antoniemu Abrahamowi, oddając mu w użytkowanie swój domek. Nieco dalej odnajdziecie dwupiętrowy dom z mieszczącą się na parterze apteką „Pod Gryfem”. Pobudował go aptekarz Małecki na miejscu, wykupionego od rzeźnika Kreffta, domu. Już prawie przy końcu Starowiejskiej (niedaleko Dworca Kolejowego) znajdowało się gospodarstwo najbogatszego „gbura” gdyńskiego, (bogatego gospodarza) Augustyna Grubby. Posiadał on znaczne włości, m.in. wzdłuż linii kolejowej, aż po Chylonię. Jego piękny dom, otoczony sadem, znajdował się tam, gdzie dziś jest gmach Dyrekcji PKP. Na kominie tego domostwa rok w rok gniazdowały bociany, wprawiając w zdumienie letników, szczególnie wtedy, gdy Gdynia miała już status miasta. Po drugiej stronie Starowiejskiej znajdowały się zabudowania gospodarskie Skwiercza i Tutkowskiego oraz kuźnia Runkla. Na starych fotografiach można też zobaczyć stojący

tu reprezentacyjny budynek „Dworu Kaszubskiego”, z restauracją, pokojami dla gości oraz sklepem kolonialnym, pobudowany przez Grzegorzewskiego. Niestety, te piękne budynki zostały zniszczone w czasie działań wojennych.

Przy skrzyżowaniu z ulicą 3 Maja, obok domu Skwierczów, stał budynek szkolny z muru pruskiego, kryty słomą. W okresie lata funkcjonowała w nim poczta. Na tym terenie, ofiarowanym przez Skwierczów, zbudowano nowoczesną, murowaną szkołę — Szkołę Podstawową nr 1. Istnieje w tym miejscu do dzisiaj.

Przy biegnącej równolegle do Starowiejskiej, niezbyt gęsto zabudowanej, Alei Kuracyjnej (obecnie ul. 10 Lutego), wznosił sobie piękny domek z werandą, malowidłami na ścianie sołtys gdyński i wójt chyłoński w jednej osobie, Jan Radtke. Obok (dziś pod nr 4) pobudował dom dla swojej siostry. Na parterze tych budynków odnajdziecie m.in.: księgarnię „Exlibris” i sklep z odzieżą „Troll”. Dużo dalej stała piękna willa „Eliza”, należąca do Klotza. Za nią rozciągały się tereny gospodarstwa Wilmy (na nich wzniesiono budynek PLO). Na rogu ulicy Władysława IV znajdowała się willa należąca do pierwszego lekarza gdyńskiego, doktora Skowrońskiego. Dokładnie naprzeciw poczty stoi do dziś domek pani Borowskiej (obecnie sklep mięsny „Sokół”).

Tuż przy skrzyżowaniu ul. 10 Lutego ze Św.-Jańską stał dom Plichty. Początkowo Plichta prowadził w nim kawiarnię „Zum Grünen Krantze”. Z czasem powstała tam drogeria, a obok, już od strony Św.-Jańskiej, nowy dom z czerwonej cegły, w którym podczas swojego pobytu w Gdyni w 1921 r. mieszkał Stefan Żeromski.

Przy drodze Św.-Jańskiej, w kierunku Orłowa, wznosił się dom księdza Jasińskiego. Ten szacowny kapłan, na parceli wydzielonej z gospodarstwa i podarowanej przez Elżbietę Skwiercz, rozpoczął w 1926 r. budowę kościoła pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny. Zamknięciem Św.-Jańskiej od strony morza był Kurhaus, czyli Dom Kuracyjny. Znajdował się on nad samym morzem, tuż przy plaży. Miał przyczynić się do stworzenia w Gdyni kurortu konkurencyjnego dla Sopotu.

Pomiędzy Starowiejską a Aleją Kuracyjną istniała ścieżka (dziś ul. Abrahama). Przy niej swój pierwszy dom miał jeden z najlepszych i najbogatszych gospodarzy gdyńskich, Górski.

Rybacka część Gdyni rozpoczynała się od willi „Stella Maris” i rozciągała w kierunku Oksywia. Obejmowała ona dwie części: tak zwaną Hamerykę, znajdującą się jeszcze na terenie osady Gdynia, oraz Oksywskie Piaski. Granicą była dzisiejsza ulica św. Piotra.

W gdyńskiej części mieli swoje domy m.in.: Krefta, Marshall, Grzenkowicz, Kass, Losta, Nadolski, Dentz, Głowaczewski, Konkel, Dettlaf, Pańczochowie i Liedtke. Na Oksywskich Piaskach mieszkali: Karsznia, Tesmer, Kroll, Wolszon, Styn, Krefft, Abraham, Król, Szulc i inni.

Odmienny charakter miały zabudowania rozmieszczone wzdłuż Szosy Gdańskiej, po drugiej stronie torów kolejowych, u stóp lesistych wzgórz Witomina i Grabówka. Mieszkali tu bowiem bogatsi kupcy i przemysłowcy oraz kilku bogatych rolników (m.in.: rodziny Kurr, Hill i Tymian).

Gdynia z tego okresu miała trzy gospody, pięć sklepów, trzy szkoły. Nie była już więc wsią. Nie była też miastem, ponieważ nie miała jeszcze takiego statusu. Dopiero rosło zainteresowanie wsią letniskową, pięknie nad „Bożą Zatoczką” położoną. Dopiero rysowała się przyszłość związana z planami budowy na nadmorskich torfowiskach portu II Rzeczypospolitej.

Bibliografia

- „Rocznik Gdyński” Nr 4 1983. Towarzystwo Miłośników Gdyni 1984.
 „Rocznik Gdyński” Nr 6 1985. Towarzystwo Miłośników Gdyni 1986.
 „Rocznik Gdyński” Nr 7 1986. Towarzystwo Miłośników Gdyni 1988.
 „Rocznik Gdyński” Nr 1978/1979. Towarzystwo Miłośników Gdyni 1979.
 „Kalendarz Gdański” 1984, Towarzystwo Przyjaciół Gdańska 1986.
Dzieje Gdyni pod redakcją R. Wapińskiego. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich 1980.
 Kitowski S., Sokołowska M.: *Ulice Gdyni. O historii i patronach*, Gdynia 2001.
 Małkowski K.: *Bedecker gdyński*. Gdańsk 1995.
 Sołtysik M.: *Gdynia, miasto dwudziestolecia międzywojennego, urbanistyka i architektura*.
 Materiały ikonograficzne Muzeum Miasta Gdyni.

Małgorzata Balsewicz
 Gimnazjum nr 4 w Gdyni

Joanna Bienia-Fijas

Gdynia — miasto z przyszłością?

scenariusz lekcji WOS dla gimnazjum

Cele zajęć:**ogólny:**

- poznanie najbliższego środowiska, specyfiki i perspektyw rozwoju Gdyni;

szczegółowe:

uczeń:

- dostrzega możliwości rozwoju oraz zagrożenia, jakie stwarza Gdyni jej położenie,
- wskazuje kierunki rozwoju miasta oraz dziedziny gospodarki, w których będą tworzone nowe miejsca pracy,
- dostrzega związek między obecnie podejmowanymi przez władze miasta decyzjami a swoją przyszłością,
- poszukuje i selekcionuje informacje,
- stosuje zasady dyskusji,
- trafnie dobiera argumenty.

Przygotowanie do zajęć:

Na przynajmniej 2 tygodnie przed spotkaniem przydziel uczniom role. Pozwoli to na lepsze przygotowanie się do dyskusji. W zależności od wiedzy i umiejętności uczniów

każda rola może zostać przydzielona jednemu lub dwóm uczniom. W przypadku większej klasy role mieszkańców miasta może otrzymać więcej uczniów.

Niezbędne do przeprowadzenia zajęć informacje znajdują się m.in. na stronie internetowej www.gdynia.pl — w zakładkach: „dla inwestorów”, „dla turystów”, „dla mieszkańców” oraz w „Strategii Rozwoju Gdyni”.

Powiedz uczniom, na co mają przede wszystkim zwrócić uwagę, ponieważ powyższe dokumenty i teksty są bardzo obszerne.

Poproś uczniów, aby dla usprawnienia dyskusji przygotowali sobie stojące wizytówki.

Przed rozpoczęciem lekcji ustawcie ławki w okrąg, aby wszystkie osoby mogły się dobrze widzieć.

Formy i metody pracy: dyskusja panelowa, metoda SWOT.

Środki dydaktyczne: materiały dla ucznia, schemat analizy SWOT.

Proponowany przebieg zajęć:

1. Uczeń prowadzący spotkanie przedstawia wszystkim cel spotkania oraz omawia warunki udziału w dyskusji. Następnie oddaje głos jednemu z gości.
2. Dyskusja.
3. Podsumowanie.
Ponieważ dyskusja mogła wzbudzić w uczniach wiele emocji, postaraj się ich najpierw „odczarować”, pozwól im wyjść z roli. Zaczynij podsumowanie od pytań związanych z odgrywaniem przez nich roli. (Jak się czuli? Co im przeszkadzało? Co im pomagało? Czy użyli wszystkich przygotowanych argumentów?)
4. Powieś na ścianie duży arkusz papieru, z przygotowanym wcześniej schematem analizy SWOT — tytuł: **„Gdynia — czy moja przyszłość?”**
Uzupełnijcie go, opierając się na wysuwanych w dyskusji argumentach i formułowanych wnioskach.
5. Podsumujcie zajęcia krótką refleksją, jak uczniowie widzą swoją przyszłość w Gdyni.

Instrukcje dla odgrywających role

Prowadzący spotkanie/Prowadząca spotkanie

Twoim zadaniem jest prowadzenie spotkania, tak by przebiegło ono w sposób sprawny i efektywny. Ze względu na dużą liczbę uczestników, musisz bardzo dokładnie zaplanować jego przebieg oraz ustalić zasady dyskusji.

Jako osoba prowadząca spotkanie musisz wiedzieć, jakimi problemami zajmą się uczestnicy dyskusji. Możesz się z nimi skonsultować oraz wykorzystać informacje na stronie internetowej www.gdynia.pl.

Prezydent miasta/Wiceprezydent

Jesteś przekonany/a, że każdy, kto chciałby odnieść sukces finansowy, powinien zainwestować swoje pieniądze w Gdyni. Chciałbyś/chciałabyś, aby uczestnicy dzisiejszego spotkania wyszli z takim samym przekonaniem.

Aby osiągnąć swój cel, możesz wykorzystać poniższe argumenty:

Od około 5 lat trwa akcja marketingowa „Gdy inwestujesz... Gdynia”. Różnego rodzaju reklamy: billboardy, artykuły prasowe, reklamy i serwisy internetowe. Inwestorzy są zapraszani do naszego miasta. Co roku odbywa się też Międzynarodowe Forum Inwestycyjne, na którym spotykają się inwestorzy, władze miast polskich i zagranicznych.

Za swoją działalność Gdynia otrzymała liczne dyplomy.

Powyższe informacje postaraj się uzupełnić i poszerzyć. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl.

Radny miasta/Radna miasta

Jesteś przekonany, że władze miasta starają się stworzyć jak najlepsze warunki dla rozwoju istniejących firm i powstawania nowych. Chciałbyś/chciałabyś, aby uczestnicy dzisiejszego spotkania wyszli z takim samym przekonaniem.

Aby osiągnąć swój cel, możesz wykorzystać poniższe argumenty:

Od wielu lat organizowany jest konkurs „Gdyński Biznesplan”. Mogą w nim brać udział osoby, które już posiadają własne firmy oraz takie, które mają to dopiero w planach. Autorzy zwycięskich pomysłów otrzymują pomoc we wprowadzeniu w życie własnego pomysłu. Takie firmy już działają!!!

Powyższe informacje postaraj się uzupełnić i poszerzyć. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl.

Miejski architekt/Sekretarz miejskiego architekta

Jesteś przekonany, że Gdynia, dzięki doskonałym terenom, jest idealnym miejscem dla rozwoju wielu dużych i małych firm. Chciałbyś/chciałabyś, aby uczestnicy dzisiejszego spotkania wyszli z takim samym przekonaniem.

Aby osiągnąć swój cel, możesz wykorzystać poniższe argumenty:

Na pograniczu śródmieścia i portu znajduje się 100-hektarowy, niezabudowany teren. Ma tu powstać nowoczesna dzielnica, spełniająca wiele funkcji — portowych, handlowych, przemysłowych. Będzie to niewątpliwie miejsce pracy dla wielu gdynian i to już od momentu jego powstawania.

Innym miejscem, które wkrótce stanie się miejscem dużej inwestycji, jest teren w centrum Gdyni nad samym morzem. Przewiduje się tu stworzenie ośrodka turystyki, wypoczynku, żeglarstwa.

Powyższe informacje postaraj się uzupełnić i poszerzyć. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl.

Urzędnik miejski zajmujący się planowaniem przestrzennym/Urzędniczka miejska zajmująca się planowaniem przestrzennym

Jesteś przekonany/a, że Gdynia, dzięki nowym terenom przeznaczonym pod budownictwo mieszkaniowe, jest idealnym miejscem dla rozwoju wielu dużych i małych firm związanych nie tylko z budownictwem. Chciałbyś/chciałabyś, aby uczestnicy dzisiejszego spotkania wyszli z takim samym przekonaniem.

Aby osiągnąć swój cel, możesz wykorzystać poniższe argumenty:

Przewiduje się, że w kierunku Chwarzna-Wiczlina (również na zachód od tych terenów) oraz w kierunku Chwarzczyna będzie rozwijać się budownictwo mieszkaniowe z rozbudowanym sektorem usług.

Powyższe informacje postaraj się uzupełnić i poszerzyć. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl.

Pracownik Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego/Pracowniczk Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego

Jesteś przekonany/a, że w Gdyni, dzięki ciągle powstającemu i rozwijającemu się PPNT, wielu firmom łatwiej niż gdzie indziej będzie prowadzić swoją działalność. Chciałbyś/chciałabyś, aby uczestnicy dzisiejszego spotkania wyszli z takim samym przekonaniem.

Aby osiągnąć swój cel, możesz wykorzystać poniższe argumenty:

W PPNT można korzystać z wielu udogodnień wykorzystywanych w codziennej pracy firm, jak: sale konferencyjne, bar, kawiarnia, miejsca spotkań i relaksu — wszystko to ma służyć spotkaniom z klientami — oraz prototypownia.

PPTN jest miejscem współpracy placówek nauki, ośrodków badawczo-rozwojowych, podmiotów gospodarczych, instytucji doradczych, finansowych i szkoleniowych.

W PPNT znajduje się laboratorium, z którego sprzętu i usług mogą korzystać studenci, naukowcy, a także właściciele firm.

Powyższe informacje postaraj się uzupełnić i poszerzyć.

Możesz wykorzystać m.in. materiały ze stron internetowych: www.gdynia.pl, www.pptn.pl.

Pracownik biura podróży/Pracowniczk biura podróży

Pracujesz w gdyńskim biurze podróży, które swoją ofertę organizacji wycieczek w mieście rozestawia do wielu polskich i zagranicznych firm turystycznych. Jak pokazują dane statystyczne, Gdynię odwiedzają liczni turyści. Niestety, ci którzy przyjeżdżają własnymi samochodami, narzekają na zatłoczone samochodami ulice, trudności w znalezieniu miejsc parkingowych. Transport publiczny nie działa tak, aby turysta zrezygnował z poruszania się po mieście bez samochodu.

Powyższe informacje postaraj się uzupełnić i poszerzyć. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl oraz opinie gdynian.

Student wydziału ekonomicznego/Studentka wydziału ekonomicznego

Za dwa lata kończysz studia. Znasz biegle 2 języki obce, masz prawo jazdy, potrafisz świetnie obsługiwać komputer. Wiele twoich znajomych ze studiów planuje po ukończeniu nauki wyjechać z Gdyni — do większego miasta albo za granicę. Ty wolałbyś/wolałabyś zostać tu. Masz jednak wątpliwości, czy znajdziesz pracę. Świetnie wykształconych bezrobotnych jest w Gdyni wielu.

Powyższe informacje postaraj się uzupełnić i poszerzyć. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl, dotyczące bezrobocia w Gdyni.

Bezrobotny absolwent wyższej uczelni/Bezrobotna absolwentka wyższej uczelni

Od roku szukasz pracy. Niestety, ani dobre oceny na dyplomie, ani biegły niemiecki nie ułatwiają ci sprawy. Postanowiłaś/eś założyć własną firmę. Wydaje ci się, że masz świetny pomysł. Nie masz jednak zielonego pojęcia, od czego zacząć, ani jakie będziesz mieć, jako przedsiębiorca, obowiązki wobec różnych urzędów i instytucji. Konieczne też będzie zaciągnięcie kredytu w banku. Chciałabyś/chciałbyś poradzić się kogoś kompetentnego, rozwiązać wiele wątpliwości.

Sprawdź, w jaki sposób młody człowiek może w Gdyni zdobyć potrzebną do założenia firmy wiedzę. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl.

Pracowniczka Pomorskiego Miasteczka Zawodów/Pracownik Pomorskiego Miasteczka Zawodów

Jesteś na spotkaniu, aby zaprezentować uczestnikom Pomorskie Miasteczko Zawodów, które może służyć bezpłatną pomocą wielu mieszkańcom Gdyni: bezrobotnym, absolwentom, poszukującym pracy, osobom pragnącym zdobyć nowe kwalifikacje albo założyć własną firmę.

Powyższe informacje na temat Pomorskiego Miasteczka Zawodów postaraj się uzupełnić i poszerzyć. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl.

Właściciel niewielkiego pensjonatu/Właścicielka niewielkiego pensjonatu

Twój pensjonat w okresie letnim całkiem nieźle prosperuje. Niestety, w pochmurne lato twoi stali goście narzekają na nudę. Dotyczy to przede wszystkim tych, którzy Gdynię odwiedzają po raz kolejny. Zwiedzili już całe Trójmiasto i brakuje im imprez kulturalnych na terenie Gdyni.

Z tego powodu tak niewielu turystów wybiera sobie nasze miasto na miejsce wypoczynku w inne, niż lato, pory roku.

Postaraj się poszerzyć informacje dotyczące oferty kulturalnej naszego miasta. Pomyśl, jakich imprez i wydarzeń kulturalnych w Gdyni brakuje turystom. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl.

Miłośnik Gdyni/Miłośniczka Gdyni

Twoim hobby jest Gdynia. Wydaje się, że wiesz o mieście wszystko. Bardzo chciałabyś/chciałbyś, aby inni gdynianie również doceniali walory miasta. Uważasz, że najlepszym sposobem na poznanie Gdyni jest organizowanie licznych wycieczek: pieszych i rowerowych. Masz kilka pomysłów na to, co powinno zmienić się w mieście, aby takie wycieczki (szkolne, rodzinne itp.) były bezpieczne i atrakcyjne.

Postaraj się poszerzyć informacje dotyczące oferty turystycznej naszego miasta. Pomyśl, jakie zmiany należałoby wprowadzić, co mogłoby powstać itp. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej www.gdynia.pl, gdzie znajdziesz informacje, co już w Gdyni jest i co planuje się zrobić.

Mieszkanka miasta/Mieszkaniec miasta

Interesujesz się tym, co dzieje się w Gdyni, oraz planami dotyczącymi przyszłości miasta. Na spotkanie z władzami miasta przybyłeś z konkretnymi pytaniami, które chciałbyś/chciałabyś zadać.

Zanim ułożysz pytania, uzupełnij i poszerz swoją wiedzę na temat planów rozwoju miasta. Możesz wykorzystać m.in. materiały ze strony internetowej **www.gdynia.pl**.

*Joanna Bienia-Fijas
Gimnazjum nr 5 w Gdyni*

Joanna Bienia-Fijas

Dzielnice Gdyni

scenariusz godziny wychowawczej dla gimnazjum

Cele zajęć:**ogólny:**

- tworzenie więzi ze środowiskiem lokalnym;

szczegółowe:

uczeń:

- podaje walory przyrodnicze i turystyczne wybranej dzielnicy,
- wymienia ważne postacie związane z tą dzielnicą,
- dostrzega możliwości i kierunki rozwoju dzielnicy,
- współpracuje w grupie,
- poszukuje i selekcjonuje informacje.

Formy i metody pracy:

- metoda projektów, praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- materiały dla ucznia, mapa dzielnicy.

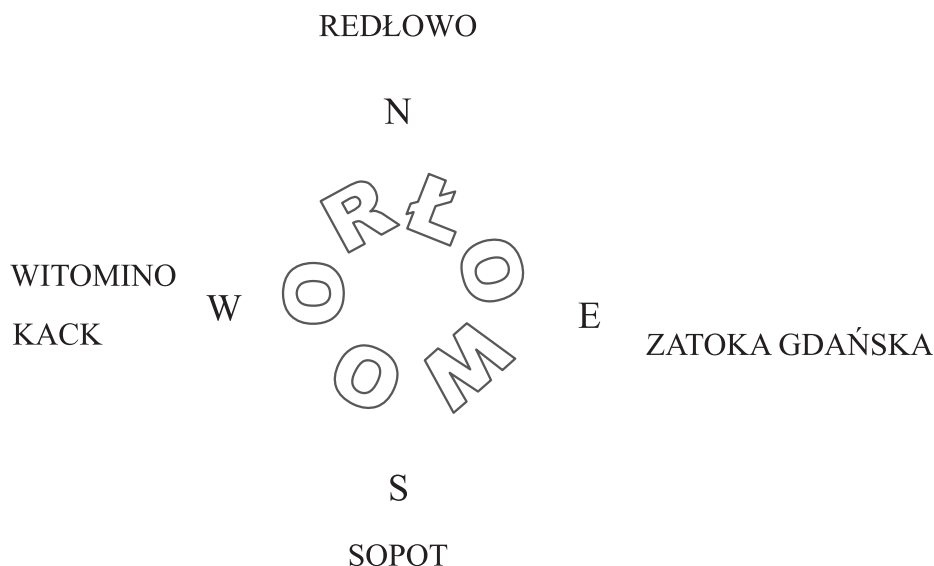
Proponowany przebieg zajęć

1. Do zrealizowania celów zajęć niezbędne jest wcześniejsze podzielenie uczniów na zespoły, które przygotowują materiały dotyczące następujących zagadnień:
 - walory przyrodnicze dzielnicy (grupa GEOGRAFÓW),
 - historia i zabytki (grupa HISTORYKÓW),

- kultura i sztuka (grupa ARTYSTÓW),
- rekreacja (grupa TURYSTÓW),
- ważne postacie (grupa BIOGRAFÓW),
- jak tu się mieszka (grupa MIESZKAŃCÓW),
- rozwój (grupa INWESTORÓW).

W zależności od specyfiki omawianej dzielnicy, nauczyciel sam wybiera te zagadnienia, nad którymi chciałby pracować.

2. Wyjaśnij uczniom, że celem waszych zajęć jest dokładniejsze poznanie wybranej dzielnicy Gdyni.
3. Poproś jednego z uczniów o wskazanie na mapie Gdyni omawianej dzielnicy. Następnie razem określcie jej położenie. Na narysowanej na szarym papierze Róży Wiatrów zaznaczcie dzielnice i miejsca, z którymi sąsiaduje omawiana dzielnica. Przykład (Orłowo)

4. Poproś uczniów, aby usiedli we wcześniej wyznaczonych grupach. Każdej z nich rozdaj mapkę dzielnicy oraz zadania do wykonania (materiał pomocniczy). Poinformuj uczniów, że po wykonaniu zadań będą musieli zaprezentować wyniki swojej pracy.
5. Po zawieszeniu plakatów na ścianie poproś przedstawicieli poszczególnych grup o omówienie prac.
6. Kiedy wszystkie plakaty zostaną zaprezentowane, porozmawiaj z uczniami na temat pracy poszczególnych zespołów. Możesz posłużyć się poniższymi pytaniami:
 - Jaki był podział pracy w grupie?
 - Czym kierowali się, przydzielając poszczególne zadania?
 - Skąd czerpali informacje?
 - Do których informacji trudno było dotrzeć?
 - Czego nowego, zaskakującego dowiedzieli się o omawianej dzielnicy?
 - W jaki sposób taka rzeczywista akcja plakatowa poszerzyłaby wiedzę mieszkańców i turystów o naszym mieście?

INSTRUKCJE DLA GRUP

GEOGRAFOWIE

Wyobraźcie sobie, że Urząd Miasta Gdyni, w ramach kampanii promującej nasze miasto, postanowił wydać serię plakatów, które zostaną rozwieszone na przystankach dużych polskich miast.

Was poproszono o przygotowanie plakatu dotyczącego walorów przyrodniczych wybranej przez całą klasę dzielnicy. Jednym z elementów plakatu powinna być mapka, na której zaznaczycie promowane przez was miejsca. Pamiętajcie, że czytelna mapa musi mieć legendę.

HISTORYCY

Wyobraźcie sobie, że Urząd Miasta Gdyni, w ramach kampanii promującej nasze miasto, postanowił wydać serię plakatów, które zostaną rozwieszone na przystankach dużych polskich miast.

Was poproszono o przygotowanie plakatu pokazującego, jak wiele historii jest w wybranej przez całą klasę dzielnicy. Jednym z elementów plakatu powinna być mapka, na której zaznaczycie promowane przez was miejsca. Pamiętajcie, że czytelna mapa musi mieć legendę.

ARTYŚCI

Wyobraźcie sobie, że Urząd Miasta Gdyni, w ramach kampanii promującej nasze miasto, postanowił wydać serię plakatów, które zostaną rozwieszone na przystankach dużych polskich miast.

Was poproszono o przygotowanie plakatu pokazującego, że wybrana przez całą klasę dzielnica to miejsce dla miłośników kultury i sztuki. Jednym z elementów plakatu powinna być mapka, na której zaznaczycie promowane przez was miejsca. Pamiętajcie, że czytelna mapa musi mieć legendę.

TURYSŃCI

Wyobraźcie sobie, że Urząd Miasta Gdyni, w ramach kampanii promującej nasze miasto, postanowił wydać serię plakatów, które zostaną rozwieszone na przystankach dużych polskich miast.

Was poproszono o przygotowanie plakatu dotyczącego walorów turystyczno-rekreacyjnych wybranej przez całą klasę dzielnicy. Jednym z elementów plakatu powinna być mapka, na której zaznaczycie promowane przez was miejsca. Pamiętajcie, że czytelna mapa musi mieć legendę.

BIOGRAFOWIE

Wyobraźcie sobie, że Urząd Miasta Gdyni, w ramach kampanii promującej nasze miasto, postanowił wydać serię plakatów, które zostaną rozwieszone na przystankach dużych polskich miast.

Was poproszono o przygotowanie plakatu dotyczącego ciekawych postaci związanych z wybraną przez całą klasę dzielnicą. Jednym z elementów plakatu powinna być mapka, na której zaznaczycie promowane przez was miejsca. Pamiętajcie, że czytelna mapa musi mieć legendę.

MIESZKAŃCY

Wyobraźcie sobie, że Urząd Miasta Gdyni, w ramach kampanii promującej nasze miasto, postanowił wydać serię plakatów, które zostaną rozwieszone na przystankach dużych polskich miast.

Was poproszono o przygotowanie plakatu, reklamującego wybraną przez całą klasę dzielnicę jako doskonałe miejsce do zamieszkania. Jednym z elementów plakatu powinna być mapka, na której zaznaczycie promowane przez was miejsca. Pamiętajcie, że czytelna mapa musi mieć legendę.

INWESTORZY

Wyobraźcie sobie, że Urząd Miasta Gdyni, w ramach kampanii promującej nasze miasto, postanowił wydać serię plakatów, które zostaną rozwieszone na przystankach dużych polskich miast.

Was poproszono o przygotowanie plakatu, reklamującego wybraną przez całą klasę dzielnicę jako doskonałe miejsce dla inwestorów. Jednym z elementów plakatu powinna być mapka, na której zaznaczycie promowane przez was miejsca. Pamiętajcie, że czytelna mapa musi mieć legendę.

*Joanna Bienia-Fijas
Gimnazjum nr 5 w Gdyni*

Olga Wierszko-Hoffman

Oksywie — wczoraj i dziś

scenariusz lekcji historii dla gimnazjum

Cele:**ogólny:**

- rozwijanie zainteresowań historycznych poprzez zdobywanie wiedzy o małej ojczyźnie i jej mieszkańcach;

szczegółowe:

uczeń:

- wyszukuje potrzebne informacje, przetwarza je i prezentuje,
- przestrzega zasad współpracy w grupie,
- rozpoznaje miejsca związane z Oksywem i wiąże je z wydarzeniami z historii dzielnicy i losem wybitnych i zasłużonych dla Gdyni i Oksywia ludzi.

Metody:

- metoda projektów,
- praca z tekstem.

Formy: praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- materiały informacyjne i publikacje o Gdyni i Oksywiu,
- mapa konturowa Oksywia,
- mapa Gdyni,
- encyklopedia,
- materiały własne uczniów.

Opis przebiegu zajęć

Wprowadzenie

Na początku nauczyciel informuje uczniów, że dzisiejsze zajęcia będą poświęcone jednej z dzielnic Gdyni — Oksywiu.

Następnie w widocznym miejscu umieszcza przygotowaną przez siebie mapę konturową Oksywia, na której są zaznaczone najważniejsze ulice tej dzielnicy.

Zapoznaje uczniów z najstarszą historią tych terenów — zaznacza na mapie cmentarzysko grobów skrzynkowych i cmentarzysko kultury oksywskiej i kultury wielbarskiej (**materiał pomocniczy dla nauczyciela nr 1**).

Rozwinięcie

Zgodnie z wcześniejszą zapowiedzią klasa przystępuje do wykonania wielowymiarowej mapy Oksywia. Nauczyciel dzieli uczniów na cztery grupy. Każda z grup zajmuje się innym aspektem dzielnicy.

Grupa I — historia Oksywia (**materiał pomocniczy dla ucznia nr 1**)

- wyjaśnij pochodzenie nazwy Oksywie,
- utwórz kalendarium oksywskie,
- wyszukaj informacje na temat obiektów, które istniały przed wojną, a których nie ma dzisiaj na Oksywiu — zaznacz je na mapie.

Grupa II — patroni oksywskich ulic (**materiał pomocniczy dla ucznia nr 2**)

- przedstaw sylwetki patronów oksywskich ulic,
- sprawdź, czy nazwa ulicy jest przedwojenna,
- sprawdź, jaką nazwę nosiła ulica przed wojną.

Grupa III — Marynarka Wojenna (**materiał pomocniczy dla ucznia nr 3**)

- przedstaw najważniejsze wydarzenia z historii Marynarki Wojennej,
- wyszukaj informacje na temat wcześniejszych siedzib Akademii Marynarki Wojennej,
- sprawdź, od kiedy AMW posiada własne planetarium.

Grupa IV — oksywskie kościoły i cmentarze (**materiał pomocniczy dla ucznia nr 4**)

- sprawdź, z którego wieku pochodzi kościół św. Michała Archanioła i komu poświęcone są znajdujące się w nim tablice pamiątkowe oraz Mały Panteon Marynarki Wojennej,

- utwórz kalendarium Kościoła Garnizonowego pw. Matki Boskiej Częstochowskiej,
- sprawdź, ile cmentarzy znajduje się na Oksywiu i zaznacz je na mapie.

Uczniowie, opracowując przydzielone im zagadnienia, mogą korzystać z przyniesionych informatorów, publikacji o Gdyni i Oksywiu, zdjęć, pocztówek, map, a także materiałów zgromadzonych przez nauczyciela.

Uczniowie będą na mapie umieszczali efekty swojej pracy w formie graficznej (hasła, rysunki, zdjęcia), które zostaną następnie omówione przez przedstawicieli grup.

W ten sposób powstanie mapa Oksywia, która będzie obrazem historii i współczesności tej dzielnicy, a także ludzi, którzy ją zamieszkują.

Zakończenie

Nauczyciel opowiada legendę oksywską o Bjornie-Niedźwiedziu.
(materiał pomocniczy dla nauczyciela nr 2)

Zadanie domowe

Nauczyciel poleca uczniom napisanie „Legendy oksywskiej”.
 Zapowiada, że najciekawsze teksty ukażą się w szkolnej gazecie.

Materiał pomocniczy dla nauczyciela nr 1

Oksywie w pradziejach

W pradziejach, na obszarze Kępy Oksywskiej, szczególnie intensywne osadnictwo miało miejsce w jej części południowo-wschodniej, tj. na terenie Oksywia — obecnej dzielnicy miasta Gdyni.

U podstawy Kępy, a także na wydmach ciągnących się wzdłuż północnego brzegu doliny rzeki Chylonki ku zatoce, zakładane były obozowiska i osady, począwszy od młodszej epoki kamienia (4200–1800 r. p.n.e.), aż po okres późnośredniowieczny włącznie (koniec XV w. n.e.). Pozostały po nich znajdowane na powierzchni ziemi ułamki ceramiki z rozbitych naczyń, polepa, żużel żelazny, węgiel drzewny, kości zwierzęce, a także narzędzia, wykonane z kamienia, krzemienia i rogu.

W literaturze archeologicznej znajdujemy informacje mówiące o tym, że jeszcze na początku XX w. wiatr zwiewający piasek z wydmy odsłaniał paleniska i warstwy kulturowe, pozostawione przez dawnych mieszkańców tego obszaru. W okresie wczesnośredniowiecznym (VII–XII w. n.e.) na terenie wysoczyzny powstaje silny ośrodek związany z grodziskiem na tzw. Ostrodze Oksywskiej — cyplu wcinającym się w wody Zatoki Gdańskiej. Z terenu grodu można było dostrzec zagrożenia nadciągające od strony morza i lądu. Pełnił on zatem ważną funkcję w ówczesnym systemie obronnym, chroniącym zamieszkującą obszar Oksywia ludność i jej dobytek, a także przebiegające wówczas przez te tereny szlaki handlowe.

W bezpośrednim sąsiedztwie grodziska powstały dwie rozległe osady. Pierwsza z nich znajdowała się bezpośrednio na północ od grodu, druga zaś na tzw. Świętej Górze (obecnie na tym terenie znajduje się kościół św. Michała Archaniola i cmentarz). Obozowiska, osady i grodziska to miejsca mniej lub bardziej długotrwałego

zamieszkiwania ludzi. A skoro tak, to obiektom tym musiały towarzyszyć nekropole.

Na terenie Oksywia dokonywano licznych odkryć pochówków. Znajdźiska te miały zawsze charakter przypadkowy. Najczęściej dochodziło do nich podczas orki, w pobliżu wsi i na wzgórzach nadmorskich położonych przy drodze do Gdyni, ale także po obu stronach nieistniejącej dziś drogi, prowadzącej z Oksywia do Pierwoszyňa. Były to zwykle groby skrzynkowe kultury wschodniopomorskiej (VII–III w. p.n.e.). W komorze zbudowanej z płaskich płyt kamiennych stały naczynia gliniane (popielnice), zawierające spalone szczątki zmarłych. Informacje o pierwszych znajdźiskach pochodzą z końca XIX w. Ostatnie odkrycie miało miejsce w 1973 r., kiedy to na wzgórzu, na terenie ówczesnej Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej, podczas kopania rowów fundamentowych znaleziono dwa groby.

W 1924 r., podczas budowy koszar, natrafiono na zupełnie nieznaną, rozległą nekropolię. Znaczna jej część uległa bezpowrotnie zniszczeniu. W trakcie przeprowadzonych interwencyjnych prac ratowniczych odsłoniętych zostało blisko 200 grobów całopalnych i szkieletowych. W II–I w. p.n.e. ludność zamieszkująca Oksywie paliła swoich zmarłych przed pochowaniem na tym cmentarzysku. W jamach, zawierających szczątki stosu, umieszczano popielnicę z prochami zmarłego lub też wsypywano je bezpośrednio do jamy. W grobach tych znaleziono przedmioty będące częściami stroju (żelazne zapinki i klamry do pasa). W niektórych grobach, interpretowanych jako pochówki męskie, odkryte zostały, wykonane z żelaza, elementy uzbrojenia (groty oszczepów, miecze i okucia tarcz). Charakterystyczne cechy tego obrządku pogrzebowego stały się podstawą wyłonienia przez prof. Józefa Kostrzewskiego nowej kultury archeologicznej, którą nazwał *kulturą oksywską*.

Przełom er — to zmiany w obrządku pogrzebowym, widoczne także na nekropolii w Oksywiu. Pojawiają się groby szkieletowe, zmienia się także wyposażenie składane ze zmarłym do grobu. Nie ma już elementów uzbrojenia, natomiast licznie reprezentowane są ozdoby (części stroju) wykonane z brązu i metali szlachetnych (naszyjniki, bransolety, zapinki, wisioriki, sprzączki, okucia pasów) oraz paciorki ze szkła i bursztynu. Zmiany te związane są z pojawieniem się plemienia Gotów na Pomorzu Wschodnim na początku I w. n.e.

Tak też datowane jest powstanie nowej formacji kulturowej, zwanej kulturą wielbarską (I–IV w. n.e.), której przedstawiciele — czego dowodzą odkryte na cmentarzysku pochówki szkieletowe — mieszkali na terenie Oksywia.

Przewodnik po zabytkach Oksywia. Gdynia 2006

Materiał pomocniczy dla nauczyciela nr 2

Legenda oksywska

Przed wiekami na urwiskach Oksywskiej Głowy stał piękny zamek. Mieszkał w nim książę, zwany przez Kaszubów królem morza. Ożenił się on z dziewczyną obdarzoną niezwykle urodą, dobrą i miłą. Wkrótce po ślubie musiał jednak dzielny książę wyruszyć w morze. Opiekę nad młodą małżonką powierzył swojej matce, kobiecie złej i złośliwej.

Po wyjeździe męża życie dziewczyny stało się smutne i monotonne. Chodziła bez celu po zamczku, tęsknie wpatrując się w wody zatoki. Jedyńą jej rozrywką stało

się karmienie zgłodniałych mew oraz zabawa z niedźwiedziem, który siedział przykuty łańcuchem do słupa na zamkowym dziedzińcu. Na to wszystko patrzyła ze złością jej świekra, zazdrosna o urodę i dobroć synowej. Gdy więc synowa pewnego dnia urodziła dziecko całe pokryte sierścią, wiedźma zaraz napisała list do syna: „Twa żoneczka miła straszdyło powiła”. Władyka, przeczytawszy tę wiadomość, strasznie się rozgniewał. Kazał związać swą żonę złotym łańcuchem ofiarowanym w ślubnym darze, a potem wrzucić wraz z maleństwem do łódki i zepchnąć na wzburzone fale morza. Świekra triumfowała. Niedługo jednak spotkała ją kara. Skacząc z radości, w pewnym momencie poślizgnęła się i spadła ze stromego urwiska w dół wąwozu, zwanego dziś Babim Dołem.

Biedna wygnanka modliła się o ratunek. Wkrótce wielkie fale zaczęły ją omijać i szczęśliwie dobiła do brzegów skalistej wyspy Bornholm. Przygarnęli ją tutaj wraz z dzieckiem poczciwi rybacy. Księżna zamieszkała w biednej i omszałej chatce, ciężką pracą odwdzięczając się rybakom za gościnę. Jej syn wyrósł na doskonałego rybaka oraz śmiałego żeglarza i cieszył się powszechnym szacunkiem. Nazywano go Bjornem-Niedźwiedziem. O jego czynach opowiadano legendy i śpiewano pieśni. Bjorn ocalił wielu rozbitków, wyciągając ich z morskiej kipieli. Odważnie wypływał nawet w czasie sztormów, niosąc ratunek zabłąkanym korabiom.

Pewnego popołudnia, gdy siedział wraz ze swoją matką na ławeczce przed chatą, gdzieś w oddali dał się słyszeć płaczliwy głos.

— To kaszubska bazuna — zawołała jego matka. — Poznaję! To ktoś z naszych ziomków wzywa ratunku.

Bjorn, nie namyślając się, chwycił kamienny topór, skoczył do czółna i odepchnął je od brzegu. W ostatniej chwili Morski Niedźwiedź dotarł do miejsca, gdzie szczyły się dwa okręty. To piraci napadli siwego brodacza, który wraz z garstką wiernych żeglarzy dzielnie odpierał ich atak. Zadudnił topór, przerazili się wikingowie. Niedźwiedź wraz z uratowanymi dotarł do brzegu wyspy i zaprosił ich w skromne progi swojej chaty. Siwy żeglarz, ujrzawszy jego matkę, poznał w niej swą żonę. Osunął się na kolana do jej stóp i płacząc prosił o przebaczenie. Księżę, żałując swego rozkazu, przez długie lata błakał się po Bałtyku w poszukiwaniu swoich najbliższych. Pragnął teraz, aby wrócili z nim na Oksywie. Tak też się stało. Niebawem odbyło się huczne wesele ich syna. Małżeństwo to było bardzo udane, bo skąd by się wzięło na Wybrzeżu tylu „morskich niedźwiedzi”, jak odtąd nazywano prawdziwych marynarzy, licznie odwiedzających portowe tawerny?

Pawlik I., Kudławiec S.: *Moje miasto Gdynia*. Gdynia 2003, s. 32–33

Materiał pomocniczy dla ucznia nr 1

Historia Oksywia

Oksywie należy do najstarszych osad na obszarze współczesnego miasta Gdyni. Według językoznawców etymologia pierwiastka nazwy Oksywie posiada skandynawskie korzenie i pochodzi od duńskiego słowa „oxhoved”, bądź normańskiego „oxihoved”, oznaczającego głowę wołu. Jednak końcówka wyrazu wskazuje na jej pradawne zesłowiańszczenie.

Pierwszy raz nazwa Oksywie została wzmiankowana w dokumencie fundacyjnym klasztoru norbertanek w Żukowie, datowanym na 1212 r. W 1346 r. norbertanki żukowskie wystawiły dla Oksywia przywilej lokacyjny, przenoszący wieś na

prawo chełmińskie. Z dokumentu wiadomo, że dwaj urzędujący sołtysi otrzymali dziesiątą część wszystkich gruntów wiejskich oraz że na terenie tym znajdowały się dwie karczmy i młyn. Natomiast dla miejscowego plebana wyznaczono 3 wolne łany ziemi. Dokument lokacyjny nie określał powierzchni wsi. Według późniejszych, XVI-wiecznych źródeł Oksywie liczyło łącznie 25 łanów (ok. 425 ha). Sołtysom nadano też wolne rybołówstwo morskie w granicach posiadłości klasztornych „wszelkimi narzędziami”. Na brzegu morskim, należącym do klasztoru, mogli chwycić wszelkiego rodzaju „monstra maris”, do których zaliczono „morświny, jesiotry i inne wielkie ryby”, przy czym zobowiązano ich do oddawania czwartej części wszystkich połowów do Żukowa. Obowiązkiem sołtysa było goszczenie na własny koszt przedstawiciela klasztoru lub jego wysłannika, gdy ten przybywał do wsi na doroczne sądy. Sołtys i chłopcy musieli również przeciągać łodzie należące do klasztoru, od tamy położonej w pobliżu młyna do morza i z powrotem, po zakończeniu połowów, do tego samego miejsca. Opisane miejsce w pobliżu młyna było oksywską stacją rybacką. Młyn zaś położony był u ujścia Potoku Chyłońskiego do morza. Specjalny przywilej na młyn oksywski zachował się z 1596 r. Wówczas jego właścicielem był niejaki Jerzy. Ostatnim znanym jego użytkownikiem był Hans Koch, co poświadczały dwa zachowane przywileje z 1615 i 1629 r. W czasie potopu szwedzkiego w latach 1655–1660 młyn został zniszczony i nigdy potem nie został odbudowany. Sołectwo oksywskie w XVII wieku znajdowało się w rękach rodziny Skoczaków. Po bezpotomnej śmierci ostatniego jej przedstawiciela, Jakuba, w 1700 r., klasztor żukowski powierzył je Michałowi i Dorocie Glaszom (Głosz). Właścicielami karczmy w Oksywiu w XVIII w. była rodzina Częstków.

Po pierwszym rozbiórze Polski w 1772 r. i kasacie klasztoru norbertanek w Żukowie Oksywie stało się własnością królów pruskich. W tym czasie we wsi liczącej 115 mieszkańców uprawiano 12 łanów ziemi, podzielonych między proboszcza, 5 gburów, 7 półgburów i 3 chałupników. W przyległej osadzie Na Piaskach mieszkało 2 półgburów i 2 chałupników. W 1839 r. w Oksywiu przeprowadzono podział wspólnot wiejskich (łaki i pastwiska). W XIX w. nastąpiła znaczna rozbudowa należącej do Oksywia osady, zwanej od XVIII w. Oksywie Na Piaskach lub Oksywskie Piaski, która znajdowała się w miejscu średniowiecznego młyna, karczmy i stacji rybackiej. W 1868 r. Oksywie zamieszkiwały 724 osoby, w tym 28 ewangelików. W 1871 r. było już 814 mieszkańców. W 1905 r. liczące 826 ha Oksywie zamieszkiwało 720 osób, Na Piaskach było 202 mieszkańców, a Na Bagnach 18. 9 stycznia 1926 r., licząca 825 ha i ok. 1000 mieszkańców, gmina Oksywie została włączona do gminy Gdynia. Niedługo po tym, 10 lutego 1926 r., Gdynia otrzymała prawa miejskie.

Latarnia morska

Od 1887 r. w odległości 60 m od brzegu morza, opodal wsi Oksywie, znajdowała się latarnia morska, z 10-metrową wieżą i światłem bijącym z wysokości 46,5 m n.p.m. W chwili wybudowania portu morskiego w Gdyni, wyposażonego w światła nawigacyjne, latarnia oksywska straciła na znaczeniu i została zlikwidowana. Następnie w jej pobliżu powstał cmentarz marynarski.

Mauzoleum gen. Gustawa Orlicz-Dreszera

Generał Orlicz-Dreszer był inspektorem obrony powietrznej państwa i prezesem Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonialnej. Zginął tragicznie w katastrofie lotniczej

nad orłowskim brzegiem 16 lipca 1936 r. Pochowany został na nowym cmentarzu marynarskim na Oksywiu. W 1937 r. ogłoszony został konkurs na pomnik Orlicz-Dreszera. Do realizacji przyjęty został projekt Maksymiliana Potrawiaka, który uzyskał III nagrodę. Pomnik zaprojektowany został w postaci ogromnych rozmiarów mauzoleum z kryptą na trumnę. Bryła z białego piaskowca stanęła na cmentarzu marynarskim w okolicy oksywskiej latarni frontem do morza. Nad wejściem do krypty widniał napis: „ORLICZ-DRESZER”, zaś na ścianach bocznych: „Żołnierz Komendanta” oraz „Strażnik Morza”. W 1939 r., w dniu rocznicy śmierci, trumna została przeniesiona do mauzoleum i umieszczona na sarkofagu w podziemiu. Po zajęciu Oksywia Niemcy przystąpili do niszczenia polskich pamiątek. Nie oszczędzili także mauzoleum gen. Gustawa Orlicz-Dreszera. Poszukiwania jego fragmentów przez członków Koła Starych Gdynian nie przyniosły rezultatów i dlatego z inicjatywy Koła w 1990 r. w miejscu, gdzie prawdopodobnie znajdowało się mauzoleum, umieszczony został kamień z tablicą o treści: „Cmentarz Marynarski 1939 r. kryje prochy 60 marynarzy i rodzin żołnierzy Baterii Canetta oraz gen. dyw. Orlicz-Dreszera, prezesa Ligi Morskiej i Kolonialnej”.

Stella Maris

Figura Stella Maris (Gwiazda Morza), z żaglowcem w ręku, stała na cokole w pobliżu willi, w której mieszkał dowódca floty Józef Unrug. Pomnik mierzył sobie około 7 m wysokości i nocą był oświetlany. Nieznana jest data ustawienia pomnika i nazwisko jego autora. Prawdopodobnie w 1940 r. Stella Maris została zniszczona.

Wrzesień 1939 roku

1 września 1939 r. nastąpiła agresja Niemiec na Polskę. Budowę umocnień na Kępie Oksywskiej rozpoczęto w sierpniu. Wykonano okopy i rowy strzeleckie. Przewaga przeciwnika — skład liczebny wojsk i wyposażenie techniczne z góry stawiały Polaków w trudnej sytuacji. Na Kępie Oksywskiej pierwsze walki rozpoczęły się już 10 września w rejonie Dębogórza i Kazimierza. Od pierwszych dni wojny Kępa Oksywska była też miejscem nalotów bombowych oraz ostrzału artyleryjskiego z lądu i z okrętów. Krótko przed zajęciem śródmieścia Gdyni przez Niemców, 14 września, na Kępę wycofały się wszystkie oddziały polskie. Pod dowództwem płk Stanisława Dąbka, dowódcy Lądowej Obrony Wybrzeża, było około 15 tys. żołnierzy różnych formacji. Siły niemieckie były dwukrotnie silniejsze i dużo lepiej uzbrojone. Ciągłe ataki sprawiły, że 19 września Niemcy dotarli do morza między Oksywiem i Babimi Dołami. W tym dniu skapitulowały ostatnie punkty oporu w rejonie koszar Marynarki Wojennej oraz w Babich Dołach. Wobec beznadziejnej sytuacji płk Stanisław Dąbek popełnił samobójstwo. Groby części obrońców Kępy Oksywskiej znajdują się na cmentarzu przykościelnym. Oksywskiego brzegu broniła od strony morza Bateria Canetta, która składała się z dwóch armat kalibru 100 mm. Były to przestarzałe francuskie armaty. Ich stanowiska znajdowały się na wschód od wsi Oksywie, na przedłużeniu obecnej ulicy Muchowskiego. Obok stanowisk ogniowych znajdował się także schron dla załogi i magazyn na amunicję. Stanowiska nie zachowały się do dzisiaj. W latach 50. XX w. w tym samym miejscu zlokalizowano nowe stanowi-

ska 28 Baterii Artylerii Stałej, która miała to samo zadanie, czyli obronę wejścia do portu na Oksywiu.

Obecnie dzielnica Oksywie ma powierzchnię 3,53 km² i liczy 14,5 tysiąca mieszkańców.

Przewodnik po zabytkach Oksywia. Gdynia 2006

Materiał pomocniczy dla ucznia nr 2

ul. Arciszewskich
ul. Benisławskiego
ul. Chodkiewicza
ul. Czarnieckiego
ul. płk. Dąbka
ul. Dickmana
ul. Godebskiego
ul. Grudzińskiego
ul. Jana z Tarnowa
ul. Makowskiego
ul. Miegonia
ul. Muchowskiego
ul. Śmidowicza
ul. Żółkiewskiego

Materiał pomocniczy dla ucznia nr 3

Historia Marynarki Wojennej RP

W siedemnaście dni po odzyskaniu niepodległości przez Rzeczpospolitą, 28 listopada 1918 roku, Naczelnik Państwa, Józef Piłsudski, powołał do życia Marynarkę Polską. W Modlinie sformowano pierwsze jednostki. W skład Flotyli Rzecznej, Oddziału Zapasowego Marynarzy i Batalionu Morskiego weszli marynarze z byłych flot zaborczych. To właśnie Batalion Morski wraz z generałem Józefem Hallerem 10 lutego 1920 roku zaślubił Polskę z Bałtykiem. Traktat wersalski przyznał Polsce 70 kilometrów wybrzeża morskiego z małymi portami w Helu i Pucku. Ten ostatni stał się bazą rodzącej się floty wojennej. Tu stacjonował pierwszy polski okręt wojenny ORP „Pomorzanin”. Rozwijająca się Marynarka Wojenna natrafiła na regres spowodowany wojną polsko-bolszewicką. Na lądzie walczyło 2,5 tysiąca marynarzy z Pułku Morskiego, Flotyli Wiślanej i Flotyli Pińskiej.

Połowa lat 20. przyniosła rozpoczęcie budowy nowych okrętów we Francji, Anglii i Holandii. Równocześnie z rozbudową floty, dzięki inicjatywom Kierownictwa Marynarki Wojennej w osobach wiceadmirała Kazimierza Porębskiego, kontradmirała Jerzego Świrskiego i kontradmirała Józefa Unruga, rozpoczął się rozwój infrastruktury lądowej Marynarki Wojennej. Powstały porty wojenne w Gdyni i w Helu. Jednocześnie na polskich wodach pojawiły się nowoczesne okręty wojenne — niszczyciele: ORP „Wicher”, ORP „Burza”, ORP „Grom”, ORP „Błyskawica”, stawiacz min ORP „Gryf”, okręty podwodne ORP „Żbik”, ORP „Ryś”, ORP „Wilk”, ORP „Sęp” i ORP

„Orzeł”. Swoje pierwsze loty nad morzem rozpoczęły samoloty Morskiego Dywizjonu Lotniczego z Pucka. Natomiast na wschodzie kraju stacjonowały monitory Flotyli Pińskiej.

Agresja hitlerowska zastała Polską Marynarkę Wojenną w fazie rozbudowy. W zetknięciu z potęgą przeciwnika mogła ona jedynie prowadzić działania obronne i to w ograniczonym zakresie. Tuż przed wybuchem wojny do portów brytyjskich przebazowano trzy najnowocześniejsze okręty, niszczyciele ORP „Błyskawica”, ORP „Burza” i ORP „Grom”. Stały się one załącznikiem Polskiej Marynarki Wojennej u boku aliantów. W tym czasie w kraju i na polskim wybrzeżu trwała walka z wojskami hitlerowskimi. Pomimo szczupłych sił i przygniatającej przewagi wroga obrona Wybrzeża, kierowana przez dowódcę Floty, kontradmirała Józefa Unruga, przetrwała do 2 października 1939 roku. Marynarze walczyli o utrzymanie mostów i przepraw na dolnej Wiśle, jak również w składzie Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie”, w ramach której wzięli udział w ostatniej bitwie Kampanii Wrześniowej pod Kockiem.

W Wielkiej Brytanii utworzono Oddział Polskiej Marynarki Wojennej. Od pierwszego do ostatniego dnia II wojny światowej polscy marynarze uczestniczyli we wszystkich najważniejszych operacjach morskich u boku aliantów. Łącznie polskie okręty przebyły około 1,21 miliona mil morskich, eskortowały 787 konwojów oraz przeprowadziły 1162 patrole i operacje bojowe.

31 marca 1947 roku Polska Marynarka Wojenna w Wielkiej Brytanii zakończyła swoją działalność. Większość marynarzy pozostała na emigracji, tylko nieliczni zdecydowali się na powrót do kraju.

W Polsce, 7 lipca 1945 roku, powołano do życia Marynarkę Wojenną z jej Dowództwem w Gdyni. W tym czasie wszystkie porty i stocznie były zniszczone i zaminowane. Podstawowym zadaniem stało się więc usuwanie zniszczeń oraz ochrona 500 kilometrów granicy morskiej. Reaktywowano system szkolenia personelu, do kraju powróciły jednostki logistyczne. Marynarka Wojenna, chociaż w znacznym stopniu oparta o sprzęt i wyposażenie produkcji b. ZSRR lub pochodzący z kontyngentu aliantów, rozbudowywała flotę w oparciu o krajowy przemysł stoczniowy.

Po przemianach przełomu lat 80. i 90. i zmianie polityki obronnej kraju Marynarka Wojenna zintensyfikowała współdziałanie z flotami państw Sojuszu Północnoatlantyckiego, które realizowano pod auspicjami „Partnerstwa dla Pokoju” oraz na mocy międzynarodowych porozumień. Pierwszym sprawdzianem polskich sił morskich był udział dwóch okrętów w operacji „Pustynna Burza”. Okręt szpitalno-ewakuacyjny ORP „Wodnik” i okręt ratowniczy ORP „Piaś” jako pierwsze polskie okręty w powojennej historii Polski uczestniczyły w działaniach sojuszniczych. Następne lata to rozbudowa i modernizacja floty, dostosowanie programów szkolenia do wymagań NATO, ćwiczenie procedur, wspólne manewry, wymiana doświadczeń i unowocześnianie infrastruktury logistycznej. Jeszcze przed sformalizowaniem programu „Partnerstwa dla Pokoju” Marynarka Wojenna uczestniczyła w międzynarodowych manewrach na Bałtyku pod kryptonimem US BALTOPS 93. Tym samym zainicjowała udział polskich sił zbrojnych w ćwiczeniach z państwami Sojuszu Północnoatlantyckiego. Do roku 1999, kiedy Polska została członkiem NATO, Marynarka Wojenna obecna była we wszystkich ćwiczeniach międzynarodowych organizowanych na Bałtyku przez państwa Sojuszu oraz pod auspicjami „Partnerstwa dla Pokoju”.

Po wejściu Polski do NATO (12 marca 1999 roku) polskie okręty, samoloty i śmigłowce lotnictwa morskiego ponad 200 razy operowały w międzynarodowych ma-

newrach, z czego 47 razy już w pierwszym roku członkostwa. W czerwcu 1999 roku Baza Morska w Gdyni po raz pierwszy była gospodarzem ćwiczenia NATO okrętów podwodnych pod kryptonimem COOPERATIVE POSEIDON, a w listopadzie tego roku pierwszy raz MW organizowała ćwiczenia okrętów podwodnych Sojuszu pod kryptonimem BALTIC PORPOISE. Zmodernizowane, unowocześnione i dostosowane do standardów NATO polskie okręty i samoloty lotnictwa morskiego rozpoczęły udział w międzynarodowych ćwiczeniach morskich i lotniczych na Bałtyku i poza jego granicami. Ćwiczenia państw Sojuszu na Atlantyku i Morzu Północnym odbywają się już z udziałem okrętów i lotnictwa polskich sił morskich. Obecnie razem z siłami NATO współdziała ponad czterdzieści polskich okrętów Sił Szybkiego i Natychmiastowego Reagowania NATO.

Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte

Jest państwową uczelnią wyższą, kształcąca oficerów na potrzeby Polskiej Marynarki Wojennej. Mieści się w pobliżu portu wojennego w Gdyni Oksywiu, na terenach międzywojennego kompleksu Dowództwa Floty i Centrum Wyszkożenia Specjalistów Floty (współużytkuje go razem z Komendą Portu Wojennego w Gdyni). Miała siedziby kolejno w Toruniu, Bydgoszczy, Pińsku, na ORP „Gdynia” w Okemphampton i po wojnie w Gdyni. Utworzona została w 1921, jako Tymczasowe Kursy Instruktorskie dla Oficerów Marynarki Wojennej, następnie od 1922 jest Oficerską Szkołą Marynarki Wojennej, a od 1928 Szkołą Podchorążych Marynarki Wojennej. Podczas II wojny światowej działała w Wielkiej Brytanii jako Szkoła Podchorążych Marynarki Wojennej na okręcie bazie ORP „Gdynia”. Po wojnie, w 1946 r. kontradmirał Adam Mohuczy i komandor Adam Rychel odtwarzają szkołę, która nosi kolejno nazwy: od 1946 Oficerska Szkoła Marynarki Wojennej, od 1955 Wyższa Szkoła Marynarki Wojennej, a od 1987 Akademia Marynarki Wojennej. W 1956 nadano jej imię Bohaterów Westerplatte.

Planetarium Akademii Marynarki Wojennej

Planetarium stanowi część laboratorium astronomii morskiej instytutu i jest przeznaczone dla celów dydaktycznych Akademii Marynarki Wojennej. Starania o budowę planetarium podjęto już w 1969 r., kiedy przygotowywano budynek uczelni do remontu. Oddanie planetarium miało nastąpić w okresie uroczystych obchodów 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika. W AMW wykładany jest przedmiot „astronomia morska”. Słuchacze uczelni w okresie studiów zapoznają się z podstawami astronomii ogólnej i sferycznej. Wykonują ćwiczenia rachunkowe i odbywają praktyki na okrętach, ukierunkowane również na doskonalenie umiejętności w zakresie astronomii praktycznej. Budowa planetarium była więc przedsięwzięciem dawno oczekiwanym. Planetarium miało zastąpić proste modele i rysunki w kształtowaniu wyobraźni przestrzennej bardzo zróżnicowanych, pod względem przygotowania, studentów. Zakupiony jesienią 1971 roku projektor został sprowadzony na uczelnię, zmontowany i sprawdzony. Budynek planetarium oddano do użytku 6 listopada 1975 roku. Planetarium usytuowano na dachu sali gimnastycznej, z wejściem prowadzącym z głównego korytarza. Kopuła projekcyjna ma średnicę 8 metrów. Na zewnątrz budynku, wokół planetarium znajduje się galeria, która przeznaczona jest

do ustawiania przenośnych instrumentów obserwacyjnych. Pomieszczenie planetarium jest klimatyzowane. Projektor typu „małe planetarium” wyprodukowano w zakładach Zeissa w Jenie w Niemczech.

<http://www.mw.mil.pl>

Materiał pomocniczy dla ucznia nr 4

Kościół św. Michała Archanioła

Z około 1224 r. pochodzi pierwsza wiadomość o istnieniu w Oksywiu kościoła, co stawia go w rzędzie najstarszych w tej części Pomorza. W 1253 r. biskup włocławski Wolimir określił granice parafii oksywskiej, poprzez wyliczenie należących do niej 19 miejscowości, istniejących do dziś: Oksywia, Gdyni, Skrobotowa (obecnie Chwarzno), Witomina, Obłęż, Pogórza, Dębogórza, Kosakowa, Mostów, Pierwoszyńska oraz zaginionych: Niemichowa, Kiedrzyńska, Nasięcina, Zbikowa, Kochowa, Gogolewa, Niebudowa, Barkocina i Gradolewa. Pierwszy znany proboszcz oksywski, imieniem Mikołaj, wspomniany był w 1346 r. W 1362 r. biskup włocławski Maciej z Gołańczy dokonał ponownego zatwierdzenia dotychczasowych granic i powiększenia parafii oksywskiej o dwie wsie Redłowo i Chylonię z nowym kościołem filialnym. Według najstarszej zachowanej relacji z wizytacji biskupiej z 1583 roku w Oksywiu istniał już murowany kościół. W opisach z wizytacji z 1686 r. wspomniano, iż zakrycia była „solidnie zbudowana”, a wieża w części murowana i w części drewniana. W 1782 r. wieża wykonana była z tzw. pruskiego muru, ale posiadała murowane fundamenty. Na przestrzeni tych trzech wieków wszyscy wizytatorzy zawsze dobrze oceniali stan techniczny kościoła, podkreślali jego dobre wyposażenie, w którym wyróżniały się trzy ołtarze. Kościół ma formę charakterystyczną dla średniowiecznych świątyń wiejskich Pomorza. Ma jedną nawę łączącą się z wielobocznie zakończonym prezbiterium i wieżę od strony wschodniej, u dołu której znajduje się wejście. Barokowy hełm wieży wieńczy żelazna chorągiewka z rokiem 1687.

Kościół parafialny na Oksywiu to nie tylko wart obejrzenia zabytek, ale także miejsce, w którym upamiętnione zostały wybitne osoby związane z Marynarką Wojenną oraz załogi okrętów II Rzeczypospolitej. W przedsionku świątyni znajduje się tablica poświęcona pamięci kapelana Marynarki Wojennej ks. Władysława Miegonia, który wzięty do niewoli wraz ze swoimi marynarzami we wrześniu 1939 r., zginął w obozie koncentracyjnym w Dachau. Obok znajduje się tablica poświęcona pamięci Dowódcy Floty, adm. Józefa Unruga i szefa kierownictwa Marynarki Wojennej, adm. Jerzego Świrskiego. Na zewnętrznej ścianie, od strony południowej, znalazły się dwie tablice przypominające losy Flotyli Rzecznej Pińskiej i Wiślanej oraz niewinnie straconych w 1952 r. oficerów Marynarki Wojennej. Najciekawsze jednak jest sanktuarium ulokowane przy północnej ścianie kościoła. Tworzy je kamienny ołtarz polowy oraz 6 tablic poświęconych okrętom Rzeczypospolitej Polskiej, zatopionym w walkach Marynarki Wojennej na Zachodzie: „Grom”, „Orzeł”, „Jastrząb”, „Kujawiak”, „Orkan” i „Dragon”. Projektantką ołtarza, powstałego w latach 1979–82, była rzeźbiarka Maria Talaga-Korpalska. Każda z tablic, oprócz nazwy statku, miejsca i daty jego zatonięcia, zawiera motto w postaci cytatu polskich poetów oraz łaciński zwrot „Mersis in bello” (zatopionym w walce). Całość, nazywana Małym Panteonem Marynarki Wojennej, poświęcona została 29 V 1983 r.

Cmentarz

Od strony południowej do kościoła przylega cmentarz, na którym znajdują się groby ludzi związanych z morzem i Pomorzem. O oksywskim cmentarzu w 1910 r. pisał znany propagator naszego regionu, Bernard Chrzanowski; „Mały pobielany kościół na górze; przy nim cmentarz, najpiękniejszy w Polsce. Młode jarząbki o czerwonych jagodach kołyszą się wśród okwiecionych, po lekkiej pochyłości ku morzu schodzących mogił. Polskie na krzyżach napisy. Z pośród mogił i od murów białego kościoła widok na półkolistą zatokę; gdzieś w głębi żółcą się jej nadbrzeżne piaski; po za nią giną w oparach zielone, radłowskie góry; pod stopy wzgórze podchodzi olbrzymie, sine morze; po nim białe suną żagle.” Autor tych słów sam spoczywa na Oksywiu. Jego prochy przeniesiono w 1986 r. ze Skolimowa do Gdyni, w 125 rocznicę urodzin. Obok znajduje się mogiła wielkiego patrioty Kaszuby, Antoniego Abrahama, zmarłego w 1923 r. Na mogile ustawiony jest kamień, który wydobyty został podczas budowy drogi z Gdyni do Oksywia. Pieniądze na obróbkę kamienia zdobyto ze składek społeczeństwa. Jednym ze starszych grobów na oksywskim cmentarzu jest mogiła z 1915 r. ks. Antoniego Muchowskiego, zesłanego za udział w powstaniu styczniowym na Syberię. W 1996 r. kościół wraz z cmentarzem został wpisany do wojewódzkiego rejestru zabytków.

Służebniczki wielkopolskie

W 1924 r. osiedliły się na Oksywiu siostry Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP (tzw. służebniczki wielkopolskie). W 1928 r. przy ulicy Dickmana 13 wybudowały dom zakonny — Dom św. Józefa Sióstr Służebniczek NMP. Siostry prowadziły w nim przedszkole, żłobek (Schronisko Opieki św. Józefa), dom dziecka oraz kursy zawodowe dla dziewcząt. W czasie okupacji budynek zajęli Niemcy, a siostry wraz z dziećmi wywieziono do Generalnego Gubernatorstwa. Po wojnie zakonnice wróciły i na mocy porozumienia z władzami państwowymi uruchomiły Miejski Dom Dziecka. W 1951 r. zostały wywłaszczone na rzecz Wydziału Kwaterunkowego Marynarki Wojennej. W 1957 r. przywrócono siostrom prawo własności. Dom przeznaczono na szkołę podstawową, a siostry zatrzymały do swego użytku jego część. W 1968 r. ponownie musiały opuścić budynek i wyprowadzić się na ulicę Kapitańską. W latach 70. XX w. dom powiększono o jedno piętro oraz zaadaptowano na hotel pracowniczy pracowników portu. W 1995 r. Morski Port Handlowy przekazał siostrom budynek, do którego powróciły ostatecznie w 1996 r.

Oksywskie kapliczki

Tradycja stawiania kapliczek czy krzyży na rozdrożach jest w Polsce bardzo stara. Wędrując po Kaszubach, napotkać można wiele starych, ale i współcześnie postawionych kapliczek i krzyży przydrożnych. W Oksywiu znajdowały się dwie tzw. Boże Męki.

Pochodziły prawdopodobnie z końca XIX w. Wspominają o nich B. Chrzanowski i J. Staśko w swoich przewodnikach sprzed II wojny światowej. Jedna z kapliczek stała w pobliżu kościoła na skrzyżowaniu obecnej ulicy Arciszewskich z ulicą płk. S. Dąbka. „Wkrótce, minawszy na prawo cmentarz oksywski, wchodzimy do wsi. Wysoka kapliczka ze słowami *Zdrowaś Maryja* staje przed nami” — pisał Staśko

w 1924 r. W czasie okupacji Niemcy zniszczyli kapliczkę Matki Boskiej i usunęli stojący przed kościołem krzyż.

Druga kapliczka, z figurą św. Rocha, stała, jak podaje ten sam autor, „przy wyjściu ze wsi na drogę do Obłuża (...) wśród dwóch rozłożystych olbrzymich lip”. Obecnie znajduje się przy rozwidleniu ulic Bosmańskiej i płk. S. Dąbka.

Mauzoleum gen. Gustawa Orlicz-Dreszera

Generał Orlicz-Dreszer był inspektorem obrony powietrznej państwa i prezesem Zarządu Głównego Ligi Morskiej i Kolonialnej. Zginął tragicznie w katastrofie lotniczej nad orłowskim brzegiem 16 lipca 1936 r. Pochowany został na nowym cmentarzu marynarskim na Oksywiu. W 1937 r. ogłoszony został konkurs na pomnik Orlicz-Dreszera. Do realizacji przyjęty został projekt Maksymiliana Potrawiaka, który uzyskał III nagrodę. Pomnik zaprojektowany został w postaci ogromnych rozmiarów mauzoleum z kryptą na trumnę. Bryła z białego piaskowca stanęła na cmentarzu marynarskim w okolicy oksywskiej latarni frontem do morza. Nad wejściem do krypty widniał napis: „ORLICZ-DRESZER”, zaś na ścianach bocznych: „Żołnierz Komendanta” oraz „Strażnik Morza”. W 1939 r., w dniu rocznicy śmierci, trumna została przeniesiona do mauzoleum i umieszczona na sarkofagu w podziemiu.

Po zajęciu Oksywia Niemcy przystąpili do niszczenia polskich pamiątek. Nie oszczędzili także mauzoleum gen. Gustawa Orlicz-Dreszera. Poszukiwania jego fragmentów przez członków Koła Starych Gdynian nie przyniosły rezultatów i dlatego z inicjatywy Koła w 1990 r. w miejscu, gdzie prawdopodobnie znajdowało się mauzoleum, umieszczony został kamień z tablicą o treści: „Cmentarz Marynarski 1939 r. kryje prochy 60 marynarzy i rodzin żołnierzy Baterii Canetta oraz gen. dyw. Orlicz-Dreszera, prezesa Ligi Morskiej i Kolonialnej”.

Kościół Garnizonowy Matki Boskiej Częstochowskiej

Budynek przy ulicy Żeglarzy 9 został wzniesiony w latach 1935–1939 z inicjatywy ks. Władysława Miegonia. Pragnieniem księdza było oddanie kościoła pod opiekę Matki Boskiej Pani Morza, której figura stała w Oksywiu. Świątynia powstała z dobrowolnych datków ludzi związanych z Marynarką Wojenną. Prosta, ascetyczna forma architektoniczna budynku została zaprojektowana w 1934/1935 r. przez Mariana Lalewicza, autora wielu projektów budynków wznoszonych dla Marynarki Wojennej. W czasie okupacji budynek kościoła pełnił funkcje magazynu wojskowego. Po wojnie, do początku lat 80. XX w., znajdował się w nim skład skór. W 1981 r. budynek został przekazany parafii oksywskiej, kościół otrzymał wezwanie Matki Boskiej Częstochowskiej. Dziesięć lat później przy kościele powołano probostwo garnizonu Gdynia, a w maju 1993 r. ustanowiono parafię wojskową w Gdyni. W świątyni znajduje się tablica pamiątkowa poświęcona pamięci ks. Władysława Miegonia, kapelana Marynarki Wojennej i budowniczego kościoła, którego w 1998 r. beatyfikował papież Jan Paweł II. Są tu także tablice ku czci marynarzy poległych podczas II wojny światowej i zamordowanych po 1945 r. oraz tablice poświęcone pamięci admirałów Józefa Unruga i Jerzego Świrskiego. Od 2001 r. kościół zdobią witraże, zaprojektowane przez Jerzego Skąpskiego.

Przewodnik po zabytkach Oksywia. Gdynia 2006

Bibliografia

- Kitowski S., Sokołowska M.: *Ulice Gdyni. O historii i patronach*. Gdynia 2001.
 Pawlik I., Kudławiec S.: *Moje miasto Gdynia*. Gdynia 2003.
Przewodnik po zabytkach Oksywia. Gdynia 2006.

Olga Wierszko-Hoffman
 Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Gdyni

Wioletta Mierzejewska

Moja dzielnica — Karwiny i Mały Kack

quiz wiedzy o dzielnicy

Komentarz do zajęć

„Quiz wiedzy o dzielnicy” powinien zostać poprzedzony przez cykl lekcji dotyczących przeszłości i teraźniejszości najbliższej uczniom okolicy.

Wskazane byłoby także zorganizowanie pieszej wycieczki po dzielnicy według opracowanej wcześniej trasy. Ważne, aby uczniowie zwracali uwagę na nazwy ulic, charakter zabudowy, obiekty funkcjonujące w dzielnicy itp.

Literatura dotycząca Karwin:

- Kitowski S., Sokołowska M.: *Ulice Gdyni. O historii i patronach*. Gdynia 2001
 Małkowski K.: *Bedeker gdyński*. Gdańsk 2001
Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa. Gdynia 2005
 Pawlik I., Kudławiec S.: *Moje miasto — Gdynia*. Gdynia 2003
 „Rocznik Gdyński” Nr 5, s. 78
 Więckowiak J.: *Kościół katolicki w Gdyni*. Pelplin — Gdynia 2000

Literatura dotycząca Małego Kacka:

- Kitowski S., Sokołowska M.: *Ulice Gdyni. O historii i patronach*. Gdynia 2001
 Małkowski K.: *Bedeker gdyński*. Gdańsk 2001
Mały Kack — historia i współczesność. Opr. pracownicy biblioteki wspólnie z młodzieżą zam. Mały Kack, Gdynia 1997
 Pawlik I., Kudławiec S.: *Moje miasto — Gdynia*. Gdynia 2003
 „Roczniki Gdyńskie”
 Więckowiak J.: *Gdynia Mały Kack. Parafia i Kościół Chrystusa Króla*. Gdynia 1990
 Więckowiak J.: *Kościół katolicki w Gdyni*. Pelplin — Gdynia 2000

Quiz wiedzy o Karwinach

1. Wyjaśnij pochodzenie nazwy Karwiny:

2. W jakiej historycznej dzielnicy Gdyni zbudowano osiedle Karwiny?
 A. ORŁOWO B. REDŁOWO C. MAŁY KACK D. WIELKI KACK
3. W którym roku rozpoczęto budowę osiedla Karwiny?
 A. 1926 B. 1946 C. 1968 D. 1978
4. W jakiej kolejności powstawały spółdzielcze osiedla na Karwinach?
 A. 1, 2, 3 B. 1, 3, 2 C. 3, 2, 1 D. 3, 1, 2
5. Który z patronów ulic na Karwinach jest autorem wiersza?
 Z dała widać wielkie domy
 I kościoły pośród miasta,
 Co wspaniałe i potężne
 W górę z morskich fal wyrasta.
 „Patrzcie dzieci” — rzekł kapitan,
 Ukazując je w oddali,
 „To Polacy z wielkim trudem
 Gdynię sobie zbudowali”.
 Gdynia jest jak wielka brama,
 Co nie zamknie się przez wieki,
 A Polacy przez nią płyną
 Na okrętach w świat daleki.

6. Jaką część Gdyni zajmują Karwiny?
 A. PÓŁNOCNĄ B. POŁUDNIOWĄ C. WSCHODNIĄ D. ZACHODNIĄ
7. Z jakimi innymi miastami łączą Karwiny wymienione linie autobusowe:
 171 —
 181 —
 Z —
 R —
8. Ile ulic znajduje się na Karwinach?
 A. 20 B. 40 C. 50 D. 100
9. Dokończ zdanie:
 Na Karwinach ulice noszą nazwy związane ze światem
10. Ile bloków z wielkiej płyty zbudowano na Karwinach?
 A. 15 B. 25 C. 50 D. 75
11. Ilu mieszkańców liczą Karwiny?

12. Podaj nazwisko pierwszej kierowniczki Przychodni Lekarskiej przy ul. Korzennej:
.....
13. Podaj adres oddanej do użytku w 2000 roku przychodni pod nazwą „U Źródła Marii”.
.....
.....
14. Podkreśl miejsca, które najczęściej odwiedzają mieszkańcy Karwin podczas niedzielnych spacerów z racji bliskiego położenia:
Park Kiloński, tereny leśne Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, Moło, Bulwar Nadmorski, Krykulec, Źródło Marii
15. Kiedy została ustanowiona nowa parafia dla Karwin pod wezwaniem Niepokalanego Serca Maryi?
.....
16. Jaka świątynia jest w trakcie budowy przy ulicy Korzennej 1?
.....
17. Podaj nazwę klubu funkcjonującego w siedzibie spółdzielni „Karwiny”.
.....
18. Jakie placówki kulturalno-oświatowe działają na Karwinach?
.....
19. Wymień okoliczne kompleksy handlowo-usługowe, w których mieszkańcy Karwin robią zakupy:
.....
20. Kto jest przewodniczącym Rady Dzielnicy?
.....

POPRAWNE ODPOWIEDZI

1. **KARWINAMI** (kaszubskie *karwine*) nazywane były łąki w pobliżu dawnych zabudowań wiejskich Wielkiego Kacka — po przeciwnej, zachodniej części ulicy Chwaszczyńskiej; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 10 lub „Rocznik Gdyński” Nr 5, Bielecka B., Ruth K.: *Wielki Kack*, s. 78.
2. **WIELKI KACK**; wg „Rocznika Gdyńskiego” Nr 5 — Bielecka B., Ruth K.: *Wielki Kack*, s. 78.
3. **D. 1978**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 10.
4. **B. 1, 3, 2**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 10.
5. **KORNEL MAKUSZYŃSKI** — autor *Wielkiej bramy* — książki będącej apoteozą budującej się Gdyni. Ma swoją ulicę na Karwinach od 1983 roku; wg Kitowskiego S., Sokołowskiej M.: *Ulice Gdyni*, s. 88.
6. **B — południowa część Gdyni.**
7. **171 — GDAŃSK OLIWA; 181 — SOPOT; Z — ŻUKOWO; R — RUMIA.**

8. **A. 20**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 7.
9. **LITERATURY (NAZWISKA PISARZY I POETÓW)**.
10. **50 bloków**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 7.
11. **Ok. 12 tys. ludzi**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 7.
12. **Dr ALDONA JAROCKA-URBAŃSKA**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 10.
13. **Ul. Zapolskiej 1**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 34.
14. **Tereny leśne Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, Krykulec, Źródło Marii**.
15. **DEKRETEM z dnia 1 stycznia 1984 r.**, a 15 lipca 1986 r. Urząd Miejski w Gdyni wydał zgodę na budowę kościoła; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 10 i 25.
16. **KOŚCIÓŁ ŚW. JADWIGI KRÓLOWEJ**. Parafia została erygowana 12 lipca 1998 r. Powstała z części trzech parafii — Niepokalanego Serca Maryi na Karwinach, św. Wawrzyńca w Wielkim Kacku i Chrystusa Króla w Małym Kacku; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 26.
17. **OSIEDLOWY KLUB SENIORA „ISKIERKA”**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 29.
18. **BIBLIOTEKA FILIA NR 14, ZS 10 (SP 42, GIM. 15), ZS 13 (SP 46, GIM. 18), PRZEDSZKOLE NR 6 i 44**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 29, 53.
19. **„BIEDRONKA”, „ROJAL”, „TESCO”**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 35.
20. **JANUSZ DŁUGOŃSKI**; wg *Moje Miasto Gdynia — Wielki Kack, Karwiny, Dąbrowa*. Gdynia 2005, s. 36.

Quiz wiedzy o Małym Kacku

1. Który z przytoczonych fragmentów opisuje Mały Kack?
 - A. Dzielnica ta: „stanowi enklawę osobliwej konfiguracji o zamkniętej perspektywie dali. Gdziekolwiek kierujemy wzrok z kościelnego wzgórza, wszędzie dal zamknięta jest ścianą zieleni lub zdecydowanie ścianą lasu, który na dużych przestrzeniach zarasta w krawędź dość znacznych wzniesień morenowych.”
 - B. „Rzeczywiście, dzielnica ta jest już zupełnie inna niż dawna wioska kaszubska, chociaż dalej żyje i pulsuje swoją gwarą czy — jak kto chce — językiem. „Po kościele”, (...) po obu stronach ryneczku rozbrzmiewają słowa trudno zrozumiałe dla przybyszów, a wypowiedane z akcentem typowym dla południowych Kaszubów. Cóż jeszcze z folwarku? ... Istnieją ... kapliczki przydrożne, wskazujące na tradycyjną już religijność synów tej ziemi, któ-

rzy m.in. i w ten sposób starali się przeciwstawić germanizacji i podkreślić swój związek z polskością.”*)

- C. „Miejsce w samym sercu gwarnej, trójmiejskiej aglomeracji. Łagodna cicha dolina otwiera się tu na wschód słońca, ku dalekiemu horyzontowi morza. Ze strefy krawędziowej wysoczyzny, silnie przetworzonej erozyjnie i rozrzeźbionej w labirynty dolin, spadają tu ku morzu ostatnie jeszcze istniejące, otwarte cieki wodne, których bogactwo stanowiły kiedyś podstawowy walor wybrzeża Zatoki Gdańskiej: potoki Swelina, Kolibianka i Kacza.”**)

2. Na jakim przystanku SKM należy wysiąść, aby najszybciej dostać się do Małego Kacka?
.....
3. Jaka rzeka płynie przez Mały Kack?
A. CHYLONKA B. KACZA C. POTOK KOLIBKOWSKI D. RADUNIA
4. Wymień dzielnice sąsiadujące z Małym Kackiem:
.....
5. Wymień numery linii autobusowych biorące swój początek w Małym Kacku:
.....
6. Podaj tytuł legendy zapisanej przez Franciszka Fenikowskiego, a związanej z małokacką rzeczką i okolicznym terenem:
.....
7. Podaj miejsca, w których odkryto najstarsze ślady obecności człowieka na terenie dzisiejszej dzielnicy:
.....
.....
8. Z którego wieku pochodzą najstarsze pisane wzmianki o wsi „Kacko”?
A. XIII/XIV B. XIV/XV C. XVIII/XIX D. XIX/XX
9. W którym roku rozpoczęto budowę linii kolejowej łączącej Gdynię ze środkową Polską, biegnącej m.in. przez Mały Kack?
.....
10. Jaki typ zabudowy dominował w Małym Kacku w latach 30. XX wieku:
.....
11. W którym roku założono szkołę w Małym Kacku?
.....
12. Podaj pełen adres Szkoły Podstawowej nr 13 w Gdyni:
.....
13. Jaka szkoła powstała w miejscu nieistniejącego już żłobka przy ulicy Łowickiej?
.....
14. Jaki numer ma filia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Małym Kacku oddana do użytku w 1950 roku?
.....

*) B. Ostrowski: *Wielki Kack* (w:) „Rocznik Gdyni” Nr 5 s. 76.

**) jw.

15. Kto był założycielem i sponsorem biblioteki w Małym Kacku?
.....
16. Jaką funkcję pełni obecnie budynek dawnego Osiedlowego Domu Kultury przy ulicy Łowickiej?
.....
17. Kto był pierwszym proboszczem parafii katolickiej w Małym Kacku, a kto jest nim obecnie?
.....
18. Wśród wymienionych firm podkreśl te, które funkcjonują w dzielnicy:
Piekarnia „Paulinka”; Kawiarnia „Delicje”; Cukiernia „Muszelka”; Stolarska; Zakład Szycia Pokrowców Samochodowych; Ogrodnictwo; Kwaciarnia; Restauracja „Iguana”; Kiosk; Bistro „Anatol”; Agencja Skarbonka; Poczta Polska;
19. Wymień nazwy ulic, przy których można zrobić zakupy artykułów spożywczych:
.....
20. Podaj nazwę osiedla zbudowanego w Małym Kacku przez amerykańską firmę w latach 1995–98.
.....

POPRAWNE ODPOWIEDZI

1. **A.**; Więckowiak J.: *Gdynia Mały Kack*. Gdynia 1990, s. 5.
2. **REDŁOWO**.
3. **B.**; Więckowiak J.: *Gdynia Mały Kack*. Gdynia 1990, s. 6.
4. **Witomino (przez las); Wielki Kack; Karwiny; Orłowo; Redłowo**.
5. **152; 193**.
6. **„O Kacewskim Dunaju”**.
7. **Wzgórze położone na granicy z Wielkim Kackiem; wzgórze między Redłowem a Małym Kackiem; teren dawnej żwirowni w Małym Kacku**. Odkryto cmentarzyska z całopalnymi grobami skrzynkowymi i popielnicowymi oraz zabudki pochodzące z okresu kultury wschodniopomorskiej, garnki z rysunkami, przedmioty: kolczyki, szczypce, paciorki z bursztynu; Pawlik Izabela, Kudławiec Stanisław: *Moje miasto — Gdynia*. Gdynia 2003, s. 30; Spigarska B., *Badania archeologiczne na terenie Gdyni* (w:) „Rocznik Gdyński” Nr 5, s. 30–33.
8. **A. XIII/XIV w. — średniowiecze, rok 1277 — Wielki Kack, 1383 — Mały Kack**; wg Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich pojawia się nazwa KATZCO; Więckowiak J.: *Gdynia Mały Kack*. Gdynia 1990, s. 8; Małkowski K.: *Bedeker gdyński*. Gdańsk 2001, s. 183.
9. **1921; Mały Kack — historia i współczesność**, opr. pracownicy biblioteki wspólnie z młodzieżą zam. Mały Kack, Gdynia 1997.
10. **Prowizoryczna zabudowa w dzielnicy robotniczej zw. „Drewnianą Warszawą”**; Więckowiak J.: *Gdynia Mały Kack*. Gdynia 1990, s. 45–46.
11. **1928; w 1934–35 rozbudowa szkoły: powstał drewniany, piętrowy budynek; 1960–61 budowa murowanej szkoły pod hasłem „1000 szkół na 1000-lecie”**; Więckowiak J.: *Gdynia Mały Kack*. Gdynia 1990, s. 46.

12. **Szkoła Podstawowa nr 13**
im. Lucjana Cyłkowskiego
ul. Halicka 8
81-506 Gdynia — Mały Kack
woj. pomorskie, Polska
13. **American Elementary School (szkoła amerykańska).**
14. **Nr 11.**
15. **Klemens Chlebba**; *Mały Kack — historia i współczesność*, opr. pracownicy biblioteki wspólnie z młodzieżą zam. Mały Kack, Gdynia 1997.
16. **Centrum Kultury w Gdyni.**
17. **Ks. Stefan Radtke, 1 stycznia 1933 utworzono Kurację Mały Kack, a obecnie ks. J. Więckowiak**; Więckowiak J.: *Gdynia Mały Kack*. Gdynia 1990, s. 46–47.
18. **Piekarnia „Paulinka”; Cukiernia „Muszelka”; Stolarsnia; Zakład Szycia Pokrowców Samochodowych; Ogrodnictwo; Restauracja „Iguana”; Kiosk; Agencja Skarbonka.**
19. **Ulice: Sandomierska, Łowicka, Kaliska, Siedlecka, Częstochowska.**
20. **OSIEDLE „HOVNANIAN”**; wg „Rocznika Gdyńskiego” Nr 15 — Skupowa J.: *Nowe osiedla mieszkaniowe w przestrzeni miejskiej Gdyni*, s. 296.

Wioletta Mierzejewska
Zespół Szkół nr 13 w Gdyni

Anna Kulińska

Gdynia — moje miasto

cykl lekcji języka angielskiego dla szkoły ponadgimnazjalnej
(*pre-intermediate*)

Cele:

uczeń:

- posługuje się słownictwem i wyrażeniami charakterystycznymi dla opisu miasta i życia miejskiego,
- rozumie przeczytany tekst (opis miasta i charakterystyka życia w mieście),
- przekazuje własnymi słowami przeczytane informacje,
- konstruuje zapytania o drogę oraz wskazuje drogę do określonego miejsca,
- opisuje swoje miasto rodzinne (ustnie oraz pisemnie).

Metody:

- komunikacyjna — przygotowanie do zrozumienia ogólnego znaczenia tekstu i wyłowienie istotnych informacji,
- konstruktywistyczna — wykorzystanie tego, co wiedzą uczniowie, aby konstruować dalszą wiedzę.

Formy pracy:

- uczniowie pracują indywidualnie, w parach, w grupach, prezentują swoją pracę na forum.

Środki dydaktyczne:

- zdjęcia, pocztówki przedstawiające ważniejsze miejsca w Gdyni,
- podręcznik *Opportunities Pre-intermediate*. Longman (str. 84–85),
- plan miasta Gdyni (kserokopia dla każdego ucznia),
- powiększony plan centrum Gdyni,
- brystol, klej, kolorowe kartki papieru, pisaki.

Przebieg lekcji 1*Opis miasta*

Lp.	Etap lekcji	Realizowane cele	Materiały	Forma interakcji	Czas
1.	Warm up (wprowadzenie do lekcji)	N: What most distant places from here can you think of? U: Australia, South Pole, China ... N: (eliciting) Any islands? <i>Uczniowie, naprowadzeni przez nauczyciela, odgadują nazwę miejsca (New Zealand).</i> <i>Można również posłużyć się grą HANGMAN.</i> N: What do you know about New Zealand? What is the weather like there? What are the people like? <i>Nauczyciel zadaje pytania naprowadzające, uczniowie w miarę możliwości odpowiadają.</i>	—	T-Ss	3–4 min
2.	Presentation	N: Look at page 84 in your books. What does the text tell you about New Zealand and its capital? <i>Uczniowie czytają tekst z podręcznika.</i>	Podręcznik, str. 84	T-Ss, praca indywidualna	3–4 min
3.	Practice	N: Now work in pairs. Discuss the most surprising facts about Auckland. <i>Uczniowie w parach wybierają najbardziej zaskakujące informacje o Auckland.</i> N: What have you decided? <i>Uczniowie prezentują wybrane informacje.</i>	Podręcznik, str. 84	S-S S-Ss	6–7 min

4.	Practice	<i>Uczniowie pod kierunkiem nauczyciela ustalają, co jest tematyką tekstu, N zapisuje nagłówki na tablicy:</i> 1. <i>New Zealand's largest city</i> 2. <i>The history</i> 3. <i>Things to see</i> 4. <i>Water lover's paradise</i> 5. <i>Travel links</i>	Podręcznik, str. 84	T-Ss	3–4 min
5.	Practice	N: Now, think what do you know about your town, Gdynia. Work in groups and take notes under the headings from the text on Auckland. <i>Nauczyciel modyfikuje propozycje uczniów tak, aby pasowały do Gdyni:</i> 1. <i>Town in the north of Poland</i> 2. <i>The history</i> 3. <i>Things to see</i> 4. <i>Travel links</i> <i>Nauczyciel monitoruje pracę grup.</i>	—	Groups of 3–4	10 min
6.	Presentation	<i>Każda osoba z grupy przedstawia fragment przygotowanych informacji o Gdyni.</i>	—	S-Ss	10–12 min
7.	Homework	<i>Nauczyciel poleca uczniom napisanie, na podstawie tekstu z podręcznika oraz zebranych informacji, tekstu informacyjnego o Gdyni</i>			

Przebieg lekcji 2

Wskazywanie drogi

Lp.	Etap lekcji	Realizowane cele	Materiały	Forma interakcji	Czas
1.	Warm up	<i>Każdy z uczniów, wchodząc do klasy, otrzymuje zdjęcie, pocztówkę lub symbol ważnego dla Gdyni miejsca. Uczniowie podchodzą pojedynczo do planu i umieszczają swoje miejsce na planie — pozostali uczniowie oceniają poprawność.</i>	duży plan centrum Gdyni, zdjęcia, pocztówki, symbole	cała klasa	7–8 min
2.	Presentation	<i>Nauczyciel przypomina uczniom, jak zadaje się pytania o drogę oraz jak wskazuje się komuś drogę (licytacja).</i>		T-Ss	2–3 min
3.	Practice	N: I am in Kaszubski Square. I go down Świętojańska Street and turn left at the traffic lights. I go straight on, about 300 m, and it is on my left. Where am I? U: Gemini. <i>Nauczyciel prosi jednego z uczniów, aby wskazał drogę z jednego punktu Gdyni do innego.</i>	plan miasta	T-Ss, S-Ss	5–6 min

4.	Practice	<i>Uczniowie zaznaczają na kserokopii planu miasta miejsca, które opisali w swoim zadaniu domowym z poprzedniej lekcji (indywidualnie). Pracując w parach, udzielają sobie nawzajem wskazówki, jak dojść do opisanych przez siebie miejsc.</i>	kserokopie planu miasta dla każdego ucznia	S-S	6–8 min
5.	Practice	<i>N: What are the most popular places in Gdynia? Uczniowie podają miejsca, które powtarzały się w parach, nauczyciel zapisuje nazwy miejsc na tablicy.</i>	tablica	T-Ss	2–3 min
6.	Practice	<i>Uczniowie pracują w parach. Każda para przygotowuje notatkę o jednym z najpopularniejszych miejsc w Gdyni, nauczyciel monitoruje pracę uczniów. Po sprawdzeniu przez nauczyciela, uczniowie przepisują informację na kolorową kartkę, a następnie wraz ze zdjęciem (wcześniej użytym na planie) przyklejają na brystolu.</i>	brystol, klej, kolorowe kartki papieru, pisaki	S-S	10–12 min
7.	Homework	<i>Nauczyciel poleca uczniom przygotowanie ustnego zaproszenia do Gdyni z rekomendacją wybranych miejsc.</i>			

Anna Kulińska
doradca metodyczny języka angielskiego

Teresa Kaczyńska

Gdynia — zestawienie bibliograficzne w wyborze

- Bolduan Rajmund: *Bez mundurów*. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1970.
Brama na świat. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1976.
 Branach Zbigniew: *Grudniowe wdowy czekają*. Londyn–Warszawa: „Europa”, 1990.
 Branach Zbigniew: *Pierwszy grudzień Jaruzelskiego*. Toruń: Agencja Reporterska „Cetera”, 1998.
 Ciemiński Ryszard: *Miasto z morza*. Warszawa: KAW, 1978.
 Ciemiński Ryszard: *Okno z widokiem na morze*. Gdańsk: KAW, 1985.
 Dworakowski Jacek: *Kształt pamięci. Gdyńskie cmentarze*. Gdynia: „Verbi Causa”, 2004.
Dzieje Gdyni. Wrocław–Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1980.
Encyklopedia Gdyni. Gdynia: „Verbi Causa”, 2006.

- Fenikowski Franciszek: *Oddech wieków — sagi srebrzystej Gdyni*. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1986.
- Gdynia — środowisko, przestrzeń, gospodarka. Gdynia: Towarzystwo Miłośników Gdyni, 1990.
- Gdynia: morze, miasto. Bydgoszcz–Gdynia: Studio Plus, 2002.
- Gdynia: sylwetki ludzi, oświata i nauka, literatura i kultura. Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1979.
- Kabat Henryk: *Dar Pomorza: wielka przygoda młodości*. Wydanie 2. Warszawa: „Książka i Wiedza”, 1985.
- Katyńska Rodzina w Gdyni: monografia nekrologiczna. Gdynia: Stowarzyszenie „Rodzina Katyńska”, 1995.
- Kitowski Sławomir: *Gdynia — miasto z morza i marzeń*. Gdynia: „Spartan”, 1997.
- Kitowski Sławomir: *Port Gdynia, 80 lat młodości*. Gdynia: Wydawnictwo „Alter Ego”, 2002.
- Kitowski Sławomir: *Słoneczna Gdynia, od świtu do zmierzchu*. Gdynia: Wydawnictwo „Alter Ego”, 2002.
- Kitowski Sławomir, Sokołowska Małgorzata: *Ulice Gdyni — o historii i patronach*. Gdynia: „Spartan”, 2001.
- Kłos Zofia: *Kronika XII Gdyńskiej Drużyny Harcerzy im. Andrzeja Małkowskiego: Gdynia Grabówek 1945–1949*. Gdynia: „Reklama”, 2004.
- Kolejewski Andrzej: *Dzieje szpitala na Placu Kaszubskim*. Gdynia: „Verbi Causa”, 2003.
- Kosiarz Edmund: *Obrona Gdyni 1939*. Warszawa: „Książka i Wiedza”, 1978.
- Kosiarz Edmund: *Wojna na Bałtyku 1939*. Gdańsk: KAW, 1988.
- Krok Józef: *Igranie z Lewiatanem: początki Stella Maris w Gdyni*. Pelplin: Bernardinum, 2001.
- Kudławiec Stanisław: *Moje miasto Gdynia*. Wydanie 2 rozszerzone. Gdynia: Wydawnictwo „REGION”, 2003.
- Kwiatkowska Wiesława: *Grudniowa Apokalipsa*. Gdynia: Urząd Miasta Gdyni, 1993.
- Kwiatkowski Eugeniusz: *„Rzecz najważniejsza Polska”*. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1988.
- Kwiatkowski Eugeniusz: *Diariusz*. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1988.
- Kwiatkowski Józef: *Byłem chiefem na „Darze Pomorza”*. Gdańsk: „Stella Maris”, 1996.
- Małkowski Kazimierz: *Bedeker gdyński*. Gdańsk: POLNORD — Wydawnictwo „Oskar”, 1995.
- Małkowski Kazimierz: *Gdynia*. Warszawa: „Sport i Turystyka”, 1989.
- Małkowski Kazimierz: *Gdyńska Drużyna Harcerzy im. Bolesława Chrobrego 1931–1994*. Gdańsk: Wydawnictwo JSC, 2001.
- Mamuszka Franciszek: *Trójmiasto*. Gdańsk: KAW, 1984.
- Miasto z morza — Gdynia w II Rzeczypospolitej*. Gdynia: Muzeum Miasta Gdyni, 1991.
- Narski Zygmunt: *Zapiekła gorycz: opowieść o morskim batalionie Szarych Szeregów*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 1993.
- Nasze morze*. Gdańsk: Krajowy Komitet Dni Morza, 1981.
- Obertyński Edward: *Gawędy o starej Gdyni*. Gdańsk: KAW, 1987.
- Obertyński Edward: *Saga rodów gdyńskich*. Gdańsk: Oficyna Wydawnicza FINNA, 2004.
- Odyniec Maria: *Gdynia w prasie niemieckiej Wolnego Miasta Gdańskiego 1920–1939*. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1983.

- Ostrowska Ewa: *Gdynia: miasto i ludzie*. Gdynia: „Miniatura”, 2003.
- Pagert Przemysław: *Herbarz szlachty kaszubskiej*. Tom I. Gdynia: „BIT”, 2005.
- Pawlik Izabela, Kudławiec Stanisław: *Mała historia Gdyni*. Gdynia: „Ruch Dla Gdyni”, 2001.
- Perepeczko Andrzej: *„Dar Pomorza”*. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1974.
- Pomorscy patroni ulic Trójmiasta*. Wrocław–Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977.
- Składanowski Stanisław, Piazza Bogumiła: *Gdańsk. Sopot. Gdynia*. Seria: Miasto moich marzeń. Gdańsk: „Tessa”, 2003.
- Sokołowska Małgorzata: *Gdynia w gazetach przez 75 lat*. Gdynia: „Verbi Causa”, 2001.
- Sokołowska Małgorzata, Kwiatkowska Wiesława: *Gdyńskie cmentarze. O twórcach miasta, portu i floty*. Gdynia: „Verbi Causa”, 2003.
- Sokół Franciszek: *Żyłem Gdynią*. Gdynia: „Imprimatur”, 1998.
- Sołtysik Maria Jolanta: *Gdynia — miasto dwudziestolecia międzywojennego: urbanistyka i architektura*. Warszawa: Wydawnictwa Naukowe PWN, 1993.
- Sołtysik Maria Jolanta: *Na styku dwóch epok, architektura gdyńskich kamienic okresu międzywojennego*. Gdynia: Wydawnictwo „Alter Ego”, 2003.
- Strumph-Wojtkiewicz Stanisław: *Alarm dla Gdyni*. Wydanie 3. Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1982.
- Szypowska Maria i Andrzej: *Gdynia*. Wydanie 2 uzupełnione. Warszawa: „Sport i Turystyka”, 1977.
- Światła dla Gdyni*. Gdynia: Towarzystwo Miłośników Gdyni, 1991.
- Urbaniak Mira: *Gdynia — żeglarska stolica Polski: bedeker*. Wydawnictwo „Mira Urbaniak”, 2003.
- Widernik Mieczysław: *Gdynia w latach 1926–1976*. Gdynia: Kongres Kultury Morskiej, 1976.
- Więckowiak Jerzy: *Kościół Katolicki w Gdyni*. Pelplin–Gdynia: Bernardinum, 2000.
- Witczak Maciej: *Żółto-niebiescy: monografia Klubu Sportowego Arka Gdynia*. Gdynia: Morski Gdyński Klub Sportowy Arka Gdynia, 2002.
- Witkowski Wojciech: *Żegnanie przedmieścia*. Gdańsk: Wydawnictwo Morskie, 1985.
- Zdunek Wojciech: *Kościół Gdyni i Sopotu*. Bydgoszcz: Pomorska Oficyna Wydawniczo-Reklamowa, 2000.
- Żywicka Zofia: *Z dziejów Wielkiego Kacka*. Gdańsk: „Sonic”, 2005.

Teresa Kaczyńska
doradca metodyczny ds. bibliotek szkolnych

